د پوهنې وزارت
د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د
روزنې او د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

ې اړه لري. په بازار کې يې
ه سر غړوونکو سره به يې

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی ریاست

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

لیکوالان:

- مولوي پیرمحمد روحاني
- استاد سید فاضل شاه
- استاد غلام الدین کلانتري
- استاد فیض محمد عثماني
- استاد فضل الله نیازی
- استاد نور الله صافی
- استاد گل آقا شایق

علمي او مسلکی اډیټوران:

- دکتور محمد یوسف نیازی
- استاد محمد آصف کوچی
- احسان الله ناشر
- استاد رقیب الله ابراهیمي

دیني، سیاسي او فرهنګي کمېټه:

- دکتور محمد یوسف نیازی
- حبیب الله راحل د پوهنې وزات سلاکار د تعلیمي نصاب د پراختیا په ریاست کې.

د څارنې کمېټه:

ـ دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین.

ـ دکتور شېرعلي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول.

ـ د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.

کمپوز: رقیب الله ابراهیمي
ډیزاین: ولید نوید نسیمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کېږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټوري موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده‌کړې په بهير کې د زده‌کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځېدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده‌کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤوليت په ريښتوني توگه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، دوطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

د درس شمېره	عنوان	مخ
لومړی لوست	د حدیث شریف تعریف	۱
دویم لوست	د حدیث شریف تدوین	۴
دریم لوست	نیت او اخلاص	۶
څلورم لوست	خیر غوښتنه	۱۰
پنځم لوست	د مسلمان پر وړاندې د مسلمان مسئولیت	۱۲
شپږم لوست	نیک اخلاق	۱۶
اووم لوست	شفقت او مهرباني	۱۸
اتم لوست	طهارت(پاکوالی)	۲۰
نهم لوست	استنجا او نجاست	۲۲
لسم لوست	اودس	۲۴
یوولسم لوست	تیمم	۲۷
دولسم لوست	صلاۃ(لمونځ)	۳۰
دیارلسم لوست	آذان او اقامت	۳۴
څوارلسم لوست	د لمانځه شرطونه	۳۸
پنځلسم لوست	دلمانځه واجبات او سنتونه	۴۰
شپاړسم لوست	د لمانځه د اداء کولو طریقه	۴۴
اوولسم لوست	وتر او سنت لمونځونه	۴۸
اتلسم لوست	تراویح لمونځ او سنت لمونځونه	۵۰
نولسم لوست	د لمانځه مفسدات او مکروهات	۵۲
شلم لوست	په لمانځه کې بې اودسه کیدل	۵۴
یوویشتم لوست	د ناروغ لمونځ	۵۸
دوه ویشتم لوست	د سیرت النبي ارزښت	۲۰
درویشتم لوست	نبوي سیرت او تاریخ	۶۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورويشتم لوست	د اسلام څخه وړاندې د جزیره العرب حالت	۲۸
پنځه ويشتم لوست	د اسلام څخه د مخه د عربو حالت	۷۲
شپږويشتم لوست	د پيغمبر اکرم صلی الله علیه وسلم نسب	۷۶
اووه ويشتم لوست	د نبي کريم صلی الله علیه وسلم میلاد	۸۲
اته ويشتم لوست	محمد صلي الله عليه وسلم د ځوانی په درشل کې	۸۶
نهه ويشتم لوست	د کعبې شريفې جوړول	۹۰
دېرشم لوست	د نبوت او رسالت په سيوري کې	۹۶
يودېرشم لوست	د وحې د نزول ادامه	۱۰۲
دوه دېرشم لوست	خديجه رضی الله عنها	۱۰۴
درې دېرشم لوست	پټه بلنه(سري دعوت)	۱۰۶
څلور دېرشم لوست	دارالارقم(د رهبری مرکز)	۱۰۸
پنځه دېرشم لوست	ايمان او ثبات	۱۱۰
شپږ دېرشم لوست	د يتيم پالنه	۱۱۲
اووه دېرشم لوست	مرسته او کومک	۱۱۴
اته دېرشم لوست	د مسلمان پېژندنه	۱۱۸
نهه دېرشم لوست	د اسلام پنځه بناوې	۱۲۰
څلوېښتم لوست	حياء	۱۲۴
يوڅلوېښتم لوست	نيشه يي توکي	۱۲۶
دوه څلوېښتم لوست	د جماعت لمونځ	۱۲۸
درې څلوېښتم لوست	د جمعې او اخترونو لمونځونه	۱۳۰
څلور څلوېښتم لوست	د کسوف او خسوف لمونځونه	۱۳۴
پنځه څلوېښتم لوست	د جنازې احکام	۱۳۶
شپږ څلوېښتم لوست	د میت لمبول او وربانديې د جنازې لمونځ کول	۱۳۸
اووه څلوېښتم لوست	زکات	۱۴۲
اته څلوېښتم لوست	د څارويو زکات	۱۴۶
نهه څلوېښتم لوست	د فصلونو او میوو زکات	۱۵۰
پنځوسم لوست	حج	۱۵۴
يو پنځوسم لوست	د حج فرايض او واجبات	۱۵۸
دوه پنځوسم لوست	د حج ډولونه	۱۶۲
درې پنځوسم لوست	د حج متفرقه مسايل	۱۶۴

د حدیث شریف تعریف

حدیث چې د اسلامی شریعت دویم مصدر دی نو پدی باید وپوهیږو چې کوم علم د پیغمبرﷺ له سنتو څخه بحث کوي هغې ته حدیث شریف ویل کیږي.

دعلم حدیث تعریف، موضوع، غرض:

لومړی د حدیث د علم تعریف:حدیث په لغت کې خبرې او هر نوي منځ ته راغلي شي ته وایي.

او په اصطلاح کې: له هغه علم څخه عبارت دی چې د پیغمبرﷺ قول، فعل، او تقریر د متن او سند له لحاظه څیړي.

د حدیث د علم موضوع: د پیغمبرﷺ وینا، کړنه او تقریر دی.

د حدیث د علم غرض:

د پیغمبرﷺ رینښتنی پیروي ده چې په دواړو جهانونو کې د انسان د سعادت او نیکمرغۍ لامل ګرځي.

فعالیت

زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ښوونکي په ملتیا د حدیث د علم د موضوع او غرض تر منځ د توپیر په اړه بحث او مباحثه وکړي.

د حدیث د علم له ځینو اصطلاحاتو سره اشنایي:

۱- **تقریر**: د تقریر څخه مطلب دا دی چې یو یا څو تنو صحابو یوکار سرته رسولی وي او یا یې کومه خبره کړې وي او پیغمبرﷺ په هغه باندې له پوهیدلو وروسته د هغه په باره کې چوپتیا اختیار کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- **صحابي هغه څوک دی**: چې پیغمبرﷺ یې لیدلی او ایمان یې پرې راوړی وي.

۳- **تابعي هغه څوک دی**: چې د اسلام په حالت کې یې له صحابي سره ملاقات شوی وي.

حدیث شریف دوه برخې لري:

الف- متن: له هغو الفاظو څخه عبارت دی چې د پیغمبرﷺ له وینا وو کړنو او تقریر څخه حکایت کوي.

ب- سند: د حدیث راویانو د نومونو له لړۍ څخه عبارت دی.

فعالیت

- زده کوونکي دې په انفرادي یا ډله ییز ډول د لوست د اصطلاحاتو په باره کې له یو بل څخه وپوښتي.

د حدیث شریف ډولونه:

حدیث د راویانو د شمیر له لحاظه په درې ډوله دي:

متواتر، مشهور، آحاد.

۱- متواتر حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د راویانو شمیر یې دومره زیات وي چې ټولیدل یې په دروغو محال او غیر ممکن وي.

د متواتر حدیث شرطونه:

الف: د راویانو شمیره یې زیاته وي.

ب: را ټولیدل یې په دروغو محال وي.

ج: چې د راویانو شمیر یې په ټولو طبقوکې د تواتر له اندازې کم نه وي.

۲-مشهور حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د پیغمبر (ص) په زمانه کې یې د راویانو شمېر کم وي خو د تابعینو په زمانه کې مشهور شوی وي او د راویانو شمیر یې په ټولو طبقوکې د تواتر اندازې ته نه وي رسیدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- آحاد:

له هغه حدیث څخه عبارت دی چې د راویانو شمیر یې د مشهور اندازې ته نه وي رسیدلې او یا دا چې د مشهور حدیث ټول شرطونه پکی پوره نه وي.

فعالیت

- د متواتر حدیث فرق له مشهور او آحاد سره په ډلییز ډول بیان کړئ.

ارزونه

۱- د حدیث د علم تعریف، موضوع، او غرض بیان کړئ.

۲-متواتر حدیث تعریف او شرطونه یې بیان کړئ.

۳- مشهور او آحاد حدیث بیان کړئ.

کورنی دنده

د حدیث لغوي او اصطلاحي تعریف ولیکئ او واضح کړئ چې صحابي او تابعي څوک دي؟

د حديث شريف تدوين

په لومړی لوست کې مو د حديث د علم او د هغه د اقسامو په اړه معلومات ترلاسته کړل په دې لوست کې به د احاديثو د راټولو او ليکلو په هکله خبرې وکړو، آيا تاسو پوهيږئ چې څرنګه احاديث راټول شوي او ليکل شوي دي؟

لومړۍ مرحله:

اصحابو کرامو به د پيغمبر ﷺ په ژوندکې د هغه ټولې خبرې، کړنې او تقريرونه زده کول عمل او استدلال به يې ورباندې کاوه او ځينې اصحابو سربيره پر دې ليکل هم.

خو د پيغمبر ﷺ له رحلت څخه وروسته ځينې اصحابو ته دا احساس پيدا شو چې نبوي احاديث بايد و ليکل شي تر څو د احاديثو حفاظت او ساتنه وشي په همدې خاطر د احاديثو د ليکلو لړۍ پيل شوه. د احاديثو د تدوين لومړۍ مرحله د اصحابو په دورکې د پيغمبر ﷺ له وفات څخه وروسته پيل شوه او همدا د احاديثو د ليکلو لومړی پړاو ؤ.

فعاليت

- زده کونکي دې د تدوين د معنا او مفهوم او څرنګوالي په اړه په خپلوکې سره بحث وکړي.

په رسمي ډول د احاديثو د تدوين دويمه مرحله:

کله چې حضرت عمر بن عبدالعزيز د هجرت په ۹۹ کال د مسلمانانو خليفه شو تصميم يې ونيو تر څو احاديث جمع او تدوين کړي او په دې کارکې يې دوه هدفه په نظرکې وو.

۱. چې په نبوي احاديثوکې دروغ ګډ نه شي:

هرکله چې اسلامي فتوحات زيات شول او د مختلفو اديانو خلک د اسلام په دين مشرف شول د دې ويره پيدا شوه چې د اسلام دښمنې ډلې د پيغمبر ﷺ په احاديثوکې لاسوهنه ونه کړي او له ځانه جوړ شوي احاديث د پيغمبر ﷺ په احاديثوکې ورګډ نه کړي.

۲. چې نبوي احاديث ضايع نه شي:

د وخت په تيريدو او د اصحابو د شهادت او وفات له کبله د دې ويره وه چې نبوي احاديث به له منځه ولاړ شي بناءً د مسلمانانو خليفه عمر بن عبدالعزيز خپلو واليانو ته چې د هغوې له جملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښخه محمد بن عمروبن الحزم ته چې د مدينې منورې والي ؤ دنده ورکړه چې د وخت مشهور عالم محمد بن شهاب الزهری په مرسته نبوي احاديث راټول او د کتاب په شکل کې وليکي او دغه کار يوازې په مدينه منوره کې نه بلکې ډېرو علماو په مکه، عراق، بصره او کوفه کې د دې کار په سرته رسولو کې برخه واخيسته.
له دی وروسته د نبوي احاديثو د راټولولو او تدوين کار دوام وموند او ټول احاديث په خورا غټو کتابونو کې تاليف شول چې مشهور کتابونه يې په لاندې ډول سره دي.

شمېره	د کتاب نوم	د ليکونکي نوم او د تولد نېټه	د وفات نېټه
۱	صحيح البخاري	ابوعبدالله محمدبن اسماعيل بخاري (رح) ۱۹۴هـ	۲۵۶ هـ
۲	صحيح مسلم	مسلم بن حجاج نيشاپوری (رح) ۲۰۴ هـ	۲۶۱ هـ
۳	جامع ترمذی	محمد بن عيسی ترمذی (رح) ۲۰۹ هـ	۲۶۹ هـ
۴	سنن ابوداوود	سليمان بن اشعث سجستاني (رح) ۲۰۲ هـ	۲۷۵ هـ
۵	سنن ابن ماجه	عبدالله محمد بن يزيد قزويني (رح) ۲۰۹ هـ	۲۷۳ هـ
۶	سنن نسايي	احمدبن شعيب نسايي (رح) ۲۱۵ هـ	۳۰۳ هـ
*دغه فقره اضافي معلومات دي د زده کوونکو لپاره په امتحان کې شامل نه دي			

ارزونه

۱- آيا د احاديثو تدوين د پيغمبر ﷺ په زمانه کې موجود ؤ؟
۲- داحاديثو تدوين د کوم خليفه په وخت کې پيل شول؟
۳- د احاديثو د مشهورو کتابونو نومونه وليکئ.

کورنۍ دنده

د احاديثو د تدوين او د هغوی د سترو علماؤ په اړه خپل معلومات وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیت او اخلاص

عَنْ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّاب رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّات وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللّٰه وَرَسُولِه فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.»

متفق علیه

د راوي پېژنده:

نوم مبارک یې عمر د پلار نوم یې خطاب کنیه یې ابوحفص او لقب یې فاروق دی. د مسلمانانو دویم خلیفه دی د بعثت څخه (۳۰) کاله د مخه زیږیدلی او د نبوت په شپږم کال په اسلام مشرف شوی او له برکته یې اسلام او مسلمانانو قوت وموند.

دده د خلافت په دوران کې شام، مصر، فلسطین، بیت المقدس او عراق فتح شول د هجرت په ۲۳ کال د یوه مجوسي غلام له خوا چې ابولؤلؤ نومیده پداسې حال کې چې د سهار د لمانځه په امامت ولاړ و د ۲۳ کلنۍ په عمر په شهادت ورسید او د پیغمبر ﷺ په څنګ کې خاورو ته وسپارل شو.

فعالیت

- زده کوونکي دې د راشدینو خلفاوو د نومونو او ځانګړو صفتونو په باره کې په ډله ییز ډول بحث او مباحثه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلمو معنا:

۱. النِّيَّات:	د نیت جمع ده _ قصد او ارادې ته وايي.
۲. نَوَىٰ:	نیت يې وکړ.
۳. امْرَأَة:	ښځه.
۴. امْرِئٍ:	کس (نروی که ښځه)
۵. يُصِيبُهَا:	لاس ته به يې راوړي.
۶. هَاجَرَ:	هجرت يې وکړ.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عمر (رض) څخه روايت دی فرمايي: چې ما له رسول الله (ص) څخه واوريدل چې وېې فرمايل: ټول اعمال يواځې له نيت سره تړاو لري او بس.

او هر چا ته به هغه څه وي چې نيت يې کړی وي. که يو چا د الله او دالله درسول د رضا او خوښۍ لپاره هجرت وکړ نو د هجرت ثواب به يې له الله تعالی او د الله له رسول سره وي.

او که يې هجرت د دنيا د لاس ته راوړلو لپاره کړی وي هغه به لاس ته راوړي او که يې هجرت له ښځې سره د نکاح په خاطر کړی وي نکاح په ورسره وکړي.

نو په حقيقت کې يې هجرت د هماغه څه لپاره دی چې نيت يې کړی وي.

د نيت معنا او هدف:

نيت په لغت کې د زړه قصد او ارادی ته وايې. په پورتني حديث شريف کې له نيت څخه مقصد هغه هدف دی چې ورته د رسېدلو په خاطر انسان کار کوي. او نيت عبادت له عادت څخه جلا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

په کومه ټولنه کې چې وګړي یې د نیکو کارونو په سرته رسولو ریاکاری کوي او په باطن کې د هغو خلاف نیت لري، دوکه بازي، دروغ ویل، او نفاق خپرېږي.

خو د دی پر خلاف په کومه ټولنه کې چې وګړي یې د خدای (ج) د رضا په خاطر نیک کارونه سرته رسوی، ریښتینولي، سپېڅلتیا، مینه او اعتماد رامنځ کیږی. نو لازمه ده چې مسلمانان د خدای تعالی د رضا د لاس ته راوړلو لپاره په ټولو کارونو کې د نیت پاکولو ته وهڅول شي.

فعالیت

- زده کونکي دې په ډله ییز ډول د ښوونکي په مرسته د ریا ضررونه او د اخلاص ګټې بیان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د نیت اهمیت: الله تعالی ته یوازې هغه عمل قبول او د ارزښت وړ دی چې په ښه نیت یعنی فقط دده د رضا لپاره پیل شوې وي.

۲- د ریا ضرر:- هرکار چې د ریا په خاطر ترسره شوې وي نه یوازې دا چې الله تعالی ته قبول نه دی بلکې ګناه ګڼل کیږي.

۳-هجرت: له مکې مکرمې څخه مدینې منورې ته هجرت کول ډېر خطرناک او ګران کار و، او د متعهد مسلمان یوه نښه وه، خو بیا هم ثواب او اجر یې په نیت پورې تړلي دي، که چیرې هجرت د الله تعالی د رضا د لاس ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوړلو له پاره وي ثواب لري او که چېرې د دنيوي کارونو په خاطر وي اجر او ثواب نلري.

ارزونه

۱- د اعمالو ثواب په څه پورې اړه لري؟
۲- د حديث معنا بيان کړئ.
۳- د ريا او ځان ښودنې زيانونه څه دي؟

کورنۍ دنده

۱- د دې لوست حديث له ژباړې سره وليکئ.
۲- د حديث دغه عبارت يادکړي. (إنماالأعمال بالنيات و إنمالكل امرئ مانوى)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیر غوښتنه

عن أبي حَمزَةَ أنسِ بنِ مالك رضي الله تعالى عنه خادِمِ رسولِ الله صلى الله عليه وسلم عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «لا يُؤمِنُ أحدُكُمْ حتَّى يُحِبَّ لأخيه ما يُحِبُّ لنفسه.» متفق عليه

د راوي پېژندنه:

نوم يې انس بن مالک دی د انصارو له جملې څخه يو جليل القدر صحابي دی پوره لس کاله يې د رسول الله په خدمت کې تېر کړي دي د فقهاؤ صحابوو له جملې څخه دی. پيغمبر(ص) ورته داسې دعا کړې ده چې عمر دې اوږد او په مال او اولاد کې دې برکت شه او جنت دې نصيب شه. نوموړی صحابي د هجرت په ۹۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

لا يُؤمِنُ أحدُكُمْ:	نشي کېدای يو له تاسو پوره مؤمن
حتَّى يُحِبَّ لأخيه:	تر څو خوښ کړي د خپل ورور لپاره.
ما يُحِبُّ لنفسه:	هغه څه چې ځان ته يې خوښوي.

د حديث شريف معنا:

له حضرت انس رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر (ص) وفرمايل:
هيڅوک د پوره ايمان خاوند کېدای نشي تر څو خپل مسلمان ورور ته هغه څه خوښ کړي کوم چې ځان ته يې خوښوي.

د حديث شريف حکمت:

د کومې ټولنې وګړي چې خير غوښتونکي او د خير رسونې په فکر کې وي او د داسې ژوند په هڅه کې وي چې يو له بل سره دې ښېګڼه وکړي او ټولنيزو ګټو ته دې پاملرنه وشي او هيڅکله دې ټولنيزې ګټې د شخصي ګټو قرباني نه شي نو له هر حيثه به يوه قوي او پياوړې ټولنه وي.

خوکه وګړي يې ځان غوښتونکي وي، ځان ته د ګټې او نورو ته د ضرر رسولو په هڅه کې وي په دې صورت کې به په دغه ټولنه کې دښمني، کينې، او حسد ځای نيسي.

نو په کار ده چې په مسلمانانوکي نورو ته د خير رسولو احساس را ژوندی او ټول دې ته وهڅول شي. او له منفعت طلبۍ، ځان غوښتنې او له شخصي ګټو څخه د عامه ګټو له قرباني کولو څخه منعه کړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده‌کونکي دې په ډله ییز ډول د خیر غوښتنې ګټې او د ځان غوښتنې ضررونه بیان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. د ځان غوښتنې څخه ډډه کول: هغه ځان غوښتونکی انسان چې خپلې ګټې د نورو په ضرر کې لټوي کامل مسلمان نه دی.
۲. د ایمان کمال: د یو مسلمان ایمان هغه وخت پوره کیږي چې د نورو لپاره هم خیرغوښتونکی وي.
۳. مؤمن د مؤمن ورور دی: د یو مسلمان اړیکې له بل مسلمان سره له نسبي ورور ګلوۍ څخه ډیرې پیاوړې وي.
۴. په خیر غوښتنې باندې ټینګار: پیغمبر (ص) په دې حدیث شریف کې مسلمانان خیر غوښتنې ته رابللي او له ځان غوښتنې څخه يې منع کړي دي، لکه چې وايي(لا يُؤمِنُ) يعنې مسلمان کیدلی نشي.

ارزونه

۱- د حدیث د ګټو په اړه خپل معلومات وواياست.
۲- نورو ته له خیر غوښتنې څخه مقصد څه دی له مثال سره يې بیان کړئ.
۳- د حدیث شریف معنا بیان کړئ.

کورنۍ دنده

۱- د خیر غوښتنې د اهمیت په باره کې یوه مقاله ولیکئ چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.
۲- پورتنی حدیث شریف حفظ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان په وړاندې د مسلمان مسئولیت

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا (وَ يُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ) بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنْ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:

نوم يې عبدالرحمن بن صخرالدوسي لقب يې ابوهريره او د هجرت په اووم کال مسلمان شوی دی ډېره موده يې د پيغمبر (ص) خدمت کړی له همدې امله يې له رسول الله (ص) څخه ګڼ شمير احاديث روايت کړي دي. دغه جليل القدر صحابي په تقوی او پرهيزګاری مشهور او د لوړ ذکاوت خاوند و او د هجرت په (۵۸) کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

۱-	لَا يَظْلِمُهُ:	پر هغه ظلم نه کوي.
۲-	وَلَا يَخْذُلُهُ:	هغه بې ملاتړه نه پرېږدي.
۳-	وَلَا يَحْقِرُهُ:	هغه نه سپکوي.
۴-	التَّقْوَى:	پرهيزګاري.
۵-	بِحَسْبِ امْرِئٍ:	بس ده يو انسان ته.
۶-	عِرْضُ:	ناموس، عزت، ابرو.

د حدیث شریف معنا:

ابوهریره (رض) څخه روایت دی چې پیغمبر (ص) وفرمایل:

مسلمان د مسلمان ورور دی، نه پخپله ورباندی ظلم کوي، او نه یې د مظلومیت پر مهال بې ملاتړه پرېږدي، او نه هغه سپکوي. د حدیث راوي ابوهریره (رض) وایي چې پدې وخت کې پیغمبر(ص) خپلې سینې ته اشاره وکړه او درې ځلې یې وفرمایل: تقوی په دې ځای کې ده د یو چا د بدوالي لپاره همدا کافی ده چې خپل مسلمان ورور سپک کړي، او د هر مسلمان وینه، مال او آبرو پر بل مسلمان باندې حرام دي.

فعالیت

- ددی حدیث شریف له نصیحتونو څخه مو څه زده کړل؟

د حدیث شریف حکمت:

ورور ګلوي، مرسته، یو بل ته درناوی د نورو خلکو پر نفس، مال او آبرو له ظلم او تیري څخه ځان ساتل، له مظلوم څخه دفاع او له الله تعالی څخه وېره د یوې سالمې ټولنې له اساساتو څخه دي، او له دې پرته په ټولنه کې د نظم راوستل اصلاً ممکن نه دي. ځکه خو پیغمبر (ص) په خپلو (جوامع الکلم) عبارتونو کې پورتني پراخه مفاهیم او مطالب بیان کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې:

۱- اسلامی ورور ګلوی:

یو مسلمان د بل مسلمان ورور دی البته نارینه د نورو ورونړه اوښځینه د نورو خویندې ګڼل کیږي، هر کله چې ټول سره ورونړه او خویندې شول نو لازمه ده هغه حقوق او وجایب چې ورونړه او خویندې یې یو د بل په وړاندې لري د خپل توان په اندازه رعایت کړي.

۲- د ظلم حراموالی:

ظلم د حق پایمالولو ته وایي، هر ډول تیری او ناحقه لاس وهنې ته شاملیږي، ظلم که په هر رنګ او هره بهانه وي حرام دی.

۳- له مظلوم څخه دفاع کول:

مسلمان ته نه ښایي چې خپل مسلمان ورور د مظلومیت پر مهال یواځې پریږدي بلکې ملاتړ یې ورباندې لازمي دی.

۴- له سپکاوي څخه منع:

د نورو سپکاوی او ذلیلول حرام دي.

۵-دنورو درناوی: مسلمان باید د نورو درناوی وکړي تر څو هغوی یې هم درناوی وکړي.

۶- اصلي تقوی باطني تقوی ده: ځکه چې که چیرې په باطن کې له الله تعالی څخه ویره نه وي د انسان ټول کارونه په ریا او نفاق بدلیږي.

۷- تر ټولو لوی شر: د مسلمان ورور سپکاوی دی.

۸- د نور پر نفس تیری کول حرام دي: پر نفس باندی د تجاوز ټول ډولونه لکه: وژل، تعذیبول، وهل او ټکول، او له یو بل سره جنګ کول په اسلامی ټولنه کې حرام دي.

۹- د نورو پر مال تیری کول حرام دي: د نورو پر مال، حقونو، او ګټو باندې هر ډول تیری کول په اسلامي ټولنه کې حرام دي.

۱۰- د نورو خلکو پر آبرو او عزت تیری کول حرام دي: په اسلامي ټولنه کې د انسانانو آبرو، عزت، او عفت خوندي وي هر ډول تیری وربانديې حرام او ناروا دی.

ارزونه

۱- مسلمانان پخپلوکې یو د بل پر وړاندې څه مسئولیتونه لري؟

۲- لاندې عبارتونه تکمیل کړئ:

«الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لَا .... وَلَا .... وَلَا يَحْقِرُهُ»

«كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ .... وَ......... وَعِرْضُهُ.»

کورنی دنده

۱- د دی لوست حدیث له معنا سره ولیکئ.

۲- لاندی عبارتونه په یادو زده کړئ.

«الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ»

«كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

نیک اخلاق

عَنْ النَّوَّاس بْن سَمْعَان قَالَ: سَأَلْت رَسُول الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْبِرّ وَالْإِثْم؟ قَالَ: «الْبِرّ حُسْن الْخُلُق، وَالْإِثْم مَا حَاكَ فِي نَفْسك، وَكَرِهْت أَنْ يَطَّلِع عَلَيْهِ النَّاس» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:

نوم يې نواس د سمعان زوی او د شامي راويانو څخه دی چې په مدينه منوره کې اوسيده اولس (۱۷) حديثونه يې له پيغمبر (ص) څخه روايت کړي او د هجرت په ۵۰ کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- الْبِرّ:	نېکي
۲- حُسْن الْخُلُق:	نېک اخلاق
۳- الْإِثْم:	ګناه
۴- مَا حَاكَ فِي نَفْسك:	هغه څه چې په زړه کې دې شک پيدا کړي
۵- كَرِهْت:	بد وګڼې
۶- يَطَّلِع :	خبر شي

د حديث شريف معنا:

حضرت نواس بن سمعان (رض) وايي چې ما له پيغمبر (ص) څخه د نېک عمل او ګناه په اړه پوښتنه وکړه. حضرت محمد (ص) وفرمايل: نيک عمل ښه خوی دی او ګناه هغه ده چې په زړه کې دې شک پيداکړي او دا نه خوښوې چې خلک پرې خبر شي.

فعاليت

- زده کوونکي دې د نيکو اخلاقو مثالونه په ډله ييز ډول بيان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

د اسلام د ستر پیغمبر (ص) لارښوونې د مسلمان تربیتي سطحه دومره لوړوي چې زړه یې کاملاً پاکېږي او د هغه د ژوند هر حرکت نېک اخلاق تمثیلوي او ورو ورو د مسلمان په داخل کې داسې یو قوت پیداکوي چې پرته له بهرني فشار څخه په خپله د بدو اعمالو څخه ډډه کوي او هېڅکله پدې هڅه کې نه وي چې څرنګه د قانون او نظام له منګولو څخه ځان وژغوري.

فعالیت

- د ښو اخلاقو ګټې او د بدو اخلاقو ضررونه په ډله ییزه او فردي توګه بیان کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- ښه اخلاق د ټولو نیکیو بنسټ دی، ځکه چې ښه اخلاق انسان نیکۍ او دوستۍ ته رابولي او له بدیو څخه یې منع کوي او بد اخلاق دې دښمنۍ او اختلاف ته را بولي.

۲- ګناه څه شی ده؟ هر هغه کار چې پاک نفس یې په کولو شرمېږي او نه غواړي چې خلک ورباندې خبر شي ګناه بلل کېږي.

۳- ګناه فطرتاً مبغوض عمل دی: ګناه هغه ناوړه عمل دی چې حتی مرتکب یې هم نه غواړي چې خلک ورباندې خبر شي.

ارزونه

۱- د پورتني حدیث شریف معنا او د راوي پېژندنه بیان کړئ؟

۲- لاندې کلمې معنا کړئ:

الْبِرّ: حُسْنُ الْخُلُق: الْاثْم: مَا حَاكَ فِي نَفْسك:

۳- د ټولنې په اصلاح کولو کې نېک اخلاق څه رول لري؟

کورنۍ دنده

د شپږم لوست حدیث شریف له معنا سره ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شفقت او مهرباني

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِی الاَرْضِ، يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِی السَّمَاءِ.» رواه ابوداود و الترمذی

دراوی پېژندنه:

نوم یې عبدالله د پلار نوم یې عمرو زوي او پلار دواړه صحابه وو خورا عالم او فاضل و د قرآن عظیم الشان له مشهورو قاریانو څخه و ډېر احادیث یې له پیغمبر (ص) څخه روایت کړي دي او د هجرت په ۶۵ کال وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱- الرَّاحِمُونَ: رحم کونکي.
۲- ارْحَمُوا: رحم وکړئ.
۳- يَرْحَمْكُمْ: پر تا سو به رحم وکړي.
۴- مَنْ فِي الْأَرْضِ: څوک چې په ځمکه کې دی.
۵- مَنْ فِي السَّمَاءِ: هغه ذات چې له تاسو بردی.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت عبدالله بن عمرو څخه روایت دی چې پیغمبر (ص) وفرمایل: رحم کوونکو باندې الله تعالی رحم کوي نو تاسې په ټولو هغو ژوندیو چې پر ځمکه ژوند کوي رحم وکړئ تر څو هغه ذات چې بر دی پر تاسو رحم وکړي.

د حدیث شریف حکمت:

مهرباني او زړه سوی چې د اخلاقو یوه مهمه ستن ده یوه داسې رسۍ ده چې ټول موجودات یې سره تړلي او یو له بل سره یې مرستې او غمخوارۍ ته اړ کړي دي، د زړه له سختۍ، بې رحمۍ او د نورو په حق کې له تیري کولو څخه یې لرې ساتي.
له بل پلوه پر مخلوقاتو باندې په شفقت او ترحم سره بنده د الله (ج) د قهر او غضب څخه

په امان کې وي چې په نتیجه کې ټول مخلوقات د آرامۍ او اطمینان په فضاء کې خپل ژوند تېروي، بناءً که د یوې ټولنې وګړي یو پر بل مهربانه وي کارونه به یې په آسانۍ سره مخ پر وړاندې ځي، ستونزې به یې حل وي او دښمني، د زړه بدوالی او کینې به یې په محبت او مینه بدلېږي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- رحمت او مهرباني: مهرباني د الله تعالی د خاصو صفتونو څخه ده هر څومره چې دا صفت د انسان په وجود کې وي په همغه اندازه د الله تعالی د رحمت او مهربانۍ مستحق ګرځي.

۲- د ترحم ددایرې پر اخوالی: د پیغمبر (ص) په لارښوونو کې ترحم او زړه سوی دومره پراخه مفهوم لري چې ټول موجودات په ځنګ کې نیسي.

۳- ترحم او مهربانۍ ته هڅول: الله تعالی خپله مهرباني پر مخلوقاتو باندې تر ترحم او مهربانۍ پورې تړلې ده.

فعالیت

- زده کوونکي دې پر مخلوقاتو باندې د ترحم دډولونو په اړه بحث وکړي.

ارزونه

۱- د دې لوست حدیث شریف معنا کړئ.

۲- لاندې کلمې معنا کړئ.

۱- الرَّاحِمُونَ: ۲-ارْحَمُوا: ۳-یَرْحَمْکُمْ: ۴-مَنْ فِي الاَرْضِ:

کورنۍ دنده

۱- د ترحم او مهربانۍ په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

۲- لاندې عبارات حفظ کړئ:

«الرَّاحِمُونَ، یَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِي الاَرْضِ، یَرْحَمْکُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

طهارت (پاکوالی)

پاکوالي ته نن په نړۍ کې ځانګړې پاملرنه کیږي ، پوهان ټل خلکو ته دا سپارښتنه کوي چې خپل ځان او چاپیریال پاک وساتي.

نوطهارت او پاکي په اسلام کې څنګه ده ؟ او څه اهمیت لري؟

۱. د طهارت تعریف:

طهارت په لغت کې پاکوالي ته وایي.

او د فقهاو په اصطلاح کې د بې اودسۍ او نجاست لرې کول طهارت بلل کېږي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د لمانځه د شرطونو نومونه واخلي.
- بل زده کوونکی دې د دې جملې نه هغه شرطونه په ګوته کړي چې د طهارت سره ارتباط لري.

۲. د طهارت مشروعیت: پیغمبر اکرم (ص) وایي: (اَلطُّهُورُ شَطرُ الاِیمَانِ) [مسلم]

ژباړه: نظافت د ایمان جز دی.

د حدیث شریف مفهوم دا دی چې طهارت په اسلام کې دومره اهمیت لري چې مستقیما د ایمان سره رابطه لري ، نو که څوک غواړي چې ایمان یې کامل شي باید د خپل ځان او چاپیریال نظافت ته ډېر پام وکړي.

۳. د طهارت یا پاکوالي ډولونه:

طهارت یا پاکوالی په دوه ډوله دی:

۱- حکمي پاکوالی: د غټې (جنابت) او وړې بې اودسۍ څخه پاکوالي ته حکمي پاکوالی وایي.

۲- حقیقي پاکوالی:د نجاست څخه پاکوالي ته حقیقي پاکوالی وایي.

د پاکوالي طریقه: له حکمي نجاست څخه پاکوالی په غسل، اودس او تیمم سره راځي، خو له نجاست څخه پاکوالی په پاکو او سوچه اوبو د هغه نجس ځاي په مینځلو سره راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل په سوال او ځواب سره تکرار کړي.

۴. **بیت الخلاء ته د تللو آداب**: هغه څوک چې بیت الخلا یا قضای حاجت ته ځي باید لاندې آداب مراعات کړي:

۱- باید د خلکو له سترګو پناه شي.
۲- باید داسې ځای غوره کړي چې د بولو (متیازو) څاڅکي ور وانه لوزي او ځان او لباس بې ککړ نه شي.
۳- بیت الخلاء ته د ننوتلو څخه د مخه باید «اَللّٰهُمَّ إِنِّي اَعُوذُ بِکَ مِنَ الخُبُثِ وَ الخَبَائِثِ» ووايي.
۴- د حشراتو په سوړو کې باید بول ونه کړي.
۵- باید په لاره، ادیره ، سیوري او د خلکو د ناستې په ځایونو کې قضای حاجت ونه شي.
۶- باید د قضای حاجت په وخت کې خبرې ونه شي.
۷- باید قضای حاجت د قبلې په لوري ونه شي.
۸- په ولاړو اوبو کې قضای حاجت ونه کړي.
۹- استنجاء یا (اودس وچول) باید په کیڼ لاس وشي.

فعالیت

- هر زده کوونکی دې دیوه ادب دحکمت یاګټې په هکله خپل نظر ووايي

ارزونه

لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

۱. طهارت تعریف کړئ.
۲. د طهارت د مشروعیت دلیل ووایئ.
۳. طهارت په څو ډوله دی؟
۴. د بیت الخلا آداب بیان کړئ.

کورنی دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استنجاء او نجاست

۱. د استنجاء تعریف:

استنجاء: له خپل مخصوص ځای څخه د نجاست پاکول استنجاء بلل کېږي.

۲. د استنجاء وسایل:

اوبه، لوټه، تیږه، دتشناب کاغذ(او هر هغه شی چې ددې ځای نیولی شي) د استنجاء له وسایلو څخه شمېرل کېږي.

استنجاء په هډوکي، خوشابې، طعام، سکاره، شیشه، د لیکلوکاغذ، وېښتان، پنبه، ټوټه او د ځارویو وښتو باندې مکروه ده.

۳. د استنجاء حکم:

۱. استنجاء په عادي حالاتوکې (هغه وخت چې نجاست د خپل ځای څخه تجاوز نه وي کړی) سنت مؤکد ده.

۲. خوکله چې نجاست له خپل ځای څخه لږ تجاوز وکړي استنجاء واجبه ده، اوکه شا او خوا ځایونه ګکړ شوي وي نو بیا یې وینځل فرض دي.

۴. د نجاست معنا:

نجاست په لغت کې پلیتۍ او ناپاکۍ ته وايي.

او د فقهاؤ په اصطلاح: هر هغه شی چې شریعت پلیت بللی وي نجاست ګڼل کیږي.

۵. د نجاست ډولونه:

نجاست په دوه ډوله دی: حقیقي او حکمي:

حقیقي نجاست: هغه ګندګي ده چې لمونځ ورسره نه صحیح کېږي.

حکمي نجاست: هغه دی چې د نجاست اثر او وجود ځرګند نه وي، خو په حکمي او اعتباري ډول سره شریعت نجس ګڼلی وي.

۶. د حکمي نجاست ډولونه:

حکمي نجاست په دوه ډوله دی:

۱- لویه بې اودسي: هغه حالت ته وايي چې په انسان باندې غسل واجب وي، او لمونځ ورسره نه کېږي.

۲- کوچنۍ بې اودسي: هغه حالت ته وايي چې پر انسان باندې یواځې اودس کول لازم وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د حقیقي نجاست ډولونه:

۱- غلیظه نجاست: هغه نجاست دی چې په قطعي دلیل سره ثابته شوی وي، لکه: وینه، خنزیر، د انسان بولې اوغایطه مواد، د مردارشوي حیوان غوښه،او شراب.

۲- سپک (خفیفه) نجاست: هغه دی چې نجاست یې په غیر قطعي دلیل سره ثابت شوی وي. لکه: د هغو حیواناتو بول چې غوښه یې خوړل کېږي.

فعالیت

- ولې په بعضي شیانو استنجاء مکروه ده ؟په انفرادي یاګروپي شکل یې ځواب ورکړئ.

۸- د نجاست بښل شوې اندازه:

• کله چې غلیظ جامد نجاست د یوې شرعي روپۍ‌له مقدار څخه لږه اندازه (۱۲۵، ۳ګرامه) جامو ته ورسېږي لمونځ ورسره کېږي اوکه مایع وي له ورغوي څخه کمه اندازه (۲ سانتي) معاف ده.

• په خفیف (سپک) نجاست کې ببښل شوی مقدار په جامو کې له څلورمې برخې نه کمه باک نه لري. او په بدن کې د غړي څلورمې اندازې څخه کمه معاف دی.

• خومسلمان باید تل خپل کوښښ وکړي چې ځان او جامې یې پاکې وي، ځکه چې نظافت د ایمان جز دی. همدارنګه بې نظافتي انسان ته مختلفې صحي ستونزې پیداکوي او په ټولنه کې خلک ورڅخه نفرت کوي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یاګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

استنجاء، غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.

۲. لاندې شیانو ته مثال ووایاست:

غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.

کورنۍ دنده

د ارزونې د برخې پوښتنې په خپلو کتابچو کې د ځوابونو سره یو ځای ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودس

۱- د اوداسه تعریف:

د معینو اندامونو وینځل او مسح کولو ته اودس وايي.

فعالیت

- د اودس د ګټو په هکله په انفرادي یا ګروپي شکل بحث وکړئ.

۲- د اوداسه حکم:

اودس کول د لمونځونو د اداکولو لپاره فرض دی.

۳- د اوداسه فرایض:

د اوداسه فرایض څلور دي:

۱- د مخ وینځل: د سر له ویښتو نه د زنې تر لاندینۍ برخې پورې، او د یو غوږ له نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پورې.

۲- د لاسونو پرېمینځل د څنګلو سره.

۳- د سر د څلورمې برخې مسحه کول.

۴- د پښو مینځل د ښنګرو سره.

۴- د اوداسه سنتونه:

۱- نیت کول.

۲- د اوداسه په پیل کې د "بسم الله الرحمن الرحیم" ویل.

۳- درې ځله د لاسونو مینځل تر مړوندونو پورې.

۴- درې ځلې د خولې پرېمینځل.(مضمضه).

۵- درې ځلې د پوزې پرېمینځل.(استنشاق).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶- مسواک وهل.

۷- د ږیرې خلالول.

۸- د ګوتو خلالول.

۹- د مخ او لاسونو او پښو درې ځلې پرېمینځل.

۱۰- په ټول سر باندې مسحه کول.

۱۱- د غوږونو شا او مخ په نویو اوبو مسحه کول.

۱۲- لومړی د ښي غړو وینځل. (تـیـمّن)

۱۳- اوداسه کې ترتیب مراعتول.

۱۴- پرله پسې د اندامونو مینځل.

۱۵- دمینځلو په وخت کې د اندامونو سښل.

۵- د اوداسه آداب (مستحبات):

د اوداسه آداب په لاندې ډول سره دي:

۱. د اوداسه په وخت کې نسبتاً په جګ ځای کېناستل، چې جامې یې لمدې نشي.

۲. د اوداسه په وخت له خلکو سره خبرې نه کول.

۳. په اودس کې له بل چا نه مرسته نه غوښتل.(مګردا چې عذر ولري)

۴.که ګوتمه یې په ګوته کړې وي د هغې خوځول.چې ورلاندې ځای یې ښه پاک شي.

۵. په ښي لاس دخولې پرېمینځل او په چپ لاس د پوزې پرېمینځل.

فعالیت

- ستاسو له ټولګیوالو څخه دې درې تنه داسې اودس وکړي چې فرضونه ، سنتونه او اداب زده کوونکو ته پکې عملاً وښایي.

۶- د اوداسه مکروهات:

o د اوداسه د سنتو او یا د آدابو ترک کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اوداسه ماتوونکي:

اودس په لاندې شیانو ماتېږي:

۱. له بدن نه د بولو، باد او غایطه موادو په خارجېدلو سره.

۲. د بدن نه د وینې او زوې خارجېدل.

۳. په ډکه خوله قی کول.

۴. بې هوشي.

۵. لېونتوب.

۶. نیشه کېدل (د نیشه یي موادو استعمال)

۷. په لمانځه کې په زوره (قهقهه) خندل.

۸. په اړخ او یا ډډه خوب کول.(هغه خوب چې د اودس دماتېدو امکان په کې وي)

فعالیت

- د اوداسه د ماتوونکو په هکله دې زده کوونکي یو دبل نه په ګروپي توګه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱. د اوداسه فرایض بیان کړئ.

۲. د اوداسه سنتونه بیان کړئ.

۳. د اوداسه آداب په لنډ ډول بیان کړئ.

۴. د اوداسه مکروهات په لنډه توګه ووایاست.

۵. د اوداسه ماتوونکي بیان کړئ.

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمم

۱- د تیمم تعریف:

تیمم په لغت کې قصد، عزم او ارادې ته وايي.
او په اصطلاح کې :په مخصوصه طریقه په پاکو خاورو باندې (د طهارت په نیت)، د مخ او لاسونو مسحه کولو ته تیمم وايي.

۲- د تیمم د روا کېدو عذرونه:

په لاندې عذرونو سره تیمم روا کېږي:

۱. د اوبو نشتوالي یا کم والي:کله چې اوبه نه وي او یا دومره کمې وي که په هغې اودس وشي نو د څکلو او پخلي لپاره بیا کفایت نه کوي نو په داسې حالت کې تیمم روا دی.
۲. د اوبو لرې والی: د یوه میل په اندازه لرې والی، څکه یو میل تګ کې تکلیف دی، خو که دده هماغسې لاره وي نو بیا دې لمونځ لږ وروسته کړي او هلته دې اودس وکړي.
۳. مریضي: داسې مریضي چې اودس ورته زیان رسوي.
۴. ډار او خوف: د دښمن او یا د وحشي حیواناتو نه ډار.
۵. بند :که څوک داسې ځای کې بندي وي چې د اوداسه اجازه ورته نه ورکول کیږي.
۶. د اوبو د اخیستلو وسه نه درلودل:که اوبه یواځې په اخیستلو(پیرودلو) پیدا کېدلې، خو د انسان سره مالي توان موجود نه وي.
۷. د جنازې دلمانځه د اداکولو لپاره (د هغه چا لپاره چې نا څاپه راپیښ شي او جنازه تیاره وي).
۸. د اوبو داستعمال توان ونه لري:لکه هغه څوک چې د څاه سره ولاړ وي خو رسۍ نه وي چې اوبه وورباندې راوباسي.

۳. د تیمم کولو طریقه:

په پاکو خاورو باندې دوه ځله د لاسونو وهل چې یو ځل به یې وروسته د څنډ وهلو په مخ او دویم ځل به یې تر څنګلو پورې په لاسونو باندې راکاږي.

۴. د تیمم شرطونه:

۱- د تیمم لپاره نیت کول.
۲- د تیمم له پاره د رواکوونکو عذرونو څخه د یو عذر موجودیت.
۳- تیمم باید په پاکه خاوره باندې وشي.
۴- په ټول مخ او لاسونو باندې تر څنګلو پورې د مسحې لاس راکښول.
۵- ټوله پنجه او یا د پنجې اکثره برخه دوه ځلې په ځمکه وهل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د تیمم ماتونکي:

۱- هر شی چې اودس او غسل ماتوي هغه تیمم هم ماتوي.

۲- کله چې هغه عذرونه له منځه ولاړ شي چې د تیمم کول یې رواکړي و، لکه: د اوبو پیداکیدل.

۶- په موزو باندې مسحه کول:

د مسحې کولو معنا:

مسحه په لغت کې په یو شی باندې لاس راکښلو ته وایي.

او مسحه په اصطلاح کې په خاصو موزو په خاصه توګه د لمدو لاسونو راښکل مسحه بلل کېږي.

۷- په موزو باندې د مسحې د جواز شرطونه:

۱- د موزو اغوستل په اوداسه سره.

۲- موزې باید د ګرځیدلو قابلیت ولري.

۳- ښنګري باید په موزو کې پټ وي.

۴- موزې باید روغې وي او د درې ګوتو نه زیاتې څیرې نه وي.

۸- په موزې باندې د مسحې موده:

۱- د مقیم لپاره د مسحې کولو موده یوه شپه او ورځ ده.

۲- د مسافر لپاره د مسحې موده درې ورځې او درې شپې ده.

۹- د موزې د مسحې ماتوونکي:

۱- هر هغه شی چې اودس ماتوي هغه د موزو مسحه هم ماتوي.(بیا به پښې د اودس کولو نه وروسته مسحه کوي)

۲- جنابت او ددې په شان نور لکه حیض او نفاس. (بیا به پښې مینځي)

۳- د یوې او یا دواړو موزو ویستل.

۴- د پښې اکثره برخه لمدیدل.

۵- د مسحې ټاکل شوې موده تېریدل.

۶- د درې ګوتو په اندازه د موزې شکېدل.

فعالیت

- په عملي ډول دې یو زده کوونکی تیمم او په موزو باندې مسحه وکړي.

۱۰- په پټیو باندې مسحه کول:

د پټی معنا: هر هغه شی چې په مات او زخمي غړي د رغولو لپاره اینبودل کېږي پټی ورته وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱- په پټۍ باندې د مسحې حکم:

په پټۍ باندې مسحه کول واجب دي.

۱۲- په پټۍ باندې د مسحې شرطونه:

په پټۍ باندې د مسحې کولو لپاره علماؤ لاندې شرطونه اېښي دي:

۱. د زخمي او يا ژوبل شوي ځای وينځل به ناشوني وي.

۲. ژوبل شوي ځای ته به اوبه رسېدل او مينځل ضرر رسوي.

۳. له اړتيا نه زياتې اندازه ځای باندې پټۍ نه لګول.

۱۳. د پټۍ د مسحې ماتوونکي:

د پټۍ مسحه په دوو حالتونو کې ماتيږي:

۱. د پټۍ غورځېدل او لرې کول.(بيا به هغه ځاي ووينځي)

۲. د اودس ماتېدل. (بيا به هغه ځاي مسح کوي)

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- د تيمم لغوي او اصطلاحي معنا بيان کړئ؟

۲- په موزو باندې مسحه کول تعريف کړئ او مسحه په لغت کې څه ته وايي؟

۳- د پټۍ مسحه کولو حکم څه دی؟

۴- د موزو د مسحې موده د مقيم او مسافر لپاره څومره ده بيان يې کړئ؟

۵- د تيمم د رواوالي سببونه کوم دي، بيان يې کړئ؟

۶- د تيمم د صحت شرطونه ذکر کړئ؟

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنيو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلاة (لمونځ)

۱- د صلاة (لمانځه) تعریف:

صلاة په لغت کې دعا ته ویل کیږي.

او په اصطلاح کې: عبارت دی له مخصوصو اقوالو او افعالو، چې په تکبیر سره شروع کیږي او په سلام باندې ختمیږي.

۲- د لمانځه ځینې ځانګړتیاوې: (۱)

۱- لمونځ پاکي ده.

۲- لمونځ د انسان د دعا دقبلیدلو ښه وخت دی.

۳- لمونځ د خدای سره د انسان راز او نیاز دی.

۴- لمونځ له فحشاو اوله منکراتو څخه انسان ژغوري.

۵- لمونځ تقوا ده.

۶- لمونځ د نورو مسلمانانو سره د وروړګلوۍ ښه رابطه ده.

۷- لمونځ دانسان په مخ کې نور او رڼا پیدا کوي.

۸- لمونځ انسان ته تسکین او اطمینان ورکوي.

۹- لمونځ دانسان صحت ساتي.

۱۰- لمونځ د انسان مشکلات آسانه کوي.

۱۱- لمونځ انسان د ښه فامیل خاوند کوي.

۱۲- لمونځ د خدای سره دانسان وعده ده چې ښه به کوي او بد به نه کوي.

---

(۱) دلمانځه ځانګړتیاوې اضافي معلومات دي او په امتحان کې شامل نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳- لمونځ تواضع ده.

۱۴- لمونځ انسان ته وقار، درنښت او دخلکواحترام ورپه برخه کوي.

۱۵- لمونځ انسان د وخت ارزښت ته متوجه کوي.

۱۶- لمونځ د توبې او خدای ته د مراجعې ښه وخت دی.

۱۷- لمونځ دخداي د ذکر ښه طريقه ده.

۱۸- لمونځ دخداي مرسته انسان ته ورپه برخه کوي.

۱۹- لمونځ د مخلوق او خالق تر منځ يو ښکلی او په ځای انځور انځوروي.

۳- د لمانځه د پرېښودو حکم:

۱- د لمانځه له فرضيت نه انکار کفر دی.

۲- د سستۍ او لټۍ له امله دلمونځ نه کول فسق دی.

۴- د لمانځه وختونه:

په احاديثوکې د لمانځه وختونه، معلوم او ټاکل شوي چې تفصيل يې په لاندې ډول دی:

۱- د سهار د لمانځه وخت: د رښتينې سبا راختلو څخه پيل او په لمر ختلو سره پای ته رسيږي.

رينښتونی سبا: کله چې سپينوالی عرضاً د آسمان په کناروکې خپور شي رينښتونی سبا بلل کيږي.

۲- د ماسپښين وخت: پيل يې د لمر له زوال څخه اوکله چې د هر شي سيوری د خپلې اندازې دوه برابره شي (پرته د زوال له سيوري څخه) د ماسپښين وخت پای ته رسيږي.

۳- د مازيګر د لمانځه وخت: پيل يې د ماسپښين وخت له پای څخه اوکله چې لمر ډوب شي د مازيګر وخت ختميږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د ماښام د لمانځه وخت: کله چې لمر ډوب شي د ماښام وخت پیلېږی، او چې شفق (هغه سره رڼا چې د ورځې په پای کې په افق کې ښکاري) ورکه شي د ماښام وخت پای ته رسیږي.

۵- د ماسخوتن د لمانځه وخت: د ماسخوتن د لمانځه وخت د شفق له ډوبېدو څخه پیل او د سبا په ختلو باندې پای ته رسېږي.

۵- مکروه وختونه:

په لاندې دریو وختونو کې لمونځ کول منعه شوي دي:

۱- د لمر ختلو په وخت کې لمونځ کول روا نه دی .

۲- د زوال په وخت کې لمونځ کول روا نه دی.

۳- د لمر سترګه چې کله زېړه شي د لمر تر ډوبیدو پوري د همهغې ورځې د مازدیګر د لمانځه نه پرته بل لمونځ روا نه دی.

مسأله:

وروسته د سهار لمانځه نه تر لمر ختلو پورې او د مازیګر لمانځه څخه تر غروب پورې نفل لمونځ مکروه دی خو قضايي لمونځونه، د تلاوت سجده او د جنازې لمونځ کول (چې همدې وخت کې حاضره شي) مکروه نه دی.

۲- په لاندې وختونو کې د نفلونو کول مکروه دي:

۱- د سبا ختلو نه وروسته د سهار له سنتو پرته نور نفلونه کول مکروه دي.

۲- د ماښام لمانځه څخه مخکې د نفلونو کول مکروه دي.

۳-کله چې خطیب د جمعې یا اختر خطبه وایي د نفلونو کول مکروه دي.

۴- د اخترونو لمونځ څخه وړاندې او وروسته نفل کول مکروه دي.

۵-کله چې د جماعت لمونځ ولاړ وي د نفلونو کول مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لمونځ تعریف کړئ.

۲- د لمانځه لس ځانګړتیاوې بیان کړئ.

۳- د لمانځه وختونه کوم دي؟

۴- د لمانځه مکروه وختونه کوم دي؟ په مختصره توګه يې بیان کړئ.

۵- په کومو وختونو کې نفل کول مکروه دي؟

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه په خپلو کورونو کې حل او په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ.

أذان او اقامت

۱- د أذان تعريف:

أذان په لغت کې اعلان ته وايي.

او د فقهاو په اصطلاح کې د لمانځه لپاره په مخصوصو الفاظو سره اعلان کول أذان بلل کېږي.

۲- د أذان حکم:

أذان د پنځه وخته لمونځونو او د جمعي لمانځه لپاره مؤکد سنت دی، د نورو لمونځونو (د اخترونو، سنتو، نفلونو، استسقاء، خسوف، او کسوف) لپاره مشروع نه دی.

۳- په أذان او اقامت کې بايد لاندې شيان په نظر کې ونيول شي:

۱- بايد أذان او اقامت د وخت داخليدلو نه وروسته وي.

۲- أذان او اقامت بايد په عربي ژبه وشي.

۳- د أذان او اقامت الفاظ او کلمات بايد پرله پسې او په ترتيب سره وويل شي.

۴- أذان بايد په لوړ آواز سره وشي تر څو نور خلک يې واوري.

۵- مؤذن بايد مسلمان ، او عاقل وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د أذان الفاظ:

أَللهُ اَکبَرُ	أَللهُ اَکبَرُ
أَللهُ اَکبَرُ	أَللهُ اَکبَرُ
أَشهَدُ أن لَا إِلَهَ إِلّا الله	أَشهَدُ أن لَا إِلَهَ إِلّا الله
أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللهِ	أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللهِ
حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ	حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ	حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ
أَللهُ اَکبَرُ	أَللهُ اَکبَرُ

لَا إِلَهَ إِلّا اللهُ

يادونه:

- د سهار د لمانځه لپاره د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» تر جملې وروسته د «الصَّلَاةُ خَيرٌ مِنَ النَّومِ» عبارت دوه ځله ويل کېږي.
- د اقامت په وخت کې همدغه کلمات ويل کېږي، يوازې د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» د کلمې نه وروسته دوه ځله د «قَد قَامَتِ الصَّلَاةُ» لفظونه ويل کېږي.

فعاليت

- يو زده کوونکی دې په ټولګي کې اذان او بل زده کوونکی دې اقامت په داسې آواز سره ووايي چې د نورو ټولګيو مزاحمت پرې ونه شي، بيا دې ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې ووايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د أذان او اقامت سنتونه:

په أذان کې اووه شيان سنت دي:

۱- مؤذن بايد صالح، امين او د لمانځه وختونه وپېژني.

۲- مؤذن ته ښايي د أذان کولو پر مهال اودس لرونکی وي.

۳- مؤذن به أذان په ولاړه کوي.

۴- د أذان په وخت کې به د مؤذن مخ قبلې لور ته وي او د «حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ» ويلو په وخت کې به ښي خوا ته او د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» ويلو په وخت کې به کيڼ لوري ته مخ اړوي.

۵- د أذان په وخت کې مؤذن بايد خپلې ګوتې په غوږونو کې کېږدي.

۶- مؤذن بايد د ښه آواز لرونکی وي.

۷- مؤذن بايد د أذان او اقامت ترمنځ فاصله راولي، يعني د أذان څخه به څه وخت وروسته اقامت کوي.

۶- د أذان مکروهات:

۱- په أذان کې تلحين (د أذان کلمې يا حرکات بدلول، کمول يا زياتول) مکروه دي.

۲- د جنابت په حال کې د أذان او اقامت کول مکروه تحريمي دی.

۳- د فاسق أذان مکروه دی.

۴- د غير عاقل ماشوم له پاره أذان مکروه دی.

۵- د ښځې أذان مکروه دی.

۶- د أذان په وخت کې خبرې کول مکروه دي.

۷- د أذان نه وروسته د مؤذن وتل د جومات نه مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اقامت حکم:

اقامت د ټولو وختي، فرضي او فوتي لمونځونو لپاره سنت دی. د اقامت الفاظ کټ مټ د أذان الفاظ دي مګر د (حی علی الفلاح) د ویلو څخه به وروسته (قد قامت الصلاة) زیاتوي او همدا راز ټول د أذان احکام د اقامت له پاره هم دي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. أذان او اقامت تعریف کړئ.
۲. د أذان او اقامت حکم بیان کړئ او شرطونه یې کوم دي؟
۳. د أذان او اقامت سنتونه څو دی بیان یې کړئ؟
۴. د أذان مکروهات کوم دي په لنډه توګه یې بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه شرطونه

۱- د لمانځه شرطونه په لاندې ډول دي:

۱. له حقيقي او حکمي نجاست څخه د ځان پاکوالی.

۲. د جامو پاکوالی له نجاست څخه.

۳. په پاکو جامو باندې د عورت پټول.

۴. قبلې ته مخ کول.

۵. د وخت داخلېدل.

۶. لمانځه ته د داخلېدو نيت کول په داسې ډول چې د تحريمې تکبير سره هېڅ فاصله ونه لري.

۷. د لمانځه د ځای پاکوالی.

مسأله:

۲- د هغه عورت اندازه چې پټول يې د لمانځه لپاره ضروري دي عبارت دي له:

الف: د سړي عورت: د نامه له غوټۍ څخه تر زنګنونو پورې، خو د زنګنونو سترګه عورت ده او د نامه غوټۍ عورت نه ده.

ب: د ښځې عورت: په لمانځه کې د ښځې ټول بدن عورت دی مګر يوازې مخ، پنجه او قدمونه يې عورت نه دي، يعنې د لمانځه په وخت کې به ټول بدن پټوي پرته له ذکر شوو ځايونو څخه.

مسأله:

که چېرې څوک د قبلې په لورې شکمن شي او نه پوهېږي چې کومې خواته ده، نه څوک داسې پيدا کړي چې پوښتنه ورنه وکړي، فکر دې وکړي وروسته له دې چې په هر لوري يې غالب ګومان راغی هغه لوري ته دې لمونځ وکړي همدا لوری د ده لپاره قبله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لمانځه ارکان او فرضونه:

۱- د تکبیر تحریمه ویل.

۲- په لمانځه کې دریدل.

۳- د قرائت لوستل که یو آیت هم وي.

۴- رکوع کول.

۵- سجده کول.

۶- د تشهد په اندازه وروستۍ قعده .

۴- د لمانځه د فرضونو حکم:

د فرایضو اداکول په لمانځه کې حتمي او ضروري دي، که چېرې یې څوک قصداً یا په هیره پرېږدي لمونځ یې نه صحیح کېږي او بېرته به خپل لمونځ راګرځوي، همدا راز د فرضو پرېښودل د سهوې د سجدې په کولو نه جبیره کیږي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱. د لمانځه شرطونه څو دي بیان یې کړئ؟

۲. د لمانځه ارکان څو دي بیان یې کړئ؟

۳. که څوک یو فرض له فرائضو څخه په لمانځه کې پریږدي، نو حکم یې څه دی؟

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه واجبات او سنتونه

۱- د لمانځه واجبات:

۱. د فاتحې يعني الحمد لله لوستل.

۲. په ډېرو رکعتونو کې د فاتحې له سورت سره د يو بل سورت او يا درې آيتونو يو ځای کول.

۳. په جهري لمونځونو کې (د امام لپاره) په جهر سره قرائت او په خفيه لمونځونو کې په خفيه قرائت.

۴. د الحمد لله لوستل د سورت له لوستلو څخه مخکې.

۵. د هر رکن اداء کول په آرام او اطمينان سره.

۶. د دوو رکعتونو نه وروسته کيناستل (لومړۍ قعده).

۷. په اوله او دوهمه قعده کې د تشهد لوستل.

۸. په ارکانوکې د ترتيب مراعاتول.

۹. په وتر لمانځه کې د قنوت دعاء لوستل.

۱۰. د دوو لومړيو رکعتونو تعينول د قرائت لپاره (په څلور رکعتي اودرې رکعتي فرضي لمونځونو کې).

۱۱. د اختر په لمانځه کې د زوايدو (اضافي) تکبيرونو ويل.

۲. د واجباتو د پرېښودلو حکم:

که په لمانځه کې يو واجب قصداً پرېښودل شي، لمونځ به بېرته راګرځوي. او که سهواً ترک شي سجده سهوه لازمېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د لمانځه سنتونه:

په لمانځه کې لاندې شیان سنت دي:

۱- د نارینه لپاره په تکبیر تحریمه کې د غوږونو تر برابرۍ، او د ښځو له پاره د اوږو تر برابرۍ د لاسونو پورته کول.

۲- د تکبیر تحریمه څخه وروسته د ثناء ویل.

۳- په لومړي رکعت کې د «اعوذ بالله من الشیطان الرجیم» ویل.

۴- د (بسم الله الرحمن الرحیم) ویل.

۵- د فاتحې نه وروسته د (آمین) ویل.

۶- د رکوع نه وروسته د (سمع الله لمن حمده) ویل د امام لپاره.

۷- د (سمع الله لمن حمده) څخه وروسته د (ربنا ولک الحمد) ویل د مقتدي لپاره.

۸- هر رکن ته د انتقالیدو لپاره د تکبیر (الله آکبر) ویل.

۹- په رکوع کې د (سبحان ربي العظیم) او په سجده کې د (**سبحان ربی الأعلی**) ویل.

۱۰- په رکوع کې د زنګنونو د سترګو په سر، د لاسونو ایښودل چې ګوتې یې پراخه نیولې وي، یعني په عادي حالت د لاسونو ایښودل.

۱۱- د ښي پښې ودرول او د چپې پښې غوړول په دواړو قعدو او د دواړو سجدو په منځ ناسته (جلسه) کې ورباندې کېناستل.

۱۲- د (**أشهد أن لا إله**) په وخت کې د شهادت ګوتې پورته کول او د (الاالله) په ویلو سره ښکته کول.

۱۳- د کېناستلو په وخت کې لاسونه په زنګنونو باندې ایښودل.

۱۴- د فرضو په دوه وروستیو رکعتونو کې د (الحمدلله...) لوستل سنت دي.

۱۵- د امام له لوري د انتقالیدو تکبیرونه، سمع الله لمن حمده او سلام لفظ په لوړ آواز سره ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶- په وروستۍ ناسته (قعده) کې درود ويل.

۱۷- د درود نه وروسته د مأثورې (قرآني او مسنونه) دعاء لوستل. لکه: (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار).

۱۸- د سلام گرځولو په وخت کې ښي او کيڼ لور ته د مخ گرځول.

۱۹-کله چې امام سلام اړوي بايد مقتديان په نيت کې ونيسي چې زما سلام په دوی، ساتونکو (حفظه) ملايکو او د جنياتو په صالحو بندگانو باندې دی.

۲۰-کله چې مقتدي سلام گرځوي په نيت کې به هغه خلک نيسي چې کوم د سلام لور ته وي.

۲۱- مقتدي به د سلام گرځولو په وخت کې په امام باندې هم د سلام اچولو نيت کوي چې کوم لور ته واقع وي او که په امام پسې ولاړ وي په دواړو سلامونو کې به په امام د سلام اچولو نيت کوي.

۲۲- که چېرې يو څوک يوازې لمونځ کوي د سلام اچولو په وخت به په ساتونکو (حفظه) ملايکو د سلام اچولو نيت کوي.

فعاليت

- يو زده کوونکی دې د لمانځه واجبات د نورو زده کوونکو په وړاندې په عملي ډول بيان کړي.

ارزونه

- لومړی: لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

۱- د لمانځه له واجباتو څخه د يو واجب پاتې کېدل څه حکم لري؟

۲- د لمانځه سنتونه څو دي؟ پنځه يې بيان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لمانځه واجبات بیان کړئ.

• دویم: صحیح جملې له (ص) نښې او غلطې جملې له (غ) نښې سره کېږدئ.

۱- په وترو کې د قنوت دعاء د لمانځه له واجباتو څخه ده. (   )

۲- د آمین، اعوذ بالله، بسم الله او سمع الله لمن حمده ویل د لمانځه سنتونه دي. (   )

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د ادا کولو طریقه

۱. د لمانځه دکولو طریقه په لاندې ډول ده:

۱- لمونځ کوونکی باید د لمانځه د پیل پر مهال لاسونه د غوږونو د لاندنیو څنډو سره برابر کړي.

۲- بیا دې خپل ښي لاس په چپ لاس د نامه لاندې کېږدي، بیا دې ثناء (سبحانک اللهم و بحمدک و تبارک اسمک و تعالی جدک ولا اله غیرک) ووایي.

۳- د ثناء ویلو نه وروسته دې (أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ) ووایي. (چې د ثناء، اعوذ بالله او بسم الله ویل په پټ آواز سره دي او مقتدي به اعوذ بالله او بسم الله نه وایي که چیرته لمونځ جماعت سره ؤ).

۴- (ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾) دې ووایي.

۵- په پټه سره دې (آمین) ووایي.

۶- وروسته د قرآن کریم یو سورت او یا درې آیتونه تلاوت کړي.

۷- د سورت د تلاوت کولو نه وروسته دې په تکبیر (الله اکبر) ویلو سره رکوع ته ټیټ شي.

۸- په رکوع کې به په پنډیو باندې ولاړ حالت کې لاسونه د زنګنونو په سترګو په داسې حال کې کېږدي چې ګوتې بې پراخه عادي نیولي، شا بې غوړولې او سر به يې نه ښکته وي نه پورته رکوع به وکړي.

۹- په رکوع کې دې درې ځله تسبیح (سبحان ربي العظیم) ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰-کله چې د رکوع څخه سر را اوچت کړي نو لومړی دې (سمع الله لمن حمده) ووايي، او بيا دې (ربنا ولک الحمد) ووايي.

مسأله:

د جماعت په لمانځه کې دې امام (سمع الله لمن حمده) ووايي، او مقتدي به يوازې (ربنا ولک الحمد) وايي.

۱۱- د (ربنا ولک الحمد) ويلو نه وروسته دې لمونځ کوونکی لږه شېبه په مطمئن ډول نېغ ودرېږي، بيا به سجدې ته د ټيټېدو پرمهال د تکبير (الله اکبر) په ويلو سره ټيټ شي، لومړی دې زنګنونه، بيا لاسونه په داسې حال کې چې ګوتې يې مخامخ قبلې ته وي، بيا پوزه او وروسته تندی په ځمکه کېږدي او په هره سجده کې دې درې ځله (سبحان ربي الاعلی) وايي. د سجدې پر مهال بايد څنګلې له زنګنونو او ورنونه له ګېډې نه لرې کړي او د پښو د ګوتو سرونه به د قبلې لور ته کوي، داسې چې له ځمکې څخه به پورته نه وي.

۱۲- بيا دې په تکبير ويلو سره سم له سجدې څخه سر راپورته کړي او په مطمئن ډول سره دې لاسونه د زنګنونو سرګو سره برابر کېږدي، په داسې حال کې چې ښې پښه يې ولاړه او کيڼه پښه يې څملولې وي کښېني.

۱۳- د لږې شېبې دمې نه وروسته دې دويمې سجدې ته ولاړ شي، او درې ځله دې تسبيح (سبحان ربي الاعلی) ووايي.

۱۴- د دويمې سجدې نه وروسته دې په تکبير (الله اکبر) ويلو سره په داسې حال ودرېږي چې لومړی يې سر، بيا لاسونه ورپسې زنګنونه را اوچت کړي، لمونځ کونکی دې لاسونه په ځمکه نه لګوي او په مستقيم ډول دې دوهم رکعت ته پورته شي.

۱۵- دويم رکعت دې هم د لومړي رکعت په څېر اداء کړي، (لاسونه دې غوږونو ته نه پورته کوي، ثناء او اعوذبالله به هم نه وايي، نور پاتې رکعتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې په بسم الله الر حمن الرحيم سره پيلېږي).

۱۶- کله چې لمونځ کونکی د دوهم رکعت له سجدې څخه خلاص شو، نو بيا دې د لاسونو ګوتې خپرې د زنګنونو د سترګو سره برابرې کېږدي، (داسې چې ښي لاس يې په ښي زنګون او کين لاس يې په کين زنګون کېښودل شوی وي، له بلې خوا ښي پښه ولاړه او کينه پښه يې څملولې وي او پرې ناست وي او بيا دې (**التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ**) ووايي.

۱۷- که چېرې لمونځ دوه رکعته وي بيا دې درود شريف (اللهم صل على محمد و على آل محمد كما صليت على ابراهيم و على آل ابراهيم انک حميد مجيد، اللهم بارک على محمد و على آل محمد كما باركت على ابراهيم و على آل ابراهيم انک حميد مجيد) او ماثوره دعا (ربنا آتنا فى الدنيا حسنة وفى الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) تر ويلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۸- که چېرې لمونځ درې رکعتيزه وي بيا د دريم رکعت له دويمې سجدې وروسته تشهد، درود، او دعا ويلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۹- که څلور رکعتيز وي، بيا دې د څلورم رکعت له دويمې سجدې وروسته همدا پورتنی عمل ترسره کړي.

۲. د سړي او ښځې د لمانځه ترمنځ توپيرونه:

د ښځې لمونځ د سړي له لمانځه نه په لاندينيو شيانو کې توپير لري:

۱_ ښځه به د تکبير تحريمه په وخت کې لاسونه تر اوږو پورته کوي، او سړی د غوږو تر څنډې پورې.

۲_ ښځه به د ولاړې په وخت لاسونه سينې سره نيسي، او سړی يې تر نامه لاندې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په سجده کې به ښځه څنګلې د زنګنونو سره نښلوي، نارینه به یې جلا کوي.
۴- په سجده کې به ښځه خېټه له ورنونو سره نښلوي او سړی یې جلا کوي.
۵- د لمانځه په ټولو ناستو کې ښځه دواړه پښې ښي طرف ته باسي او په ځمکه کېني.
۶- ښځه به د سجدې په وخت کې څنګلې له ځمکې سره لګوي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې عملاً دوه رکعتیز لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې ادا کړي. ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې په آخر کې وړاندې کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:
أ. د ثنا دعا کومه ده او له دې څخه وروسته به لمونځ کوونکی څه وایي؟
ب. د (ولا الضآلین) نه وروسته کومه کلمه پټه تکرارېږي؟
ج. (سمع الله لمن حمده) او (ربنا ولک الحمد) په کوم ځای کې ویل کېږي؟
د.د انتقالاتو تکبیرونه ووایاست.
۲- د ښځې او سړي د لمانځه تر منځ مهم توپیرونه ووایاست.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتر او سنت لمونځونه

۱. د وترو د لمانځه حکم:

د وترو لمونځ د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه په نظر واجب دی، لکه څرنګه چې د اخترونو لمونځ دی، او د یارانو په نظر مؤکد سنت دی.

۲. د وترو د لمانځه مقدار:

د وترو لمونځ درې رکعته دی.

۳. د وترو د لمانځه وخت:

د وترو لمونځ د ماسخوتن له لمانځه څخه وروسته اداکېږي.

۴. د وترو لمونځ کې قرائت:

دوترو په ټولو رکعتونوکې د قرائت لوستل لازم دي.

۵. د قنوت ویل:

له رکوع څخه مخکې د وترو په دریم رکعت کې د قنوت دعا ویل کېږي:

د قنوت دعا:

اللّهُمَّ إنَّا نَسْتَعينُك وَنَسْتَغْفِرُك وَنُؤْمنُ بك وَنَتَوَكَّلُ عَلَيك وَنُثْنى عَلَيك الْخَيرَ. ونَشْكُرُك وَلا نَكْفُرُك وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يفْجرُك .اللّهُمَّ إياكَ نَعْبُدُ وَلَك نُصَلِّى وَنَسْجُدُ وَإلَيك نَسْعَى.وَنَحْفِدُ ونَرْجُو رَحْمَتَك وَنَخْشَى عَذَابَك إنَّ عَذَابَك بِالْكُفَّارِ مُلْحَقٌ.

۶. سنت لمونځونه:

سنت په دوه ډوله دی یو ته مؤکد سنت او بل ته غیر مؤکد یعنې مندوب وایي.

۷. مؤکد سنت:

هغه دی چې رسوالله صلی الله علیه وسلم پرې همیشه والی کړی، خوکله کله یې د دې لپاره پرېښې چې د فرضوګومان پرې ونه شي.

۸. غیر مؤکد سنت (مندوب):

هغه سنت دی چې رسول آکرم صلی الله علیه وسلم کله کړي اوکله پرېښي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤکدو سونتونو وختونه:

ټول مؤکد سنت دوولس رکعته دي چې د وختونو ترتیب یې په لاندې ډول دی:

۱-د سهار له فرضو څخه مخکې دوه رکعته، او په کولو یې ډېر تاکید شوی دی.

۲- د ماسپښین له فرضو څخه مخکې څلور رکعته لمونځ په یو سلام سره. (او یا هم د جمعې لمانځه څخه مخکې).

۳-د ماسپښین له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۵-د ماخوستن له فرضو څخه وروسته او د وترو څخه مخکې دوه رکعته.

۶- د جمعې له لمانځه څخه وروسته څلور رکعته په یو سلام اداء کول.

۹. د غیر مؤکدو سنتو وختونه:

د غیر مؤکد سنتونو وختونه په لاندې ډول دي:

۱- د ماسپښین له دوه رکعته سنتو سره نور دوه رکعته یو ځای کول.

۲- د مازدیگر له فرضو څخه مخکې څلور رکعته.

۳- د ماخوستن له فرضو څخه وروسته څلور رکعته علاوه د هغه مؤکدو سنتو څخه.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته شپږ رکعته.

ارزونه

۱- د وترو د لمانځه حکم څه دی؟

۲- د وترو لمونځ څه وخت اداء کېږي؟

۳- د قنوت دعا وواياست.

۴- غیرمؤکد سنتونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د مؤکدو او غیر مؤکدو سنتو وختونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراويح لمونځ او قضايي لمونځونه

۱. **د تراويح لمونځ**: د تراويحو لمونځ د ښځو او سړو لپاره مؤکد سنت دی، ځکه چې نبي اکرم صلی الله عليه وسلم او راشده خلفاوو پرې هميشه والی کړی. جماعت کول هم پکې سنت دي.

مسأله: نفل په پيل باندې لازمېږي، بناءً کله چې چا پرې پيل وکړ او بيا يې پرېښود يعنې فاسد يې کړ وروسته به يې قضاء راوړي.

۲. **د تراويحو د لمانځه وخت**: د تراويحو لمونځ د ماخوستن لمانځه څخه وروسته او د وترو څخه وړاندې اداء کېږي.

۳. **د تراويحو د رکعتونو شمېر**: تراويح شل رکعته دي، دوه دوه رکعته په يو نيت او سلام اداء کېږي، او بيا د هرو څلورو رکعتو وروسته يوڅه ناسته کېږي، يعنې په لسو سلامو شل رکعته تراويح پوره کېږي، بيا له دې څخه وروسته د وترو لمونځ هم په جماعت سره اداء کېږي. ياده دې وي چې پرته د روژې له مياشتې څخه په نورو مياشتو کې وتر په جماعت سره نه اداء کېږي.

۴. **قضايي يا فوتي لمونځونه**: کله چې له چا څخه لمونځ قضاء شي هر وخت چې فرصت ومومي بايد قضايي راوړي مګر په هغه درې وختونو کې دې نه کوي له کومو څخه چې د لمانځه کولو څخه منعه راغلې ده.

۵. **د قضايي لمونځونو د ادا کولو کيفيت**: په قضايي لمونځونو کې ترتيب واجب دی. کله چې له چا څخه د شپږو لمونځونو څخه لږ لمونځونه قضاء شوي وي، دا سړی د ترتيب خاوند دی، فقهاء کرام وايي د ترتيب په خاوند د ترتيب مراعتول واجب دي، د ترتيب معنا داده چې قضايي لمونځونه به د وختي لمونځ نه مخکې کوي، او بيا به د قضايي ترمنځ هم ترتيب مراعتوي يعنې کوم لمونځ چې ترې مخکې قضاء شوی وي هغه به وړاندې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ . **هغه شیان چې ترتیب پرې ساقطیږي:**

۱-کله چې قضايي لمونځونه پرته له وترو شپږو ته ورسیږي.

۲-کله چې له سرې څخه قضايي لمونځونه هېر شي.

۳-کله چې وخت تنګ وي او دواړه (وختي او قضايي لمونځونه) نه اداکېږي.

فعالیت

زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

أ. د وترو او تراویحو لمونځونه څه حکم لري؟

ب. د وترو او تراویحو لمونځونه څنګه اداء کیږي؟

۲- لاندې صحیح جملو ته د (ص) نښه او غلطو جملو ته دا (غ) نښه کېږدئ:

أ. د تراویحو لمونځ د ماخوستن له وترو څخه وروسته اداء کیږي. (   )

ب. د چا څخه چې د پنځو لمونځونو څخه زیات لمونځونه قضاء شي د ترتیب خاوند دی. (   )

ج.د ترتیب خاوند به وختی لمونځ په قضايي لمونځ باندې مخکې کوي. (   )

د. د وخت په تنګوالي سره ترتیب ساقطیږي. (   )

ه. شل رکعته تراویح به په لسو سلامونو سره سرته رسیږي. (   )

کورنۍ دنده

پورتینو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه مفسدات او مکروهات

۱. د لمانځه مفسدات:

فساد په لغت کې: د صلاح ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې په عبادت کې ناسم وصف فساد بلل کېږي. په عباداتوکې د فساد معنی بطلان دی او په معاملاتوکې فساد بيله معنا او بطلان بيله معنا لري، هدف دا چې معاملات د فساد څخه وروسته صحيح کيدای هم شي خو عبادات داسې نه دي.

۲. د لمانځه مفسدات:

۱- خبرې کول.
۲- خوراک او څښاک کول اګر که په هېره هم وي.
۳- داسې کارکول چې د لمانځه څخه بيرون کس پرې د لمونځ کوونکي ګومان ونه کړي.
۴- له قبلې څخه د سينې ګرځول.
۵- د لمانځه په منځ کې درې پرله پسې قدمونه اخيستل.
۶- ليونتوب او بې هوښي.
۷- د پوره يو رکن اداء کول په داسې ډول سره چې عورت يې څرګند، او يا ورسره دومره نجاست وي چې لمونځ ورسره نه کېږي.
۸- داسې خندا چې خپله يې واوري.
۹- په خوله د سلام اچول يا ځوابول.
۱۰- د نيوی امورو لپاره ژړل، خو که چيرې د خدای له ويرې وي بيا يې لمونځ نه فاسدېږي.
۱۱- هغه الفاظ ويل چې دلمانځه څخه نه دي لکه: (اناالله و اناااليه راجعون) او يا (الحمد الله) ويل.
۱۲- په داسې شکل سره د قرائت کول چې د کلمې معنا غلطوي.
۱۳- له امام نه پرته بل چاته فتحه ورکول.

۳. د کراهيت معنا:

کراهيت په لغت کې د محبت ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې هر هغه شی چې پرېښودل يې له کولو څخه غوره وي تنزيهي مکروه بلل کېږي او که چيرې منعه والی يې په ظني دليل ثابت وي تحريمي مکروه بلل کېږي.

کله چې لمونځ د تحريمي کراهيت سره اداء شي راګرځول يې واجب دي، او که د تنزيهي کراهيت سره شوی وي بېرته راګرځول يې مستحب دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د لمانځه مکروهات:

لاندې شیان په لمانځه کې مکروه دي:

۱_ د سنتو او واجباتو پرېښودل.لکه: د امام متابعت په لمانځه کې پرېښودل .

۲_ په لمانځه کې په نورو کارونو باندې د لاسونو مصروفول لکه :

- دګوتو قاتول راقاتول.
- دګوتو ښخه ټکونه ویستل.
- د لمانځه پر مهال ټنده پاکول.
- د کاڼو اوګټو لرې کول، ویښتان ویستل.
- له خپلو جامو او لاسو سره لوبې کول.
- په اشاره باندې د سلام ځوابول.

۳_ په لمانځه کې په نورو شیانو باندې د سترګو مصروفول لکه:

- د آسمان لور ته کتل.
- د سترګو پټول.
- ښې اوکیڼ لور ته کتل.

۴_خپل مخصوص اذکار او دعاګاني نه لوستل.لکه د رکوع په حالت د قرائت لوستل.

۵_ په مسنونه طریقه د ارکانو نه اداکول لکه:

- غیرمنظم درېدل.
- نا سمه رکوع.
- نا سمه سجده لکه د پګړۍ په ول سجده کول.

۶_ بې ضرورته ټوخی او اوسیلی کول.

فعالیت

- زده کوونکي دې نور هغه امور چې د لمانځه د روحیې خلاف دي او بعضې اشخاص هغه کوي په ګوته کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

أ-کراهیت او فساد څه معنا لري په لنډ ډول یې تعریف کړئ؟

ب- د لمانځه د مکروهاتو څخه پنځه ووایاست.

ج- د لمانځه پنځه مفسدات بیان کړئ.

۲- لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (×) نښه کېږدئ:

أ- په لمانځه کې دګوتو ښخه ټکونه ویستل مکروه دي. (   )

ب- د رکوع په حالت کې د قرائت لوستل لمونځ فاسدوي. (   )

ج- په لمانځه کې خبرې کول مکروه دي. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکې په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لمانځه کې بې اودسه کېدل

کله چې څوک پرته له کومې ارادې په لمانځه کې بې اودسه شي:

۱- لمونځ دې پرېږدي اودس ته دې ولاړ شي او پس له اوداسه دې خپل لمونځ د هغه ځای څخه پیل کړي چې په کوم ځای کې بې اودسه شوی دی. خو له سره راگرځول يې غوره دي.

۲- که چېرې بې اودسه شوی شخص امام وي، يو له خپلو مقتديانو څخه دې امام کړي او پاتې لمونځ به دی په خپل امامت مقتديانو ته پوره کوي.

۳- که چېرې يو لمونځ کونکي ته د وروستۍ ناستې څخه وروسته بې اودسي پېښه شي د لمانځه څخه دې وگرځي، اودس دې وکړي، او بيا دې سلام واړوي، دا درې واړه هغه صورتونه دي چې خبرې يې نه وي کړې، خو که خبره يې کړې وي، بيا يې لمونځ فاسدېږي برابره ده چې قصداً، سهواً او خطاً يې له خولې وتلې وي او بناء ورباندې جواز نه لري.

۴- که چېرې کوم لمونځ کوونکی وروسته له بې اودسۍ څخه د اودس لپاره قدمونو اخيستلو او يا له قبلې څخه مخ گرځولو ته اړ ؤ او دا کار يې وکړ لمونځ يې نه فاسدېږي آګر که له درې قدمونو څخه زيات هم تللی وي.

۲- د سهوې سجده:

سهوه غفلت او بې پروايي ته وايي.

د سهوې سجدې حکم: د سهوې سجده واجب ده.

د سهوې د سجدې سببونه: د سهوې سجده په لاندې شيانو واجبېږي:

۱- کله چې د واجباتو څخه يو يې د خپل ځای نه وړاندې يا وروسته، سهواً زيات او يا پرېښودل شي.

۲- کله چې لمونځ کوونکی فرض د خپل ځای څخه سهواً مخکې يا وروسته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

• **مسأله**:

د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده نه لازمېږي، ځکه چې د سنتو په پرېښودلو باندې لمونځ نه نيمګړی کېږي.

• **مسأله**:

د فرضو پرېښودل په سجده سهوه باندې نه جبيره کېږي، ځکه چې د فرضو پرېښودل لمونځ باطلوي، خو که چېرې څوک د لمانځه په کوم رکن کې سهوه شو بېرته به يې راګرځوي او که چېرې يې د خپل ځای څخه وروسته کړ بيا به د سهوې سجده کوي.

۳- د سهوې د سجدې وخت:

د سهوې سجده هغه دوه سجدې دي چې د لمانځه زيادت او نيمګړتيا پوره کوي او وخت يې د اخري قعدې د تشهد او يو سلام ګرځولو څخه وروسته دی.

۴- د سهوې د سجدې طريقه:

د وروستی قعدې د تشهد څخه وروسته يو سلام اړول کېږي او بيا د دې څخه وروسته دوه د سهوې سجدې کېږي، او د دې څخه وروسته تشهد (التحيات...) د دوهم ځل لپاره په همدې ناسته کې، او بيا به درود (اللهم صل...)، او دعاء چې مخکې ندي ويل شوي ولولي، او بيا به ښي او کيڼ لور ته سلام واړوي.

۵- په لمانځه او يا اوداسه کې شک کول:

۱- که چېرې يو چاته دا شک پيدا شو چې لمونځ يې کړی او که يې نه دی کړی، دې سرې لمونځ نه دی کړی، ځکه نه کول يې يقيني او په کولو کې يې شک دی.

۲- که چېرې يو چاته د سلام ګرځولو او يا د آخري قعدې د تشهد نه وروسته شک پيدا شو دا شک هيڅ باوري نه دی او اعتبار ورته نشته.

۳- که چېرې څوک ډېر شکي وي او هر وخت ورته شک پيدا کېږي، دا به په غالب ګمان عمل کوي.

۴- که چېرې څوک په دې باور وي چې اودس يې کړی دی خو فکر کوي چې ممکن بې اودسه شوی وي، د دې سرې اودس شته، مګر که په ياد يې وي چې دی بې اودسه ؤ خو ممکن د عادت سره سم ده اودس کړی وي، نو دا بې اودسه دی.

۶- د تلاوت سجده

د تلاوت د سجدې حکم:

د تلاوت سجده کول واجب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د تلاوت د سجدې اسباب:

د تلاوت سجده په لاندې درې سببونو باندې واجبيږي:

۱- تلاوت: د تلاوت سجده په تلاوت کوونکي باندې واجبيږي.

۲- اوريدل :د تلاوت سجده د سجدې د آيت په اوريدلو په اوريدونکي باندې هم واجبيږي.

۳- اقتداء: که امام د تلاوت د سجدې آيت ولوست په مقتدي باندې هم واجبيږي ،که څه هم چي اوريدلی يې نه وي.

۸- د تلاوت سجدې ادا کول:

تکبير به وايي (خو لاسونه به غوږونو ته نه پورته کوي) او سجدې ته به ښکته کيږي، داسې سجده به کوي لکه څنګه چي د لمانځه سجده کوي او بيا به له سجدې څخه د پورته کيدو لپاره تکبير وايي، دا دواړه تکبيرونه ويل واجب دي، د تلاوت سجده کې تشهد او سلام نشته.

په سجدې کې به (سبحان ربی الاعلی) درې ځلي وايي، د تلاوت د سجدې آيتونه په لاندې جدول کې روښانه شوي دي، او همدارنګه په قرآن کريم کې هم دغه ځايونه په نښه شوي دي.

۹- د تلاوت د سجدو شمېر:

شمېره	سورت	آيت	شمېره	سورت	آيت
۱	الاعراف	۲۰۶	۸	النمل	۲۵
۲	الرعد	۱۵	۹	الم سجدة	۱۵
۳	النحل	۴۹	۱۰	ص	۲۴
۴	الاسراء	۱۰۷	۱۱	حم سجدة	۳۸
۵	مريم	۵۸	۱۲	النجم	۶۲
۶	الحج	۱۸	۱۳	الانشقاق	۲۱
۷	الفرقان	۶۰	۱۴	العلق	۱۹

فعاليت

- يو زده کوونکی دې د خپلو ملګرو په وړاندې د تلاوت سجده عملاً اداء کړي او هم دې د وجوب اسباب څرګند کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووايئ:

۱. د سهوې سجدې حکم څه دی؟ او سببونه يې په لنډ ډول بيان کړئ.

۲. د تلاوت د سجدې اسباب څو او کوم دي؟

۳. د تلاوت د سجدې د آيتونو شمېر څو دی؟

۴. که چېرې امام په لمانځه کې بې اودسه شي څه بايد وکړي؟

لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده ....لازمېږي.

۲. د فرضو پرېښودل د سهوې په سجدې باندې ....کېږي.

۳. د تلاوت سجدې په دې سورتونو ....کې دي.

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه سره د ځوابونو په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناروغ لمونځ

د ناروغ لمونځ ناروغی ته په کتلو په لاندې ډولونو دی:

۱-کله چې ناروغ ته ودرېدل ناشوني شول بیا به لمونځ په ناسته، رکوع او سجدې سره کوي.

۲-که چېرې کوم ناروغ ته د رکوع او سجدې کول ناشوني شول، بیا به رکوع او سجده په داسې حال په اشاره کوي چې د سجدې اشاره به د رکوع له اشارې څخه ټیټه وي، خو د سجدې لپاره دې څه شی نه پورته کوي چې هلته ورباندې سجده وکړي.

۳-که چېرې څوک په ناسته هم قادر نه و، دا سړی به ستونی سټغ په داسې حال کې څملي چې پښې به یې د قبلې لور ته وي، د سر لاندې به یې د پورته کولو په خاطر بالښت ایښی وي، مخ په قبلې به ملاست، رکوع او سجده به په اشاره باندې ترسره کوي.

۴-کله چې کوم ناروغ په دی قادر نه وي چې د سر په اشاره باندې لمونځ وکړي، له ده څخه لمونځ وروسته کېږي، د سترګو او وریځو په اشارې سره لمونځ کول ورته روا نه دی.

۵- هغه بنده چې په خپل ژوند کې د سر په اشاره باندې په لمونځ کولو باندې قادر نه ؤ او مړ شو، په ده باندې ددې لمونځونو د کفارې وصیت لازم نه دی، اګر که ډېر لږ هم وي.

۲- د مسافر لمونځ:

څرنګه چې سفر ستونزې لري نو ددې لپاره ورته ځانګړي احکام خاص شوي چې په لاندې ډول دي:

۱- د روژې په مبارکه میاشت کې مسافر ته روژه خوړل روا دی.

۲- مسافر ته د سفر په خاطر په اغوستل شویو موزو باندی درې ورځې او شپې مسحه کول روا دي.

۳- په مسافر باندې د جمعې او اخترونو لمونځونه او قرباني نه شته.

۴- مسافر په سفر کې څلور رکعتي فرض لمونځونو کې قصر کوي او دوه رکعته کوي.

همدا راز د لمونځ وروسته کول هم ورته روا دي په هغه صورت کې چې د غلو او شوکمارو څخه وېره ولري.

۳- قصر:

د څلور رکعتیزو لمونځونو نیمايي کول او پر ځای یې دوه رکعته کول قصر بلل کېږي، بناءً د سهار او ماښام لمانځه کې قصر نه کېږي.

۴- د قصر حکم: قصر په سفر کې (عزیمت) دی.

۵- د قصر شرطونه: فقهاء کرامو د قصر لپاره لاندې شرطونه ایښي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. د سفر اندازه او لیاره به په عادي تګ سره درې ورځې او شپې وي. (۱)
۲. سفر د مسافر د خپل کلي یا قریې څخه د وتلو نه حسابېږي، یعنې کله چې مسافر د خپلې علاقې څخه بیرون شو مسافر بلل کېږي.
۳. د سفر نیت به کوي.
۴. باید کوم سفر چې نیت یې لري له درې ورځو څخه کم نه وي.

۲. د سفر په هکله مسئلې:

۱- یو سړی له خپل اصلي ټاټوبي څخه هغه چې پکې زېږېدلی او هستوګنه کوله؛ ولاړ او بل ځای کې یې هستوګنه غوره کړه، د ځینو اړتیاوو له امله د څه وخت لپاره خپل ټاټوبي ته راغی، دا سړی به په خپل اصلي ټاټوبي کې قصر کوي، په دې شرط چې د دواړو تر منځ فاصله درې ورځې او یا له دې څخه زیاته وي.
۲- که له یو چا څخه په سفر کې لمونځونه قضاء شول او بیا کور ته راستون شو د سفر د لمانځه قضایي به دوه رکعته راوړي، او که چېرې په کور کې ترې قضاء شوي وي، او قضاء یې په سفر کې راوړي هم هغه څلور رکعته به پوره کوي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
أ- د سفر ځانګړي احکام څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
ب- قصر څه ته وایي، او حکم یې څه دی؟
ج- قصر څو شرطونه لري په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
۲- لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:
أ- د سفر اندازه به په عادي تګ سره درې ورځې ده. (   )
ب- که له یو چاڅخه په سفر کې لمونځونه قضا شول په کور کې به یې پوره اداء کوي. (   )
ج- په مسافر باندې د جمعې، اخترونو لمونځونه او قرباني نشته. (   )
د- کله چې ناروغ ته درېدل ناشوني شول بیا به لمونځ په ناسته کوي. (   )

کورنۍ دنده

پورتنیو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

---

(۱) بعضی معاصرو علماو د شرعی سفر اندازه تقریباً ۸۹ کیلومتره تعیین کړې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه وېشتم لوست

د سيرت النبي ارزښت

الله تعالی فرمايي: **لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ** د الاحزاب سورت، ۲۱ آيت.

ژباړه: (په حقيقت کې ستاسو لپاره د الله په رسول کې يوه خورا غوره نمونه ده)

الله تعالی پدې مبارک آيت کې مونږ ته د پيغمبر ﷺ په پيروی او اطاعت امر کړی دی، لدې امله لازمه د ه چې د نبي کريم ﷺ سيرت زده کړو تر څو وکولای شو هغه پسې اقتداء اود هغه لاره تعقيب کړو ، د سنتو او طريقو پلټنه يې وکړو او په لارښوونو يې عمل وکړو. نو د اسلام په پوهيدو او پېژندو کې د سيرت څه اهميت دی؟ د سيرت مفهوم او ځانګړتياوې کومې دي؟ او د سيرت د تدريس موخې څه دي؟

د سيرت تعريف:

په لغت کې: د سنت، طريقې او تګلارې په معنی راغلی دی.

په اصطلاح کې: سيرت د يوه شخص د ژوند حالاتو، تاريخ او هغه پورې اړوندو موضوعاتو ته ويل کيږي.

کله چې سيرت مطلق ذکر شي نو د حضرت محمد ﷺ سيرت ور څخه مراد وي.

فعاليت

- د سيرت علم دکوم علم سره زيات ورته والی لري؟ د حديثو دعلم سره، د تاريخ د علم سره، اوکه دکوم بل علم سره؟

هغه عمده موضوعات چې په سيرت کې څېړل کيږي عبارت دي له:

دپيغمبر ﷺ د ميلاد له مهال څخه دنبوت مقدماتي ننبې او ننباني ، د حضرت محمد ﷺ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروکتوب، رشد، ځواني، په مختلفو حالاتو کې دالله (ج) ساتنه دخپل پیغمبرنه ، پیغمبرﷺ باندې دوحې دنازلیدلو وخت،پټ او ښکاره دعوت ،دقریشو له خوا د مسلمانانو ډول ډول ربړونې ،دمسلمانانو هجرت حبشې ته،د مکې مکرمې څخه بهر داسلام دمقدس دین خپریدل، دیثرب (مدینې منورې) دخلکو سره ترون، یثرب (مدینې منورې) ته هجرت، په مدینه منوره کې داسلامي ټولنې جوړول ،قبائلو او ګاونډیانو سره تړونونه، دمسلمانانو پر ضد د مشرکانو او یهودو توطئې اودسیسې، دهغوی په وړاندې دمسلمانانو دفاع او د پیغمبر اکرمﷺغزاګانې،ګاونډیو حاکمانوته ددعوت دپیغامونو لیږل،دجزیرة العرب مختلفوسیمو ته د اسلام رسیدل،د پیغمبرﷺ سفرونه، د هغهﷺ ځلانده صفات،او له نیمګړې دنیا څخه دهغه رحلت.

د سیرت النبي ځانګړتیاوې

نبوي سیرت ډېرې ځانګړتیاوې لري چې ځینې یې دا دي :

۱ - د نبي کریمﷺ سیرت د نورو انبیاؤدسیرت په پرتله تر ټولو صحیح ترین سیرت دی، ځکه چې دغه سیرت د متصلو روایاتو، پیژندل شوو او موثوقو شخصیاتو له لارې نقل شوی دی، تردې چې دثبت او تدوین مرحلې ته رسیدلی دی.

د سیرت تدوین په(۱۰۱هجري) کال کې د عمر بن عبد العزیز د خلافت په دورکې پیل شو،نو ځکه د سیرت علماء په ډېرې آسانۍ سره کولای شي د پیغمبر اکرم (ص) صحیح سیرت له ناسمو اقوالو او ضعیفو کیسو څخه جلا کړي.

۲ – دسیرت لار ښوونې هر اړخیزې او دژوند ټولو حالاتو ته شاملې دي،چې د هر چا لپاره په هر وخت اوشیبه کې د ژوند غوره نمونه دي.

۳ – د پیغمبرﷺ سیرت روښانه سیرت د ی چې د هغه د ژوند د حالاتو پړاوونه په څرګند ډول بیانوي: چې د پیغمبرﷺ د پلار عبد الله او مور بي بي آمنه بنت وهب د واده له وخت څخه پیل ، اود پیغمبرﷺ پیدایښت، بعثت، د دعوت پړاوونه، غزاګانې او د پیغمبرﷺ وفات په څرګند ډول بیانوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

د سیرت النبي د زده کړې ارزښت

۱ - د نبي کریمﷺ سپیڅلی سیرت له فضایلو، نیکواخلاقو، نصیحتونو او عبرتونو څخه ډک دی چې انسان د خیر په لور هڅوی.

۲- د پیغمبرﷺ دسیرت زده کړه دا روښانه کوي چې د اسلام سپیڅلی دین د صبر،زغم، فکر ، عقل، حکمت،اوبشریت ته د ښیګڼو اوګټو رسولو دین دی.

۳- د پیغمبرﷺ سیرت مصلحینو اوداعیانوته دټولنې د اصلاح بلنه او لارښوونه کوي.

۴- د پیغمبرﷺ سیرت داسلام دسپیڅلي دین لوړمقام او برتري د جاهلیت دزمانی دناوړودودونو،بې عدالتیو او ظالمانه رسمونو په پرتله مونږ ته را په ګوته کوی.

۵- د نبوي سیرت لوستل او د پیغمبرﷺ او اصحابو کرامو له زیارونو اوتکلیفونو(چې د اسلام ددین لپاره یې ګاللي) خبریدل، د انسان صبر، زغم او حوصله زیاتوي.

۶- دسیرت دزده کړې له برکته کولی شو ددین په ډېرومقاصدوپوه شو،اود قرآن کریم د زیاتوآیاتو په تفسیر او شان نزول خبر شو.

۷- نبوي سیرت داسلامي امت د وحدت څرګندونه کوي او دا را په ګوته کوي چې اسلام څرنګه وکولی شودمختلفو ، یوبل دښمنو اوخپرو قومونو، ملتونو او قبائلو څخه یو واحد، قوي عزتمند او یو موټی ملت جوړ کړي، او ټول سره وروڼه کړي، او د دوی مشران چې د تقوی، اخلاص او الهي وېرې څخه برخمن وو، د خپلو کشرانو او اتباعو په زړونو کې تر ټولو ګران او عزتمند کړي.

۸- دسیرت لوستل اوتدریس مسلمان ته د اسلامي فرهنګ او پوهې دیوې مهمې برخې دغنامندۍ او بډاینې لامل ګرځي . چې عقائدو،احکامواو اخلاقو ته هم شاملیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱ - نبوي سيرت په لغت او اصطلاح کې تعريف کړئ.

۲- د نبوي سيرت درې ځانګړتياوې څرګندې کړئ.

۳- د نبوي سيرت د زده کړې ارزښت د مسلمانانو د ژوندانه په مختلفو اړخونو کې څرګند کړئ.

کورنۍ دنده

ددې لوست دمطالبو خلاصه ديوې لنډې مقالې په لړکې په خپلوالفاظو وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوي سيرت او تاريخ

د تاريخ تعريف:

تاريخ په لغت کې ديوې پيښې دوخت اوزمان تعيين ته وايي.
په اصطلاح کې: د تيرو وختونو دمهمو پيښو او واقعاتو دوخت او زماني ټاکل دي، لکه: دمهمو شخصيتونو،ډلو،دهغوی دژوند اومرګ دحالاتو، تمدنونو، ښارونو، دودونو، رواجونو، عاداتو، کړنو، صنعتونواوانسابو څخه بحث کوي.

سيرت د تاريخ اساس او بنسټ دی:

دپيغمبر ﷺ سيرت دتاريخ اساس او بنسټ دی چې مسلمانان پرې وياړي،ځکه لومړنی تاريخي پيښې چې مسلمانانو ليکلي دي، هغه دسيرت پيښې وې، بيا د وروستنيو حوادثو تدوين تر نن ورځې پورې د هماغه سيرت لړۍ ده.

د سيرت او تاريخ د سند د نقلولوطريقه:

د روايت په سلسله دتاريخي پيښو نقلول، اوصحيح روايتونه له غلطورواياتونو څخه جلا کول دا يوازې د عربو او مسلمانانو ځانګړتيا وه چې نور ورځني بې برخې و، ځکه چې مسلمانانو دسيرت ليکنه خپله ديني وجيبه ګڼله، دوی زيار باسه تر څو په رواياتو کې کوم شک او شبه پاتې نشي،او سيرت له هرډول درواغو څخه پاک وي، دغه تګلاره لومړی د حديثو او سيرت په ليکنه کې رامنځته شوه، اوبيا دتاريخ په ليکنه کې ورڅخه کار واخيستل شو، اودتاريخ پورې اړوندوحقائقود تمييزلپاره معيار وټاکل شو.

فعالیت

- د سیرت او د تاریخ دعلم تفاوتونه واضح کړئ.

د نبوي سیرت مصادر:

مونږ کولای شو د نبوي سیرت مصادر په لاندې ډول خلاصه کړو:

۱ - قرآن کریم : د نبوي سیرت یوه پراخه برخه په قرانکریم کې په اجمالي توګه ذکر شوی ده.

۲ - نبوي سنت: دنبوي سیرت زیاته برخه د احادیثو په کتابونو کې ذکر شوې ده، د احادیثو کتابونه عبارت دي له: کتب الصحاح، سنن، مسانید، مستدرکات، معاجم، اود سننو د کتابونو له قاموسونو څخه.

۳ - د محمدي صفاتو (شمایلو) کتابونه:

د محمدي شمایلو کتابونه هغه کتابونه دي چې مؤلفینو یې د نبي کریم ﷺ اخلاقو، عاداتو، فضایلو اوسلوکو ته ځانګړې توجه کړې وي.

۴ - د نبوي دلایلو کتابونه (محمدي معجزې):

په دغو کتابونو کې د پیغمبر ﷺ معجزې، اود نبوت دلائل ذکر شوي دي.

۵ - د محمدي خصائصو کتابونه :

دغه کتابونه د پیغمبر ﷺ او د هغه د امت د خصائصو او ځانګړتیاوو په هکله بحث کوي.

۶ - د غزاګانو کتابونه:

دغه کتابونه د اسلام په اول کې دمسلمانانو د دښمنانو د سازشونو ، دسیسو، د مسلمانانو د دفاع ، او د پیغمبر ﷺ دغزواتو څخه بحث کوي .

۷_ د سیرت ځانګړي کتابونه:

دغه کتابونه د سیرت دعلم پورې د اړوندو موضوعاتو څخه بحث کوي.

د سیرت د لیکنې پیل او د سیرت مشهور کتابونه:

۱- د صحابه و دوره: د سیرت تدوین په ابتدایي بڼه د(۵۰-۲۰)هجري کلونو څخه پیل شو، چې حضرت عبد الله بن عباس رضي الله عنه به خپلو شاګردانو ته د پیغمبر ﷺ دنسب ،او دهغه دغز اګانو په هکله معلومات ورکول او هغوی به

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکل،همدا راز عبد الله بن عمرو بن العاص اوبراءبن عازب رضي الله عنهما به هم خپلو شاګردانو ته دسیرت دعلم تدریس کاوه.

۲- د تابعینو دوره: دسیرت تالیف دتابعینو په زمانه کې پیل شو،عروه بن زبیر بن عوام د رسول الله (ص) دغزا ګانو کتاب ولیکه.

د پیغمبر (ص) په سیرت او غزواتو کې تر ټولو سهم کتاب چې د تابعینو په زمانه کې ولیکل شو هغه د أبان بن عثمان (رح) کتاب ؤ چې لیکل یې د(۸۳) هجري څخه دمخه بشپړ شو.

د هغه څخه وروسته په دویمه درجه کې د وهب بن منبه چې په (۱۱۰) هجري کې وفات شوی، او د موسی بن عقبه چې په (۱۴۱)هجري کې وفات شوی د سیرت کتابونو دي.

دغو کسانود صحابه کرامو په زمانه کې ژوند کاوه او د هغوی څخه یې زده کړه کړې وه.

۳- د اتباع تابعینو دوره:په دغه دوره کې چې کوم کتابونه لیکل شوي دي په لاندې ډول دي:

«السیر والمغازي» دمحمد بن اسحاق (المتوفی ۱۵۱هـ) لیکنه، او«السیرة النبویة» د ابن هشام (المتوفی ۲۱۳ هـ) لیکنه ، دې دواړو مؤلفانو دتابعینو څخه زده کړې کړې وې.

همدارنګه(الموطأ) دامام مالک (رح) (المتوفی ۱۷۹ هـ)لیکنه،دا د احادیثو کتاب دی خو زیاته برخه احادیث یې دپیغمبر (ص) په سیرت او اوصافو پورې اړه لري. (صحیح البخاري) د محمد بن اسماعیل البخاري (رح) (المتوفی۲۵۶ هـ) لیکنه، او(صحیح مسلم) دامام مسلم (رح)(المتوفی ۲۶۱هـ) لیکنه، په دغو کتابونو کې د احادیثوډېره برخه دپیغمبر (ص) دنبوت څخه مخکې او وروسته، د ژوند حالات ،د هغه خصائص،فضائل، غزوات، او د یارانو مناقب او فضیلتونه بیانوي.

وروسته بیا نور کتابونه هم ولیکل شول چې ځیني یې دا دي:

۱- عبد الملک بن هشام د محمد بن اسحاق کتاب (السیر والمغازي) مختصر کړ، بیا د دغه (مختصر) لپاره، امام ابو القاسم عبد الرحمان اندلسي د (الروض الانف) په نوم شرحه ولیکله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- محمد بن سعد چې د واقدي شاګرد و د(الطبقات الکبری) کتاب په اتو جلدونو کې ولیکه چې لومړی اودویم جلد یې یوازې د پیغمبر ﷺ د سیرت او غزواتو د بحث لپاره ځانګړی شوی دی.

په اوسني عصر کې د سیرت په مختلفو اړخونو کې ډیر کتابونه تألیف اوتدقیق شوي دي چې ځینې یې لاندې ذکرشوي دي:

- سیرة النبي: دامام ابن کثیر لیکنه.
- سیرة النبي: دعلامه شبلي نعماني لیکنه.
- الرحیق المختوم: دمبارکپوري لیکنه.
- فقه السیرة: د محمد الغزالي لیکنه.
- نبي الرحمة: د محمد بن مسعد یاقوت لیکنه.
- تهذیب سیرة النبي(ابن هشام) د عبد السلام هارون لیکنه. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقی سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د نبوي سیرت تاثیر د تاریخ په تدوین کې بیان کړئ.

۲. د سیرت النبي ﷺ تدوین په مستقله توګه څه وخت پیل شو؟ او د دوو کتابونو نومونه واخلئ چې په مستقیمه توګه د نبوي سیرت په هکله تالیف شوي وي.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

---

(۱) د (سیرت د لیکنې پیل او د سیرت د مشهورو کتابونو) بحث، اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه وراندي د جزیرة العرب حالت
الف - (د بتانو د عبادت پیل)

د شپږمي پیړی په دویمي نمایي کې د جزیرة العرب حالت

- په عربي جزیره کې حاکم دین کوم ؤ؟
- د بتانو عبادت څرنګه شروع شو؟
- بتان له کومه ځایه څخه عربي جزیرې ته راوړل شول؟

د دین تعریف:

دین په لغت کې: د شریعت، قانون، مذهب، ملت، لارې، جزا او حساب په معنا راغلی دی.

په اصطلاح کې: د انسانانو د ژوند هغه نظام دی چې اعتقادي، فکري، اخلاقي او عملي اړخونه یې په برکې نیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه دمخه د عربانودین:

له هغه وخته چې په مکه مکرمه کې د ابراهیم علیه السلام ځوځات (نسل) میشت شول، اوبیا د عربي جزیرې په نورو سیمو کې خپاره شول، نو عربان د ابراهیمي دین پیروان وو. د یو الله بنده ګي یې کوله ،خو د یوې اوږدې مودې دتیریدو وروسته هغوی هغه څه چې یې زده کړي و هغه یې هیر کړل، او پرته له ځینو دیني شعائرو څخه نور هیڅ شی هم په هغوی کې پاتې نه و.

د بتانو دعبادت پیل:

د لومړي ځل لپاره د نوح علیه السلام په زمانه کې د بتانو عبادت پیل شو. د نوح علیه السلام د قوم څخه پنځه تنه د (ود، سواع، یغوث ، یعوق او نسر) په نامه نیک، ښه او عبادت کوونکي خلک وو، د هغوې مرګ د خلکو د ویرې غم او خپګان لامل وګرځید، یوه سړي دوی ته وویل: آیا ددوی خیرې ستاسو لپاره د لرګي څخه جوړې کړم، چې د هغو په لیدو سره تاسوته آرامي حاصله شي؟ دوی وویل : هو ! که کولای شې دا کار وکړه .
نو خیرې یې د هغوی د ژوندانه د حالت په شان د خلکو لپاره جوړې کړې د هرې کورنۍ چې به کومه خیره خوښیده هماغه به یې وړه او په خپلو کورونو کې یې کیښوده، هغې ته به یې کتل او څه اندازه غمونه او اندیښنې به یې کمیدلې، وخت په همدې توګه تیریده، دویمه او دریمه پیړۍ یو په بل پسې تیرې شوې خو ټولو خلکو به د هغو خیرو سره د لومړنۍ پیړۍ په شان کړنه کوله تر څو څلورمه پیړۍ را ورسیده، خلکو وویل: که چیرې مونږ ددغو نیکو او صالحو اشخاصو د خیرو عبادت وکړو نو دا به الله ته زمونږ د نږدېوالي لامل و ګرځي او دوی به د الله په وړاندې زمونږ شفاعت وکړي، بناء ددغو مجسمو، اوشکلونو عبادت یې پیل کړ،اوراتلونکو نسلونو هم دې کار ته دوام ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربو پر ځمکه دبتانو د عبادت پیل:

پیغمبرﷺ د الله جل جلاله د لوري د اسې خلکو ته ولیږل شو چې هغوی د جاهلیت په تورو تیاروکې ژوند تیراوه او دغه تیاره دهغوی د ژوندانه په هره برخه حاکمه وه.

له دې ځخه مخکې ټول عرب د ابراهیم (علیه السلام) دسپیڅلي دین پیروان وو.

یوکس چې عمرو بن لحی نومیده ،او دبني خزاعه د قبیلې مشرو، هغه یوه ورځ شام ته سفر وکړ،کوري چې د شام خلک د بتانو عبادت کوي، داکار یې ډیر خوښ شو، له شام ځخه یې یو بت چې (هبل) نومیده له ځانه سره مکې ته راوړ،اود کعبې شریفې په منځ کې یې کیښنود. دمکې خلک یې ددغه بت بندګۍ ته راوبلل دمکې خلکو دده بلنه ومنله ،اودبتانو عبادت یې پیل کړ، لږه موده وروسته د ټول حجاز اوسیدونکو د مکې دخلکو لاره ونیوله.

د حجاز دخلکو دپخوانیو بتانو له جملې ځخه (لات،منات اوعزا) وو،چې په مختلفو سیموکې یې شتون درلود. له دې وروسته بت پرستي او د الله جل جلا له سره شریک نیول په ټول حجازکې خپور شو، په هرکلي او بیا په هر کورکې د بتانو عبادت پیل شو، مسجد الحرام یې له بتانو ځخه ډک کړ، په دې توګه بت پرستي د جاهلیت ددین یو مظهر وګرځید.

د بت پرستۍ مراسم:

د بت پرستۍ مراسم دا رنګه وو:

خلکو به د بتانو عبادت کاوه، هغوی ته به یې پناه وړه ، په ستونزوکې به یې بتانو ته فریاد او زارۍ کولې، خپل ضرورتونه او اړتیاوې به یې له بتانو غوښتلې، داسې عقیده یې در لوده چې بتان د الله په وړاندې زمونږ سپارښتنه کوي، د هغو په شا اوخوا به یې طوافونه کول، هغو ته به یې سجدې کولې، او د بتانو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دهغو په نامه به يې قرباني کولی.
خپل هر شی (خير او شر) به يې په غشو معلومول، د کاهنانو، منجمانو او غيب ويونکو په خبرو يې باور درلود، فال اچونه په هغوکې مروجه وه.
دا دين- چې پر شرک، بت پرستۍ، وهمياتو او خرافاتو ولاړ و، د ډېرو عربانو دين و.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. دين په لغت او اصطلاح کې څه ته وايي؟ تعريف يې کړئ.
۲. د کعبې شريفې په چاپيريال کې خلکو څه وخت د بتانو عبادت پيل کړ؟
۳. مشرکان په بت پرستۍ کې د يو شمير مراسمو پابند وو ځينې له هغو څخه شرحه کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په مختصر ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه د مخه د عربو حالت
ب-(ديني، اخلاقي، ټولنيز او سياسي حالت)

د اسلام د څلانده لمر د ځرک وهلو نه وړاندې عربو څرنګه اخلاق درلودل؟ او د هغوی ټولنیز او سیاسي حالت څرنګه وو؟

ديني حالت:

کله چې د اسلام سپیڅلی دین څرګند شو، عربانو چې د ابراهیم (ع) ددین د پیروی دعوا یې درلوده دهغه دشریعت د اوامرو او نواهیو څخه ډیر لرې پاتې وو، د ګڼ شمیر بتانو عبادت یې کاوه اود ابراهیمي دین ټول اخلاقي مکارم یې پریښې و.

له همدې امله د وخت په تیریدو سره په دوی کې ناوړو تقلیدونو او دودونو وده وکړه،چې په پایله کې بت پرستي منځ ته راغله، دغو کارونو د دوی په ديني، ټولنیز او سیاسي ژوند باندې د پام وړ اغیزې وکړې.

اخلاقي او ټولنيز حالت:

پرته له شکه د عربو د جاهلیت په دور کې داسې ناوړو، ټيټواوناکارو اخلاقو شتون درلود چې سلیم عقل نشو منلی او بیداره وجدان نشو قبلولی، خو ددې تر څنګ د دوی په منځ کې ځینې ستایل شوي اخلاق او غوره عادتونه هم و چې د عربو مشرانو او شاعرانو به پرې ویاړ کاوه لکه: سخاوت، ځوانمردي،په وعدو وفا،میړانه ،عزت النفس اوداسې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عربي ټولنه په بيلا بيلو طبقو ويشل شوې وه چې دهرې طبقې ژوند به د بلې طبقې له ژوند سره توپير درلود.

نارينه به د کورنۍ مشر، او دپوره واک خاوند و، د سړي او ښځې اړيکه د واده د مراسمو په ترڅ کې د ښځې د اولياؤ د نظر لاندې سرته رسيده، خوپه ځينوطبقاتوکې به د سړو او ښځو ترمنځ ډول، ډول ناروا اړيکو شتون درلود چې مونږهغې ته د بدکارۍ، فساد او بې پتۍ پرته بل تعبيرنه شوورکولی. دجاهليت په زمانه کې به د ډېرو ښځو لرل د يوه کس لپاره په ميراني، وياړاونيکۍ دلالت کاوه، د پلرونو ښځې(ميرې) به يې له طلاقيدو يا د پلار له مړينې ځخه وروسته زامنوپه نکاح کولې.

پلرونو به د خپلو اولادونو سره جلا، جلا چلند درلود، ځينو به ويل: زامن زموږ د ځيګر ټوټې دې چې د ځمکې په سر ګرځي، او ځينو به خپلې لورګانې د ننګ، عار، فقر او لوږې له امله ژوندۍ خښولې، د زوی په زيږيدلو به خوشحاله کيدل،اود لوڼو په زيږيدنه به خورا زيات خپه کيدل او د ډېر غم او قهر له کبله به يې د مخونو رنګونه توريدل، د خلکو ځخه به پټيدل ،ګواکې چې په کور کې ورته کوم لوی غم پيښ شوی دی. خرافات ددوی ترمنځ دومره اوج ته رسيدلي وو چې کله ناکله به يې خپل مقصد ته د رسيدو په موخه زامن نذر او قرباني کول اوخلکو به د ښاروېو په ځير ژوند کاوه.

ښځې به يې د خرڅلاو لپاره بازار ته وړاندې کولې اوکله به هم ورسره د کاڼو، لرګيو او نورو جماداتو په ځير معامله کيده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي حالت:

د اسلام د ظهور په وخت کې د عربي جزیرې حاکمان په دوه ډوله وو:

۱ – تاجداره پاچاهان : چې دا ډول حاکمان په حقیقت کې دخپلواکۍ او بشپړې آزادۍ څخه برخمن وو.

۲ – د قبایلو او پرګنو مشران : ددغو مشرانو حاکمیت او امتیاز د تاجدارو پاچا هانو په څېر و، ډیرو بې بشپړه آزادي درلوده خو څینو نورو یې د تاجدارو پاچاهانو پیروي کوله.

هغوخلکوبه د قبیلو مشري په غاړه اخیسته چې دنورو په پرتله به یې ډیره پانګه او طاقت درلود.

قبیله د یوه واړه حکومت په څیر وه چې دقومي یووالي، متقابلې ګټې او د خپلې خاورې د ساتنې او د دښمن د څپلو پر بنسټ تشکیلیده.

د حجاز حکومت د ټولو عربانولپاره د احترام وړ و، هغه یې د دیني مرکز لاربښود، ساتونکی او خادم ګڼلو، د اوسني پارلمان په څیرد ادارو او تشکیلاتو خاوند و، خو دا حکومت ډیرکمزوری او ناتوانه وه.

اقتصادي حالت:

اقتصادي حالت د ټولنیز او امنیتي حالت تابع وي، دا قضیه هغه وخت په سمه توګه روښانه کیږي چې دهغوی د ژوندانه بنې اوحالت ته نظر وکړو، تجارت چې د ژوندانه د اړتیاو د پوره کولو تر ټولو لویه وسیله ده یوازې د سولې او امن په سیوري کې وده کولی شي؛ چې سوله او امن په جزیرة العرب کې یوازې د حرامو په میاشتو (اشهر الحرم) کې شتون درلود، او د عربو مشهور بازارونه به په همدې میاشتو کې ګرمیدل.

دڅارویو ساتنه په جزیرة العرب کې رواج درلود، په څینو سیمو کې به کرهنه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعت هم ترسترګو کېده، د عربوډېرې ښځې به په وړیو وریښلو اخته وې خو دا ټول شیان به په جګړه کې له منځه تلل، بې وزلې، لوږه او بربنډتوب د ټولنې په ټولو برخو څرګند وو.

دښمني، د قوم او قبیلې پلوي ګول ددوی په منځ کې عامه وه،خلک په ډلواوګروپونو ویشل شوي وه او هرې ډلې به یوازې د خپلې قبیلې او خپل ټولي لپاره کار کاوه.

د شخړې او جګړې پر مهال به هیچا هم دا لټه نه کوله چې حق د کومې ډلې سره دی، بلکه د هغوی کوښښ به دا وو چې څرنګه بل لوری زیانمن، ناتوانه او کمزوری کړي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یاګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقه تکرار کړي

ارزونه

۱- د جاهلیت په زمانه کې دعربودیني اواخلاقي حالت بیان کړئ .

۲- د جاهلیت په زمانه کې دعربوسیاسي او اقتصادي حالت بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پيغمبر اکرم صلی الله عليه وسلم نسب

د نبي کريم (ص)د نسب سلسله چيرته رسيږي؟ او نبوي کورنۍ کومه ده؟

د پيغمبر اکرم (ص)نسب:

نوم يې محمد بن عبد الله بن عبدالمطلب بن هاشم قريشي دی،چې د نسب سلسله يې عدنان او د هغه څخه پورته اسماعيل بن ابراهيم عليهما السلام ته رسيږي .

نبوي کورنۍ:

نبوي کورنۍ په هاشمي کورنۍ مشهوره ده چې نسبت يې د نبي اکرم (ص)نيکه هاشم بن عبد مناف ته کيږي ،لدې امله بايد د هاشم او له هغه څخه وروسته امورو او حالاتو ته يوه کتنه وکړو.

هاشم:

هاشم چې نوم يې عمرو و، هغه د بني عبد مناف د څوځات نه يوازنی کس و چې د الله د کور زايرينو ته يې اوبه ورکولې او د هغوی خدمت يې په غاړه درلود، بدای شخص و او د خلکو په منځ کې د زيات شرافت او عزت څخه برخمن و.

عبدالمطلب:

عبد المطلب به د هاشم په څير دا لله (ج) دکور ميلمنو ته اوبه ورکولې،او دهغوی خدمت به يې کاوه، اود خپل قوم په منځ کې داسې شرف، عزت او مرتبې ته ورسيده چې هيڅ يو له نيکونو څخه يې دې مقام ته نه و رسيدلی.

د عبدالمطلب په زمانه کې د کعبې شريفې په هکله دوه مهمې پيښې واقع شوې:

– د زمزم د څاه کيندل.

– د فيل واقعه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- د زمزم د څاه د کیندلو لنډه کیسه:

د زمزم د کوهي داخلي نقطه

عبدالمطلب ته په خوب کې د زمزم د څاه ځای ور په ګوته شو، بیایې د څاه په کیندلو پیل وکړ، په څاه کې یې قیمتي شیان لکه تورې، زغرې او دوه د سرو زرو هوسۍ و موندلې چې (جرهمیانو) د خپلو وتلو په وخت هلته ښخې کړې وې. د تورو څخه یې کعبې ته دروازه جوړه کړه او دواړه د سرو زرو هوسۍ یې په دروازه کې کېښودلې او حاجیانو ته یې دزم زم داوبو ورکول پیل کړ.

کله چې د زمزم څاه ښکاره شوه نو قریشو د عبدالمطلب سره جنجال او منازعه پیل کړه، هغه ته یې وویل: مونږ ته هم په هغې کې برخه راکړه.

عبدالمطلب وویل: زه داسې کار نه کوم.

د قریشو سره د همدې منازعې په پایله کې عبدالمطلب پر خپل ځان نذر کېښود، چې که چیرې الله (ج) ده ته لس زامن ورکړل، او په هغه څه کې بریا ته ورسیږي چې د قریشو سره په کې ښکیل دی نود خپلو زامنو څخه به یو تن په کعبه کې قرباني کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده‌کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقه تکرار کړي

د فیل د پېښې لنډیز:

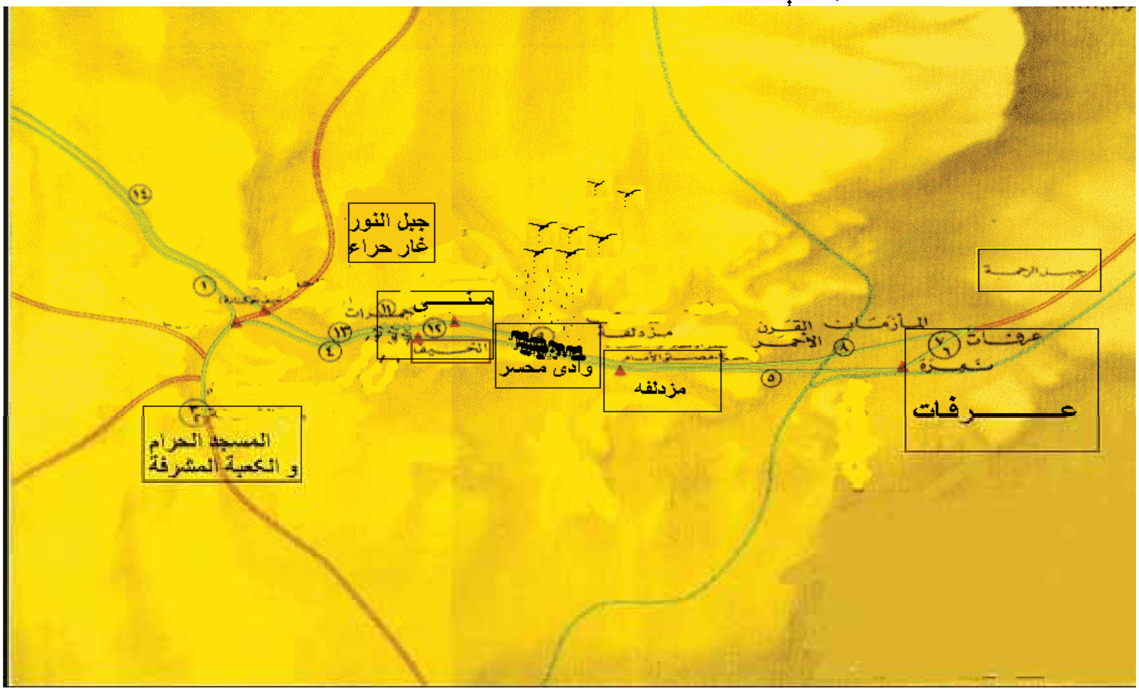

کله چې (حبشي ابرهه) چې په یمن کې د حبشي د پاچا والي و، په کعبه شریفه کې د عربو د زیارت کول او راټولیدل ولیدل نو لوی معبد یې د (صنعا) په ښار کې جوړ کړ، او غوښتل یې چې خلک د مکې په ځای هلته ولاړ شي، او د شپیته زریز لښکر سره د مکې په لورې روان شو، تر څو کعبه ورانه کړي،او د ځان لپاره یې لوی فیل غوره کړ،اوخپل حرکت ته یې دوام ورکړ،کله چې لوی فیل د محسر وادۍ ته (چې د منی او مزدلفې تر منځ پرته ده) ورسید، فیل یې خپله سینه پر ځمکه کېښوده او جګ نشو د کعبې په لورې له ورتګ څخه یې ډډه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمطلب د ابرهه په وړاندې:

عبدالمطلب د خو زامنو سره د ابرهه د پوځیانو د مرکز په لوري حرکت وکړ، کله چې د ابرهه دروازې ته ورسیدل ، ابرهه ته وویل شو، عبدالمطلب ستا د دروازې مخې ته راغلی دی.

هغه وویل: عبدالمطلب څوک دی؟

هغه ته وویل شو: هغه د قریشو مشر او دمکې دکاروان څښتن دی ، هغه خلکو ته په هواره ځمکه او هوايي مرغانو ته د غرونو په لوړو څوکو کې خواړه ورکوي.

ابرهه ورته د داخلیدو اجازه ورکړه.

بیا یې خپل ژباړونکي ته وویل: له هغه څخه پوښتنه وکړه چې څه اړتیا لري؟ ژباړونکې د حاجت پوښتنه وکړه.

هغه وویل: حاجت مې دا دی چې دوه سوه اوښان مو زما نیولي دي، هغه ماته بیرته راکړه.

ابرهه خپل ژباړونکي ته وویل: کله مې چې ته ولیدې په حیرت کې شوم خو کله مې چې ستا خبرې واوریدې نو ډیر بې اعتنا او بې پروا شوم. زه راغلی یم څو کعبه ونړوم، هغه کعبه چې ستا دین او ستا د پلرونو دین دی، ته ددوو سوو اوښانو په هکله زما سره خبرې کوې؟ او د کعبې په هکله هیڅ نه وایې؟

عبدالمطلب وویل: (**أنا ربُّ الإبلِ ، وللبیتِ ربٌ یَحْمِیه**) زه د اوښانو څښتن یم ،کعبه خپل څښتن لري ، هغه به یې ساتي.

ابرهه د عبدالمطلب د خبرو په ځواب کې وویل : هیڅوک نشي کولای چې زما د پرمختګ خنډ شي.

عبدالمطلب ورته وویل: نور دا ستا کار دی .

نو هغه دوه سوه اوښان یې چې نیولي وو عبدالمطلب ته واپس کړل.عبدالمطلب را ستون شو او قریش یې د کیسې څخه خبر کړل، بیا یې د کعبې د دروازې په کړۍ او پردو پورې خپل ځان په ډیر عجز ، ویرې او زارۍ و ځړاوه، عبدالمطلب او قریشو الله تعالی ته پناه یوړه او د هغه څخه د مرستې او ساتنې غوښتونکي شول. بیا د مکې څخه ووتل څو په درو، غارونو او د غرونو په څوکو کې پناه واخلي او په دې انتظار وو چې قادر او توانا خدای څه وخت د ظالمو سرکښانو تغر ټولوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله به چې د ابرهه لښکر د سهیل ، شمال یا ختیځ په لورې روانیده نو فیل به په چابکۍ سره مخکې کیده او کله به یې چې د کعبې په لورې مخ کاوه فیل به په ګونډو کیده او خپله سینه به یې په ځمکې کښوده، په همدې حالت کې وو چې الله تعالی پر هغوی باندې د وادي محسر په سیمه کې ډلې، ډلې مرغان را ولیږل او هغوی یې د سجیل په کاڼو وویشتل، په پایله کې هغوی د خوړل شوو وښو په څیر و ګرځیدل، الله تعالی ابرهه په داسې رنځ اخته کړ چې غړي یې بند بند جدا کېدل صنعا ته په لار کې و چې زړه یې وچاودید سینه یې څیرې شوه او هلاک شو.

دا واقعه د محرم په میاشت کې پنځه پنځوس ورځې مخکې د نبي کریم (ص)د زیږیدنې څخه منځ ته راغله.

فعالیت

- ځوتنه زده کوونکي دې (دښوونکي) په مرسته دپورتنې لوست ځینې برخې دټولګیوالو په وړاندې تمثیل کړي

عبدالله د پیغمبر صلی الله علیه و سلم پلار:

د نبي کریم (ص) د پلار نوم عبدالله و، عبدالله د عبدالمطلب تر ټولو ښه زوی او دی هماغه ذبیح دی.

کله چې د عبدالمطلب زامن لسو تنو ته ورسیدل او پوه شو چې هغوې کولای شي د قریشو مخه ونیسي نو زامنو ته یې د خپل نذر خبره وکړه، او دوې فرمانبرداراې ښکاره کړه، نومونه یې په غشو ولیکل او هغه یې د هبل ساتونکي ته ورکړل څو په غشو فال ونیسي، غشی د عبدالله په نامه راووت. عبدالمطلب عبدالله او چاړه د ځان سره واخیستل، او د کعبې په لور یې منډه کړه تر څو عبدالله حلا ل کړي، قریشو او په ځانګړې توګه ابو طالب او ماما ګانو یې د عبدالله د حلالولو مخ نیوی کاوه.

بیا یې غشی د عبدالله او سلو اوښانو تر منځ واچوه غشی د اوښانو په نامه راووت، عبدالمطلب سل اوښان د عبدالله په ځای حلال کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پيغمبر (ص) مور آمنه:

عبدالمطلب د خپل زوی عبدالله لپاره يوه نجلۍ د آمني بنت وهب بن عبد مناف په نامه غوره کړه هغه په خپل وخت کې د مرتبې او نسب له حيثه د قريشو بهترينه نجلۍ وه، پلار يې د بني زهره د قبيلې سردار و، عبدالله په مکې کې د هغې سره واده وکړ.

بيا وروسته د تجارت په مقصد شام ته ولاړ، په لاره کې ناروغ شو، د ناروغتيا په حالت کې مدينې ته ورسيد او هلته د ۲۵ کلنۍ په عمر وفات شو.

درسونه او عبرتونه:

۱ – د کعبې شريفې عظمت او لويې.

۲ –د بيت الله ،او قريشو به مقابل کې د ابر هه کينه، اوحسد.

۴ – پدې اړوند کلک او راسخه ايمان درلودل چې پاک الله (ج) دخپل کور دفاع او ساتنه په خپله کوي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. نبوي کورنۍ په هاشمي کورنۍ مشهوره ده ، هاشم څوک دی؟

۲. د الله د کور په هکله عبدالمطلب ته دوه مهمې واقعې پيښې شوې هغه څه وې؟ څرګندې يې کړئ.

۳. د نبي کريم (ص)پلار څه وخت وفات شو؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د يوې مقالې په لړکې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبي کریم (ص) پیدایښت

د نبي کریمﷺ میلاد په ټول انساني تاریخ کې یوه لویه پیښه وه چې د تاریخ او بشري ژوند مجرا ته یې بدلون ورکړ.

نو د میلاد پیښه یې څنګه وه؟ او د ماشومتوب دوره یې څنګه تیره شوه؟

مولد النبيﷺ:

پیغمبراکرمﷺ د دوشنبې په سهار چې د ربیع الاول دولسمه وه د ابو طالب په کور کې د بني هاشم له څو ځا ته دنیا ته تشریف راوړ. دا میلاد د عام الفیل چې د(۵۷۱)م کال د اپریل د میاشتې له شلمې یا دوه ویشتمې نیټې سره برابره ده منځ ته راغی.

کله چې محمدﷺ دنیا ته راغی، مور یې هغه خپل نیکه عبد المطلب ته ولیږه او همد ا راز هغه ته یې د خپل لمسي د زیږیدنې په هکله زیری ورکړ، عبدالمطلب خوشحاله شو او لمسی یې د کعبې شریفې داخل ته یوړ، د الله تعالی شکر یې اداء کړ او هغه ته یې د محمد نوم غوره کړ په داسې حال کې چې دا سې نوم په عربو کې نا اشنا و، او هغه یې په اوومه ورځ سنت کړ.لومړنۍ ښځې چې محمدﷺ ته د هغه د مور څخه وروسته شیدې ورکړې، ثویبه د ابولهب وینځه وه.

د بني سعد په قبیله کې:

د عربو ښاریانو عادت در لود چې د خپلو ماشومانو لپاره به یې شیدې ورکوونکې ښځې(مرضعې) کتلې تر څو د هغوی ماشوم د ښار د بیماریو څخه لرې خپل ژوند تېرکړي، قوي جسمونه او اعصاب ولري او د عربي فصیحه ژبه په اصلي ټاټوبي کې په سمه توګه زده کړي.

عبدالمطلب هم د بني سعد بن بکر له قبیلې څخه یوه ښځه د حلیمه سعدیه په نامه د خپل ماشوم د شودو ورکولو لپاره غوره کړه.

د پیغمبرﷺ رضاعي ورونه - حمزه بن عبد المطلب، عبد الله بن حارث، ابو سفیان بن حارث، او رضاعي خویندې یې - انیسه بنت الحارث او شیما بنت الحارث دي.

د مهربانۍ مور په غېږ کې:

حلیمې سعد یې د شیدو د مودې د پوره کېدو څخه وروسته محمدﷺ خپلې مور ته وسپاره، تر شپږ کلنۍ پورې یې د خپلې مور په څنګ کې ژوند کاوه، نو آمنې بي بي هوډ وکړ چې د خپل میړه په یاد یثرب کې د هغه د قبر زیارت وکړي.

آمنه د خپل یتیم زوی محمدﷺ، خادمه ام ایمن او پالونکي عبدالمطلب سره له مکې څخه روانه شوه او د پنځوسوو کیلو مترو فاصلې د وهلو وروسته یثرب ته ورسیده یوه میاشت یې هلته تیره کړه د بیرته را ستنیدو پر مهال آمنه ناروغه شوه او د لارې په اوږدو کې یې ناروغي سختیده چې بالآخره د (ابواء) په سیمه کې چې د مکې او مدینې تر منځ پرته وه وفات شوه اوهم هغلته دفن شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه سواندي اوخواخوږي نیکه سره:

عبدالمطلب د محمدﷺ سره یو ځای مکې ته راستون شو، دعبد المطلب زړه سوی، مهرباني او شفقت پر خپل یتیم لمسي باندې ورځ په ورځ زیاتېده ،ځکه په داسې ازمېښت کې ولویده چې دده تیر پرهرونه یې بیا را تازه کړل، په محمدﷺ یې زړه سوی او نرمي دومره زیاته شوه چې په هیڅ یو زوی یې دومره نه وه زیاته شوې، هغه به ویل: په الله قسم چې د ده په وجود کې لویې او دبدبه نغښتې ده ، نو د هغه سره به په یوه فرش کیناسته، د هغه په سر به یې لاس راکاږه او د هغه هرکار د عبد المطلب د خوشحالۍ لامل ګرځیده.

لنډه دا چې اته کاله یې د خپل ارزښتناک عمر تیر کړل چې نیکه یې (عبدالمطلب) په مکه کې وفات شو او د وفات څخه مخکې یې ابو طالب چې د محمدﷺ تره و د خپل لمسي د سرپرستۍ او پالنې لپاره وګماره.

د خپل تره د سیوري لاندې:

ابو طالب د خپل وراره محمدﷺ حق لکه څنګه چې لازم و اداء کړ. پیغمبرﷺ یې دخپل زوي سره یو ځای کړ هغه ته به یې ځانګړی درناوی او عزت ورکاوه او د تل لپاره یې ملاتړ و.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. پیغمبرﷺ څه وخت پیدا شو؟

۲. د محمدﷺ د مور د وفات پېښه شرحه کړئ.

۳. د رسول اللهﷺ د مور له مړینې وروسته د هغه نیکه د رسول اللهﷺ سره څرنگه کړنه کوله؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړ کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د ځوانۍ په درشل کې

محمد ﷺ د وړوکتوب دوران تیر کړ څو د بلوغ مرحلې ته ورسید په میړانه، امانت، صبر او استقامت کې بې ساری و، همیشه یې رښتیا ویل او له ناوړو کارونو څخه یې ځان ژغوره تر دې چې د خلکو په منځ کې په (امین) مشهور شو.

علي بن ابي طالب (رض) وایي: پیغمبر ﷺ د ښه خوی، نرم مزاج او ورین تندی خاوند و، هیڅ کله هم بدخویه، زړه سختی، بد ویونکی او عیب پلټونکی نه و... نو دده دوړوکتوب او د ځوانۍ پر مهال څه نښې ښکاره شوې چې ځینو یې د ده پر نبوت ګواهي ورکوله. نو دغه پېښې چې را منځ ته شوې کومې دي؟

بحیرا راهب:

کله چې پیغمبر (ص) دولس کلنۍ ته ورسید، کاکا یې ابو طالب هغه د تجارت په نیت له ځان سره شام ته بوتلو، تردې چې بصرې ته چې په شام کې د عربو یوه سیمه ګڼل کېده او د یونانیانو د سلطې لاندې وه، ورسیدل. په دې ښار کې یو راهب د جرجیس په نامه چې په (بحیرا) مشهور ؤ ژوند کاوه، کله چې قافله ورسیده بحیرا ددې قافلې خواته ورغی او په پوښتنو او پلټنو یې پیل وکړ تر څو د پیغمبر ﷺ حضورته ورغی او هغه یې له لاسه ونیوه او وه یې ویل: دا (کس) د عالمیانو سردار او د پرورد ګار رالیږل شوی پیغمبر دی، دا هغه څوک دی چې پاک الله به یې د عالمیانو د رحمت لپاره غوره کوي.

او بیا یې دوي ته ډیره درنه میلمستیا وکړه، ددوي اکرام او عزت یې وکړ، او له ابو طالب څخه یې وغوښتل چې هغه بیرته مکې ته بوځي او په راتلونکې کې یې هم د شام له راتګ څخه وساتي، هسې نه چې یونانیان او یهودیان ده ته تاوان ورسوي. ابو طالب د راهب خبره ومنله او دی یې د خپلو زامنو سره مکې ته ولیږه.

د فجار جګړه:

نبي کریم ﷺ شل کلن و چې د عکاظ په بازار کې د قریشو چې بني کنانه هم ورسره ملګرې وه او د قیس عیلان د قبیلې تر منځ جګړه پیښه شوه، دا جګړه د فجار په نامه مشهوره ده.

ددې جګړې لامل داو چې دبني کنانه قبیلې د قیس دقبیلې څخه درې سړي ووژل، سمدستي داخبره دعکاظ په بازار کې خپره شوه دواړه خواوې د جنګ لپاره راولاړې شوې

اویو د بل څخه بې د دیت غوښتنه کوله په دې جنګ کې د قریشو او بني کنانه سرمشري د حرب بن امیه په غاړه وه ، دجنګ په لومړۍ ورځ د قیس قبیله پر بني کنانه بر لاسې وه خو د ورځې په پای کې جګړه دقریشو په ګټه تمامه شوه.

د جګړې پر سهال د قریشو ځینو وګړو دواړه خواوې سولې ته را وبللې ، په دې توګه چې دواړه خواوې دې خپل مړي وشمیري ،هر لوري چې ډیر مړي درلودل د هغو دیت دې واخلي ، سوله په همدې توګه تر سره شوه، کومه دښمني او کرکه چې ددوی تر منځ وه له منځه ولاړه او دا جګړه د فجار په نامه لدې کبله ونومول شو ه ځکه چې په دې جګړه کې د حرامو میاشتو حرمت او عزت له منځه تللی و.

د فضول تړون (حلف الفضول):

د فضول تړون د هغه عزتمن تړون څخه عبارت و چې د بیوزلو او غریبانو د حقوقو د دفاع او ساتنې لپاره را بلل کیده، کله چې قریش د فجار له جګړې څخه را ستانه شول، نو هغوې دا تړون په مکه کې د عبدالله بن جدعان په کور کې وکړ.

په دې تړون کې ټولو ژمنه وکړه چې په مکه مکرمه کې که د مکې اوسیدونکي وي یا د کوم بل ځای، په هر چا چې تیری او ظلم وشو، نو د مظلوم په څنګ کې به ودریږو او له هغه څخه به ملاتړ کوو تر څو مظلوم ته د هغه حق ورکړل شي. قریشو دا تړون د (حلف فضول) په نامه ونوماوه.

دې تړون د قریشو مرتبه د نورو قبایلو په منځ کې لوړه کړه کله چې پیغمبر (ص)په دې تړون کې برخه واخیسته نو په دغه وخت کې شل کلن و.

داتړون د (حلف الفضول) به نامه ځکه ونومول شو چې دې تړون د جرهم د قبیلې (حلف الفضول) د تړون سره ورته والی اومشابهت در لود کومه چې پخوا په مکه مکرمه کې میشت وه. هغه تړون ددا سې کسانو په زیار شوی و، چې د هغوی د نومونو پیل د(فضل) په لفظ سره شوی و، لکه:(فضل بن حارث، فضل بن وداعه،فضل بن فضاله) له دې امله په (حلف الفضول) مشهور شو. د دې دواړو تړونو ترمنځ یو بل ورته والی په دې کې ووچې ددواړو تړونونو اساس اوبنسټ یو شان و لکه:د دوو جګړه مارو ډلو ترمنځ عدالت او انصاف تامینول، د مظلوم حق له ظالم څخه اخیستل، دلارویو او مساپرو حق د استوګنو څخه اخیستل.دغه لوی انساني تړون پر محمدﷺ باندې ډیره ژوره اغیزه وکړه ځکه چې دغه تړون خلک د خیر او ښیګڼې لوري ته را بولي. نبي کریمﷺ په دې تړون کې تشریف درلود، وروسته له دې چې په پیغمبرۍ عزتمن شو وېې فرمایل: د عبد الله بن جدعان په کور کې چې په کوم تړون کې حاضر وم ، هغه ماته د سرو اوښانو څخه زیات ارزښتناک و،که په اسلام کې هم یوه داسې کار ته وبلل شم، نو وبه یې منم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستونزمن او له هڅو ډک ژوند:

پیغمبرﷺ د ځوانۍ په پیل کې د بني سعد په قبیله کې پسونه څرول ،همدارنګه دخپلې کورنۍ پسونه یې د مکې مکرمې دقراریط په سیمه کې څرولي دي.

کله یې چې د ځوانۍ په درشل پښه کیښوده نو تجارت ته یې مخه کړه نبي کریمﷺ دسائب مخزومي سره ګډ تجارت کاوه چې د هغه بې ساری شریک و،کله چې مکه فتحه شوه سائب مخزومی پیغمبر اکرمﷺ ته هرکلی وویلو، او ورته یې وویل: زما ګرانه وروره او د تجارت ملګریه په خیر راغلې.

په پنځه ویشت کلنۍ کې د خدیجه الکبری د مال په اړوند شام ته د تجارت لپاره ولاړ، خدیجه بنت خویلد یوه شریفه ، بډایه او تاجره ښځه وه په خپل مال کې د تجارت لپاره به یې ځینې نارینه استخدامول او هغه ته به یې یوه ټاکلې برخه ورکوله. قریشو د تجارت دنده درلوده، کله چې خدیجه د نبي کریمﷺ له رښتینولۍ، اخلاص، امانت دارۍ، ځوانمردۍ او نورو لوړو اخلاقو څخه خبره شوه نو یو سړی یې هغه ته ولیږه او له انحضرتﷺ څخه یې وغوښتل چې ددې پانګه د تجارت لپاره ددې د مریي میسره په ملتیا شام ته یوسي، پیغمبرﷺ د هغې وړاندیز ومانه او د میسره سره شام ته روان شو.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

د خدیجې رضي الله عنها سره واده:

کله چې نبي کریم (ص)له شامه څخه مکې ته را ستون شو ، خدیجې رضي الله عنها په خپل مال کې داسې امانت او برکت ولید چې هیڅکله یې هم نه و لیدلی، همدا رنګه کله چې میسره خپل د سترګو لیدلی حال (د نبي کریم (ص)صفتونه، روغ فکر او ریښتینولی) خدیجې ته بیان کړ ، خدیجې خپل ورک شوی ګوهر بیاموند.

د قریشو مشرانو او مخورو خلکو د خدیجې (رض) سره نکاح کول غوښتل خو خدیجې دې کار ته غاړه نه ایښوده.خدیجې خپله د زړه خبره خپلې د راز ملګرې نفیسې بنت منبه سره شریکه کړه، نو نفیسه د نبي کریم (ص)حضور ته ورغله او د خدیجې د نکاح خبره یې ورسره وکړه ،هغه قبوله کړه، بیا یې د خپل کاکا سره مجلس وکړ هغوې د خدیجې کاکا ته ورغلل او خدیجه یې د نبي کریمﷺ لپاره وغوښته.د هغه له رضا وروسته نکاح وتړل شوه،دنکاح په مراسموکې د بني هاشم، اوبني مضرد قبیلو مشران حاضر وو د نکاح مهر شل اوښې وټاکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې دا نکاح د شام له سفر څخه دوه میاشتې وروسته ترسره شوه.

پندونه او نصیحتونه:

۱-عدالت په هر وخت، او دهر چا له خوا چې یې وړاندیزوشي د ستاینې اومنلووړ دی.

۲- د فضول تړون د جاهلیت د تیارو په وړاندې د یو روښان څراغ په څیر و، دا خبره په دې دلالت کوي چې په یوه ټولنه یا یو نظام کې دفساد خپریدل دټولو فضلیتونودمنتفي کېدو په معنا نه ده.

۳- ظلم په هره بڼه چې وي مردود دی،که څه هم په ډیر لږ شمیر خلکوباندې واقع شي، اسلام د ظلم سره په جګړه کې دی او د مظلوم په څنګ کې پرته له رنګ، دین، وطن او جنس څخه ولاړ دی.

۴- د خیر او نیکوکارونولپاره د تړون جواز، مسلمانانو ته جائز دی چې د حلف الفضول په شان تړونونه د کفارو سره لاسلیک کړي. په دې شرط چې داسلام د مقاصدو سره مطابقت ولري.

۵- مسلمان باید په ټولنه کې همیشه فعاله ونډه واخلي او د چاپیریال په حوادثو کې بایدهیڅکله هم بی پروا پاتې نشي.

۶- الله تعالی خپل پیغمبر ته مناسبه میرمنه غوره کړه ترڅو د هغه مرسته وکړي غمونه یې کم کاندي او د رسالت د کړاوونو په زغملو کې یې مرستیاله وي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- د پیغمبر ﷺ اخلاق د ځوانی پر مهال او له پیغمبری څخه دمخه څرنګه وو؟

۲-ایا نبي کریم ﷺ د ځوانی پرمهال کوم ټاکلی کسب او کار درلود؟ څرګند یې کړئ

۳- د حلف الفضول څخه څه پندونه او نصیحتونه اخستلای شو څرګند یې کړئ ؟

۴- بحیرا راهب پیغمبر ﷺ څرنګه وپیژنده؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شریفې جوړول

نبي کريم صلی الله علیه وسلم د ۳۵ کلونو په عمر کې و چې قریش د کعبې جوړولو لپاره راغونډ شول د کعبې د چت جوړول هغوئ ته زیات ارزښت درلود خو د کعبې له رنګولو یې ویره درلوده.

قریشو د کعبې دچت د جوړولو لپاره مناسب لرګي برابر کړل ، د کعبې کوټه د اسماعیل علیه السلام له وخته تر دغه دمه چت نه درلود او د تیږو یو دیوال ؤ، په همدې کال کې پر مسجد الحرام باندې سیلاب راغی نږدې و چې کعبه ورانه او ویجاړه شي، او قریش دې ته اړشول چې کعبه شریفه له سره جوړه کړي.

قریشو پریکړه وکړه چې د کعبې په جوړولو کې د حلال او پاکیزه مال څخه پرته بل مال مصرف نکړي او هغه پیسې چې د ناروا لارو لکه، سود اوقمار څخه په لاس راغلي وي دکعبې په جوړولو کې ورڅخه استفاده ونه کړي.

ولید بن مغیره مخزومي د کعبې په ورانولو پیل وکړ،کولنګ یې را واخیست، او ویې ویل:(ای

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروردګاره !دنیکۍ نه پرته بله هیڅ اراده نه لرم) د رکنینو برخه یې ورانه کړه ،کله چې هغه ته په لومړۍ ورځ کومه ستونزه پیښه نه شوه ، نو ځکه په دوهمه ورځ یې خلکو په ورانولو کې ملاتړاوپیروي وکړه، او هغو بنسټونو ته ورسیدل چې د ابراهیم علیه السلام په لاس جوړ شوي وو.

له هغه وروسته یې د کعبې په جوړولو پیل وکړ، داسې چې کعبه یې په څو برخو وویشله اود هرې برخې جوړول یې یوې قبیلې ته وسپارل.هرې قبیلې د کاڼو په راوړلو، او په جوړولو پیل وکړ، د کعبې شریفې د جوړولو دنده د یو رومي معمار په غاړه وه.

کله چې دیوال د حجرالاسود د ایښودلو تر ځایه پورته شو نو دا چې د حجر الاسود دکاڼي دکیښودلو ویاړ به دچا په برخه شي ددوی تر منځ اختلاف پیدا شو،او تر څلورو یا پنځو ورځو پورې یې دوام وکړ؛ نږدې و چې دا اختلاف د حرم شریف په منځ کې په یوې خونړۍ جګړې بدل شي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

په حجر اسود کې د تحکیم واقعه:

حجر اسود د سپینو زرو د غلاف سره

حجر اسود د پرته له غلاف څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو امیه بن مغیره وړاندېز وکړ: د دې جنجال د اوارولو په هکله به هغه لومړنی سړی چې د جومات په دروازه راننوځي حَکم ټاکو، ټولو ومنله، الله غوښتل چې لومړنی سړی کوم چې د جومات په دروازه را ننوځي هغه به رسول الله ﷺ وي کله چې خلکو هغه ولیده نو د خوښۍ غږونه يې پورته شول،او ويې ويل دا هماغه امين دی؛ دا محمد دی؛ مونږ دده پريکړه منو هغه ته يې د شخړې په هکله معلومات ورکړل محمد صلی علیه وسلم یو ځادر راوغوښت حجرالاسود يې په ځادر کې کیښود، د جنجال کوونکو قامونو له مشرانو څخه يې وغوښتل چې هغوې ټول د ځادر پيڅکې ونيسي او هغه پورته کړي او ځای ته يې ورسوي اوبيا يې په خپله د حجرالاسود تيږه راواخيسته او په خپل مبارک لاس يې په خپل ځای کې کیښوده او دا د جنجال داوارولو يوه مناسبه طریقه وه چې ټول خلک پرې راضي شول.

دکعبې دجوړولو پر مهال دقریشومال کم شو نو سهیلي برخه يې پرینبوده چې تر اوسه پاتې ده او د حجر يا حطیم په نامه يادیږي همدارنګه دکعبې دروازه يې هم د ځمکې څخه لوړه کړه.

دکعبې دجوړولو پر مهال پیغمبر ﷺ ته دوه ځانګړي ویاړونه ور په برخه شول:

يو دمکې دقبیلو ترمنځ د احتمالي جنګ مخنیوی و، اوبل په خپلومبارکو لاسونو د حجر الاسود اینښودل په ټاکلي ځای کې و.

د بعثت څخه وړاندې د نبوي سيرت لنډه پيژندنه:

پیغمبر صلی الله علیه وسلم د ډیرو نیکو صفاتو خاوند و لکه: د خلکو سره ښیګڼه ،تواضع او عاجزي، ميړانه ، ریښتینولي، میلمه پالنه، امانتداري، سخاوت، په وعده وفاء انصاف ،شفقت پاک نفسي،کلکه او مظبوطه اراده اوداسې نور.

هغه شراب نه څښل،د بتانو نذراني يې نه خوړلې، په هغو مرا سموکې چې د بتانودلمانځنې لپاره به تیاریدل ګډون نه کاوه،د ژوند له لمړنیو شیبو څخه يې دبتانو څخه کرکه درلوده، بلکه د ځمکي په سر يې هغه ترټولوموجوداتو بدګڼلې،اونه يې په بتانو قسم زغملای شو.

محمد ﷺ د خلکو تر منځ په ښو خويونو ،اوغوره خصلتونو شهرت درلود.هغه تر ټولو ښه ګاونډی، ترهر چا د اوچتو اخلاقو څښتن،د ډیر لوی زغم خاوند، په خبرو کې تر ټولو ریښتونی، زیات مهربان ، نرم خويه او په وعدو ولاړ شخص و.لنډه داچې د انسانیت او دکمال ټول صفتونه پر هغه ﷺ تمام شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شریفې د جوړولو تاریخ:

۱- دکعبې شریفې د جوړولو په اړوند ډول،ډول روایتونه راغلي دي.

ځینو مؤرخینو د کعبې تاریخ حتی د ادم علیه السلام له زمانې څخه ډیر مخکې په ګوته کړی او وایي : د ادم (علیه السلام) د زیږیدنې څخه لا ډیر مخکې ملائکو کعبه شریفه جوړه کړې وه.

خو بله ډله په دې نظر ده چې : لومړنی هغه کس چې کعبه یې جوړه کړه ادم (علیه السلام) و، اوکله چې یې دکعبې ودانۍ سرته ورسوله الله (جل جلا له) ورته وحې وکړه چې د کعبې څخه طواف وکړي،او ورته یې وویل:(ته لومړنی انسان او دا لومړنی کور او ودانۍ ده).

دهغه څخه وروسته ډیرې پیړۍ تیرې شوې او د نوح (علیه السلام) زمانه راورسیده نوح (علیه السلام) دکعبې دحج مراسم اداء کړل.د څو پیړیو په تیریدو سره د ابراهیم (علیه السلام) زمانه راغله هغه هم دکعبې بنیادونه اوچت کړل.

په هر حال هغه څه چې د قران کریم په قطعي دلیل ثابت دي هغه دادي:یواځیني هغه دوه سړي چې دبیت الحرام بنیادونه یې ودرول هغه ابراهیم او دهغه زوی اسماعیل (علیه السلام) وو.

۲-کعبه شریفه څلور ځله جوړه شوې او یوځل په پاخه شان ترمیم او رغول شوې ده:

لومړی ځل: دلومړي ځل لپاره کعبه ابرا هیم (علیه السلام) جوړه ،او اسماعیل (علیه السلام) په ورسره مرسته کوله.

دوهم ځل:د پیغمبر (ﷺ) دبعثت څخه دمخه قریشو کعبه له سره جوړه کړه چې پیغمبر (ﷺ) هم په کې شریک و.

دریم ځل: دیزید بن معاویه په زمانه کې ،کله چې دعبد الله بن زبیر (رض) دمحاصرې پروخت یزیدیانو کعبه په ټانګونو (منجنیقونو) وویشتله، او اور یې واخیست عبد الله بن زبیر رضي الله عنه هغه له سره آباده کړه.

څلورم ځل: دعبد الملک بن مروان په زمانه کې ،کله چې عبد الله بن زبیرووژل شو عبد الملک بن مروان کعبه په هغه نقشه جوړه کړه څرنګه چې د پیغمبر (ﷺ) په زمانه کې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم ځل: د کعبې ترمیم او رغونه:

د سعودي پاچا خادم الحرمین الشریفین ملک فهد بن عبد العزیز آل سعود کعبه دمسجد الحرام په شمول دننه او بهر ټوله په اساسی توګه ترمیم او ورغوله.

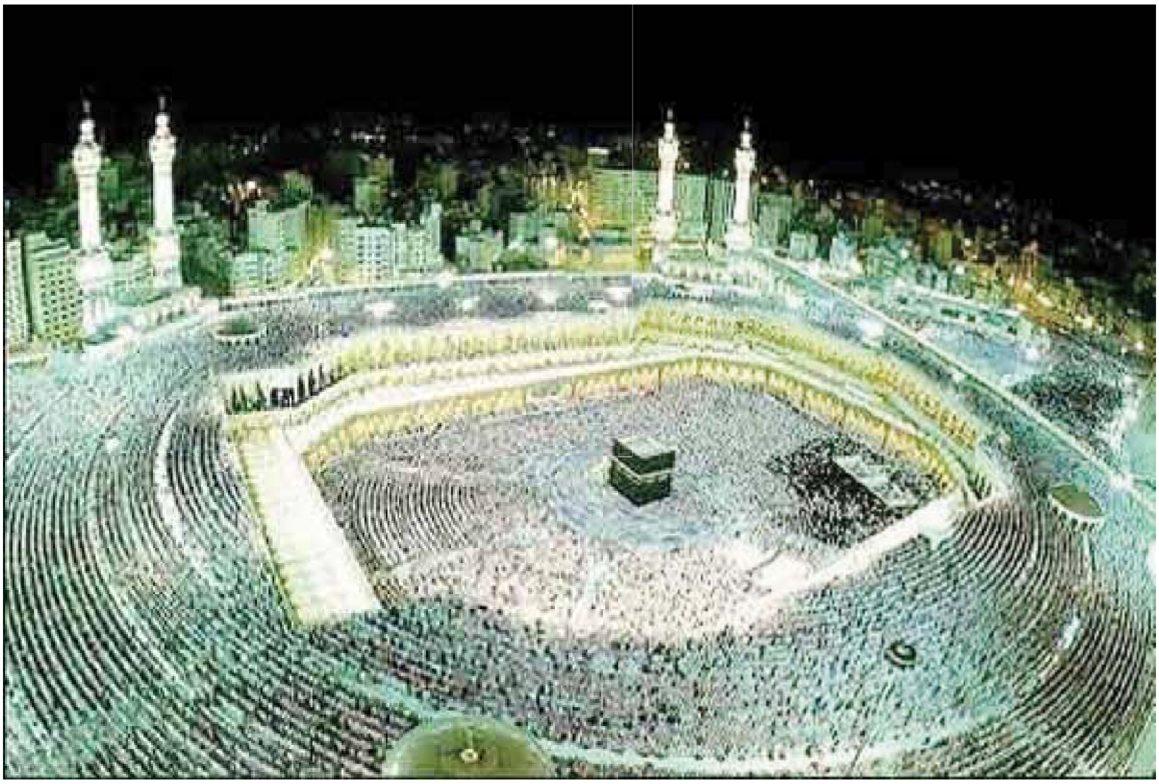

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- د هغې شخړې لامل چې د حجرالاسود دکېښودلو پر مهال د قبایلو تر منځ پیښه شوه څه ؤ؟

۲- د نبي کریم ﷺ دتحکیم قضیه څنګه منځ ته راغله په لنډه توګه یې شرحه کړئ؟

۳- هغه نیک صفتونه چې د بعثت څخه وړاندې په نبي کریم ﷺ کې را غونډ شوي وو ځینې له هغو څخه بیان کړئ.

۴- دبعثت څخه د مخه د پیغمبر ﷺ غبرګون د بتانو په وړاندې څرنګه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ اوهم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبوت او رسالت په سیوري کې

وروسته له دې چې الله تعالی پیغمبرﷺ ته د نبوت او رسالت عزت ور په برخه کړ نو ژوند یې په دوو برخو ویشل کیږي؛ چې هره یوه برخه یې خپلې ځانګړتیاوې لري. دا دوه برخې د مکي او مدني دورو څخه عبارت دي، نو دا دوه دورې څه ځانګړتیاوې لري؟ کومو مرحلو ته شاملیدای شي؟

مکي دور ـ نبوت او دعوت:

دواړو دورو ګڼې مرحلې تیرې کړې دي او هره مرحله یې خپلې ځانګړتیاوې لري. که چیرې هغو حالاتوته ښه ځیر شو چې دغه پړاوونه پرې تیر شوي دي دا خبره په ډاګه څرګندیږي، چې مونږ کولای شو مکي دوران چې تقریباً (دیارلس کاله) وو په دریو برخو وویشو.

۱- د پټې بلنې مرحله، چې درې کلونه وو.

۲- مکې والو ته ډاګیزه او ښکاره بلنه، چې د بعثت له څلورم کال څخه پیل او د بعثت د لسم کال تر آخره پورې یې دوام وکړ.

۳- د مکې څخه بهر د دعوت د خپریدو مرحله، چې د لسم کال له وروستیو څخه پیل او د مدینې منورې د هجرت د وخت سره سره مدني دور ته هم شاملیږي او د نبي کریمﷺ د ژوند تر آخره پورې یې دوام وکړ.

فعالیت

زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقي سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

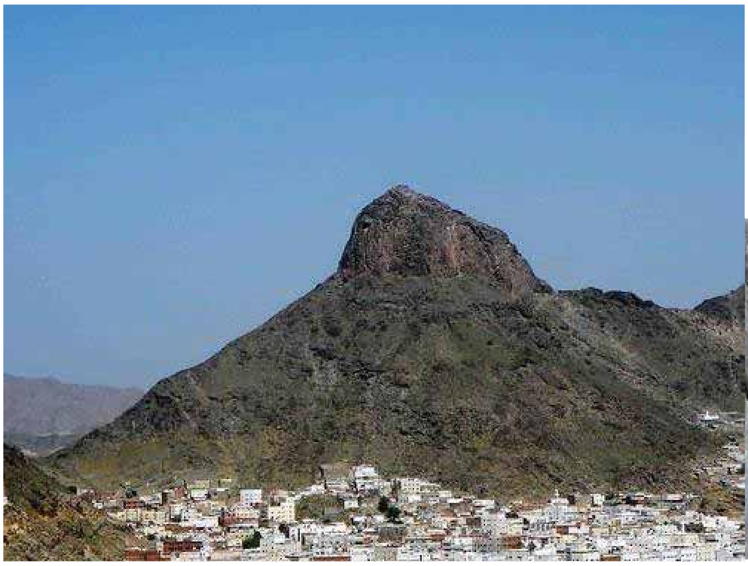

د حراء غار قبلې ته مخامخ

د حراٴ غار(جبل النور):

کله چې د نبي کریم (ص)عمر څلویښتوکلونو ته نږدې شو نو ګوښه والی او خلوت يې اختيار کړ؛ اوبه او خواړه به يې د ځان سره واخيستل او د حراء دغار په لور چې په (جبل النور) کې موقعيت لري روان شو.که چيرې تاسې د مکې مکرمې څخه د سهيل په لور د يوه ساعت په واټن لار ووهئ نو هلته به تاسې يوغرووينئ چې د نوراني منارې په څير ځليږي دا غر همغه د جبل النور غر دی چې د حراء غار پکې شتون لري، چې نبي کريم ﷺ به د روژې (رمضان) مياشت په دغه غار کې تيروله او خپل وخت به يې په عبادت، د کايناتو په ننداره او د هغه قدرت په سوچ او فکر کې تېراوه چې د کايناتو تر شا وجود لري، هغه شرکي عقايد چې دده قوم پرې اخته وو ده ته دمنلو وړنه و، او د روښنايۍ هغه لاره چې د ده صلی الله عليه وسلم اعتماد او رضا پرې حاصليدی شوی له ده څخه ورکه وه نو له دې امله به هر وخت پريشانه و.

دغه خلوت اوعزلت ددې لپاره و ترڅو دیﷺ د هغه لوی مسئوليت او امانت لپاره چې د ده په انتظار کې دی تيار شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبرائیل له وحې سره:

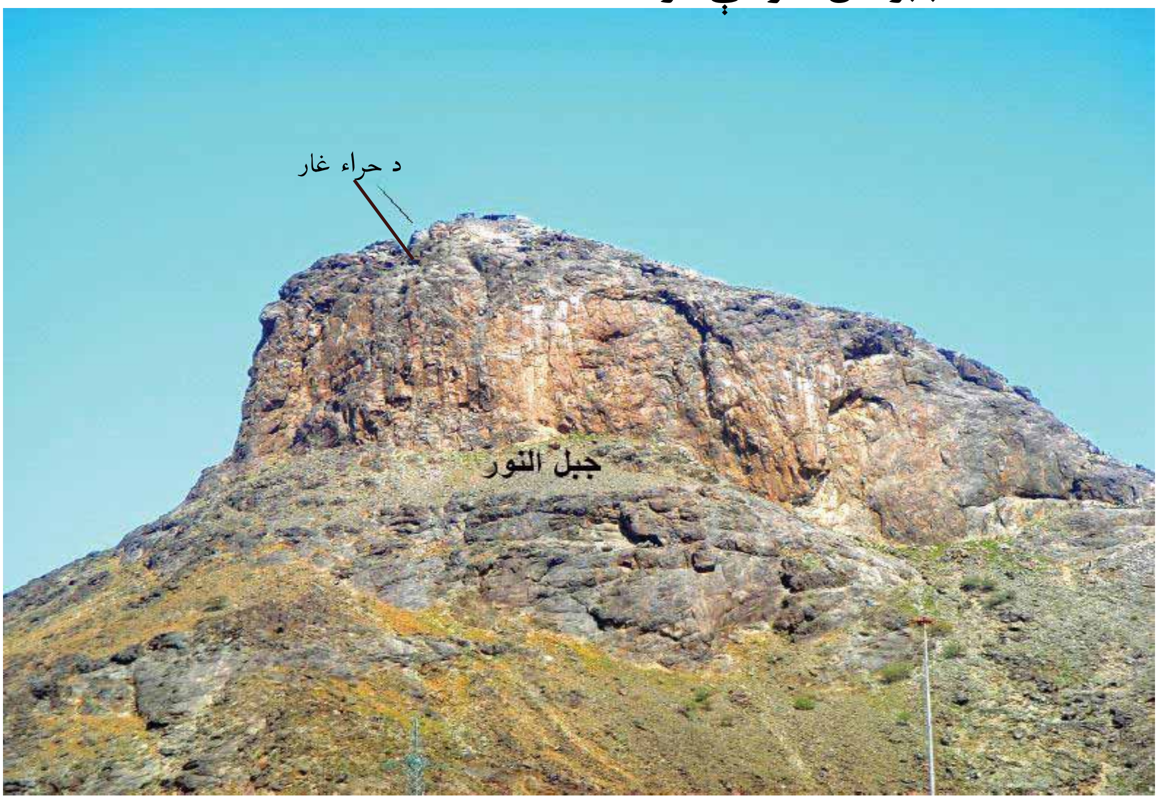

کله چې د پیغمبرﷺ عمر پوره څلویښت کاله شو نو د نبوت وړانګو یې په ځلیدو پیل وکړ ،هغه دا و چې دمکې هر یو کاڼي به ورته سلامونه کول، هر خوب به یې چې لیده حقیقت به یې څرګندیده اوخوبونه یې لکه د روڼ سهار ځلیدل، په همدې توګه یو کال تیر شو.

د رمضان میاشت په داسی وخت کې را ورسیده چې پیغمبرﷺ د دریم کال په رمضان کې د حراء په غار کې ګوښه ناست و، الله تعالی وغوښتل تر څو د ځمکې خلک د خپل رحمت څخه برخمن کړي نو محمدﷺ یې په نبوت عزتمن کړ او جبرائیل(ع) یې د قران کریم د څو آیتونو سره د ده حضور ته راولیږه.

وحې څه وخت نازله شوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوشنبې په ورځ د رمضان المبارک یوویشتمه چې د (۶۱۰) میلادي کال د اگست د لسمې نیټې سره سمون خوري کله چې پیغمبر (ص)د څلوېښت کلنۍ په عمر کې و، وحي پر انحضرت (ص) باندې نازله شوه.

عائشه صدیقه رضي الله عنها پدې هکله داسې روایت کوي: د رسول الله (ص)د وحې پیل له نیکو او ښو خوبونو څخه شوی و، د حرا په غار کې به یې له خلکو گوښه ژوند کاوه، پرته له دې چې کورته ولاړ شي، څو مسلسلې شپې به په عبادت مشغول ؤ او د هغو شپو لپاره به یې توښه ورسره وړله، بیا به خدیجې ته راستون شو او همغومره نوره توښه به یې د ځان سره واخیستله.

د حرا په غار کې و چې وحې پرې نازله شوه ملائکه ورته راغله او ورته یې وویل: ولوله، ده وویل: زه لوستل نشم کولی، رسول الله ﷺ وویل: بیا ملائکې زه ټینگ ونیولم، او زور یې کړم، بیا یې پریښودم، بیا یې وویل: ولوله! ما وویل: زه لوستونکی نه یم، بیا یې دویم ځلې ونیولم او ډېر زیات یې زور کړم او ډېر په تکلیف شوم، بیا یې پریښودم او ویې ویل: ولوله ! ما وویل : زه لوستونکی نه یم، دریم ځلې یې ونیولم او را ټینگ یې کړم او بیا یې پریښودم او راته یې وویل:

﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴾ (۱)

ژباړه: ولوله (ای پیغمبره) د خپل رب په نوم چې هغه پیدا کړل، پیدا یې کړ انسان د کلکې شوې وینې له ټوټې څخه ، ولوله او ستا رب ډېر مهربان دی، چې هغه د قلم په مرسته علم وښوده، انسان ته یې هغه علم ورکړ چې هغه پرې نه پوهیده.

پیغمبر(ص) د حرا له غاره راستون شو زړه یې درزیده او خدیجې رضی الله عنها ته یې وویل: ما ونغاړه، ما ونغاړه! هغه یې په څادر کې ونغښت تر څو یې ویره ورکه شوه او خدیجې رضی الله عنها

(۱) العلق: ۱ - ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته بې ووېل : په ما څه شوي دي؟ او خديجه بې له هغې پيبنې څخه چې په ده تېره شوې وه خبره کړه او وېې وېل: د خپل ځان په هکله ووېرېدم ، خديجې ووېل: هيڅکله داسې نده، په الله قسم دی چې پاک الله به تا نه رسوا کوي ځکه چې ته خپلوي پالې، د بېوزلانو مرسته کوې، پرېوتي خلک تر منزله رسوې، د ميلمه عزت او پالنه کوې او د حق په لاره کې د ستونزو د لرې کولو لپاره ملا ترې.

خديجه د رسول الله ﷺ سره خپل د تره زوی ورقة بن نوفل ته ورغله ، هغه په جاهليت کې د نصرانيت دين قبول کړی ؤ او يو سپين ږيری بوډا سړی و چې سترګو يې ليد نشو کولی.

خديجې ورته ووېل: ای د تره زويه! د خپل وراره خبرې دې واوره، ورقه ورته ووېل: ای وراره! څه شوي دي؟ پيغمبر ﷺ هغه ته ټوله کيسه بيان کړه. ورقه ووېل دا هماغه ملائکه ده چې الله تعالی موسی عليه السلام ته هم را لېږلې وه، ای کاشکې زه ځوان او غښتلی وای (تر څو ستا مرسته مې کړې وای) او کاشکې چې زه هغه وخت ژوندی وای کله چې تا خپل قوم له کور او وطنه اوباسي؟ پيغمبر ﷺ ووېل! ايا هغوی به ما د مکې څخه وباسي ؟ ده ووېل هو! هر چا چې ستا په څېر پيغام راوړی دی، دښمني ورسره شوې ده. نو که زه چيرته هغه وخت ژوندی وم په ټول توان او طاقت سره به ستا ملاتړ وکړم.

له دې پيبنې وروسته ورقه ډېر ژر وفات شو او وحي هم بنده شوه.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. مکې دور په دریو پړاوونو ویشل کیږي نوموونه یې واخلئ.
۲. ولې نبي کریم ﷺ له پیغمبرۍ مخکې د حرا غار ته تشریف وړلو؟
۳. کله چې پیغمبر ﷺ ورقه بن نوفل د وحې له نازلیدو خبرکړ د هغه عکس العمل څه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ او هم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وحي د نزول ادامه

د وحې ډولونه:

د وحې ډولونه او مرتبې په لاندې ډول دي.

۱ - ربښتنی خوبونه : چې د پیغمبر ﷺ لپاره د وحې پیل و.

۲ - هغه څه چې ملایکې دده په ذهن او زړه کې تلقینولو، پرته له دې چې ملایکه ویني.

۳-کله به ملایکه د یوه سړي په څیره کې نبي کریم ﷺ ته راتله ترڅو هغه څه چې ورته وایي ښه پرې پوه شي،په دغسې حالت کې به صحابه و هم جبرائیل علیه السلام لیده.

۴ - پرښته به د زنګ د کړنګار په څیر ورته راتله او ددې ډول وحې زغمل به ورته سخت تمامیدل،حتی په سخته یخنۍ کې به دده په مبارکې تندې د خولو څاڅکي معلومیدل ، اوکه په دغه حالت کې پر سپرلۍ سپور و نوسپرلۍ به پر ځمکه کوندې لګولې.

۵- پیغمبر اکرم (ص)به کله ملائکه په خپل اصلی شکل کې لیدله،او دالله (ج) له خوا رالیږل شوی فرمان به یې ورته سپارلو.دا ډول وحې دوه ځله پېښه شوې ده چې د(النجم) په سورت کې یې بیان راغلی دی.

۶ –آسمان ته دتللو پر وخت هم الله جل جلاله پرهغهﷺ وحې نازله کړه،لکه دمعراج په شپه چې په پیغمبر (ص) وحې نازله شوه.

۷ – د الله تعالی کلام به پرته د پرښتې له واسطې نبي کریم (ص) ته وحې کیده لکه څنګه چې الله تعالی د موسی بن عمران سره خبرې کړې وې،چې دغه وحې دموسی علیه السلام لپاره د قران په نص، اودپیغمبر(ص)لپاره داسراء او معراج په حدیث کې ثابته ده.

جبرائیل دوهم ځلې وحې راوړي:

وحې څو ورځې ځنډ شوه ، نبي کریم ﷺ د وحې د نازلیدو په انتظار کې و چې الله تعالی دوهم ځلې په وحې مشرف کړ، پیغمبر ﷺ فرمایي: یوه میاشت د حرا په غار کې معتکف شوم کله چې زما اعتکاف پای ته ورسیده د حرا له غاره راکوز شوم ، یو آواز مې واورید، نو ښي، کیڼ، مخې او شاته مې وکتل څه مې و نه لیدل،کله چې مې پورته خواته وکتل همغه ملایکه مې ولیده چې د حراء په غار کې ماته راغلې وه، پر هغه کرسۍ چې د آسمان او ځمکې تر منځ یې قرار درلود ناسته وه، نو ډېر زیات وویریدم او د هغې د لیدو له ویرې پر ځمکه پریوتم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدیجي ته راغلم او ومې ویل: ما ونغاړه، ما ونغاړه. هغې زه ونغښتم بیا دا آیتونه نازل شول:
﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ وَٱلرُّجْزَ فَٱهْجُرْ ﴾(١)
ژباړه: ای ځان نغښتونکی څملاستونکیه، پاڅیږه او خبرداري ورکړه، او د خپل رب لویي اعلان کړه، او خپلې جامې پاکې وساته، او له چټلۍ څخه په څنګ اوسه.
د دې څخه وروسته پیغمبر ﷺ شل کاله د ارامۍ خوب اوراحت پر ځان او پر خپله کورنۍ بند کړ او د الله(ج) دین ته دبلنې لپاره یې خپله ملا وتړله د الهي رسالت د تبلیغ دروند پیتی یې په غاړه واخیست، دظلم، تیري، اود جهالت سره دکلکې مبارزې دروند بار یې په اوږو کیښود نوځکه یې دشلو کلونو څخه زیاته موده په مختلفو برخو کې هلی ،ځلی اوکوښښونه کول،او په دې لاره کې یې بی ساري زحمتونه وګالل.
کله یې چې آسماني آواز ترغوږ شو او ددعوت په رسولو مأمور شو نو ددنیا هیڅ ډول خنډونو او ستونزو ونشوای کړای دده د لوړې موخې د لارې خنډ واقع شي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د وحي ډولونه په لنډه توګه بیان کړئ.
۲. جبرائیل امین د دویم ځل لپاره د څرنګه وحې سره راغی؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(۱) المدثر: ۱ – ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدیجه رضي الله عنها

خدیجه څوک ده؟ څرنګه يې د پیغمبرﷺ ملاتړ وکړ، او د پیغمبرﷺ سره د هغې نکاح د دعوت په نشراوخپرولوکې څه اغیزه درلوده؟

خدیجه څوک ده؟

خدیجه بنت خویلد بن اسد ده، چې دپیغمبر اکرمﷺ سره په دریم نیکه کې شریکیږي.
هغه رضي الله عنها د (طاهرې) په نامه هم یادیدله، د عام الفیل څخه پنځلس کاله د مخه زیږیدلې وه. په ټولو ښځوکې د حسب او نسب له مخې کامله او د ښو اخلاقو څښتنه وه پیغمبرﷺ فرمایي:(د جنت په ښځوکې تر ټولو غوره خدیجه بنت خویلد ، فاطمه بنت محمد، مریم بنت عمران او آسیه بنت فراحم د فرعون ښځه ده).
خدیجه لومړنۍ ښځه ده چې په نبي کریمﷺ يې ایمان راوړی دی.
خدیجه رضي الله عنها د نبي کریمﷺ لومړنۍ ښځه وه چې کونډه وه او د رسول اللهﷺ سره د واده پر مهال يې عمر (۴۰)کاله و،پیغمبر اکرمﷺ (۲۵) کلن و چې د خدیجې (رض)سره يې واده وکړ. دوی وروسته له واده (۲۵) کاله ګډ ژوند درلود.

خدیجه د رسول اکرم (ص) ملاتړې:

کله به چې د پیغمبرﷺ په وړاندې ستونزې راتللې ام المؤمنین خدیجه رضي الله عنها به د هغه تر څنګ ولاړه وه، او دهغهﷺ کړاونه به يې کمول ، هغه ته به يې ارزښتناکې مشورې ورکولې، په خپله پانګه يې هغه سره همدردي کوله، او په خبرو سره يې هغه ته تسلي ورکوله.

د پیغمبرﷺ ماشومان:

د پیغمبر (ص)ټول ماشومان د خدیجې رضي الله عنها څخه وو، پرته د ابراهیم له ماریې څخه و، هغه ماشومان چې د خدیجې رضي الله عنها څخه وو عبارت دي له: قاسم، عبدالله او څلور لورګانې يې هره یوه زینب، رقیه ، ام کلثوم او فاطمه ده .
قاسم او عبدالله په وړکتوب کې وفات شوي دي.

د خدیجې رضي الله عنها مړینه:

له بندیز او محاصرې څخه ډېر وخت نه و تیر شوی چې خدیجې د پاک الله دلورې اجل بلونکي ته لبیک وویل او له هجرت څخه درې کاله دمخه وفات شوه، نبي کریمﷺ ددې په مړینه ډېر سخت غمجن شو، پیغمبرﷺ يې قبر ته ښکته شو او په خپلو مبارکو لاسونو يې په قبر کې کېښوده، خدیجه رضي الله عنها د روژې په لسمه د ۶۵ کلونو په عمر له فاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنيا ستر گي پټې کړې.

دا کال په " عام الحزن " يعني د غم په کال ونومول شو ځکه په دې کال کې نبي کريمﷺ دوه مهم شخصيتونه له لاسه ورکړل چې خديجه او ابو طالب وو. ځکه چې دادوه شخصيتونه د هميش لپاره دپيغمبرﷺ ملاتړي وو،او دپيغمبرﷺ سره يې بې کچه مينه درلوده او پر هغه زيات مهربانه وو .ددوې په مرګ پيغمبر (ص)يوازې پاتې شو او په کورنۍ کې يې بل مرستندوی او ملاتړی نه درلود. پيغمبرﷺدخديجې له وفات څخه وروسته واده وکړ مګرد خديجې (رض)مينه دپيغمبرﷺ په زړه کې دژوند تر اخرنيو شيبو پورې ځای نيولای و او تل به يې د هغې يادونه کوله.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقي سره تکرار کړي .

امهات المؤمنين:

امهات المؤمنين هغه کُنيه ده چې قرآن کريم د نبي کريم (ص)ميرمنې په هغې عزتمنې کړيدي. الله جل جلاله فرمايي:{ وأزواجه أمهاتهم } [الأحزاب : ٦]

ددې کُنيې له اطلاق څخه موخه د نبي کريم (ص)له رحلت وروسته ددغو بيبيانو سره د نکاح د حرمت اعلان و. داکُنيه د هغې وياړمنې امتيازي نښې په خير وه چې دوې ته د احترام، درناوي او د دعوت په لار کې د نه ستړيدونکو هڅو لپاره ورکړل شوه.

ارزونه

۱. خديجه رضي الله عنها څوک وه؟

۲. هغه لاملونه چې د پيغمبرﷺ سره د خديجې(رض) د واده د ترغيب باعث شوې څه و؟ بيان يې کړئ.

۳. خديجې رضي الله عنها به نبي کريمﷺ سره همدردې کوله هغه ته به يې تسلي ورکوله، دا موضوع شرحه کړئ .

۴. له امهات المؤمنين څخه مراد څه دی ؟ او دا ځانګړتيا چې الله تعالی هغوې ته ورپه برخه کړه څه مطلب افاده کوي؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبير سره وليکئ،او يو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه بلنه (سري دعوت)

پیغمبرﷺ د رسالت په رسولو او د توحید او د یو الله د عبادت په لور د خلکو په رابللو مامور شو، نو رسول اللهﷺ دخپل رسالت تبلیغ څرنګه او له کومه ځایه پیل کړ ؟ او د خلکو غبرګون ددې نوې بلنې په وړاندې څرنګه و.

د پټې بلنې پیل:د مدثر سورت د څو آیتونو له نازلیدو وروسته نبي کریم (ص) خپل دعوت او بلنه د یو الله په لوري پیل کړه.

ولې د دعوت پیل په پټه وشو؟

رسول الله (ص)په داسې قوم کې ژوند کاوه چې پرته له بت پرستۍ یې بل کوم دین نه درلود، ددوې دلیل د بوتانو په عبادت کې دا ؤ چې د دوې پلرونو د بتانو عبادت کاوه. د ستونزو او شخړو په حل کې یې پرته له توري بله لاره نه پیژندله. د دې سره سره یې په عربي جزیره کې دیني زعامت او مشري درلوده.
په داسې شرایطو کې د حکمت غوښتنه دا وه چې بلنه باید په پټه مخکې ولاړه شي څو د مکې خلک په یو ځلې او ناڅاپي توګه له یو پارونکي کار سره مخامخ نشي، نو لدې امله به پیغمبر (ص)خلک په پټه او سري توګه اسلام ته رابلل.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

بلنه له کومه ځایه شروع شوه؟

رسول اللهﷺ به لومړی هغه چاته دعوت وړاندې کولو چې له ده سره ډېر نژدې او دکورنۍ غړي او دوستان به یې و. رسول اللهﷺ هغه کسان اسلام ته رابلل چې به په نیکو صفاتو پیژندل شوي و، لکه:دحق طرفداران، د خیر او اصلاح خاوندان،ریښتوني،او د اسپي نور.

داسې خلکو به ضرور دپیغمبر ﷺ بلنه منله،اود پیغمبر ﷺ په خبرو به یې باور کاوه، دوی اسلام اوداسلام پیغمبر ته پوره اخلاص درلود، اود ژوند تر اخري سلګۍ پورې به د بې ساري قربانۍ او سرخندنې سره داسلام په خدمت کې وو.

دوی د اسلام په تاریخ کې د اسلام په لومړیو مخکښانو(السابقون الاولون) وپیژندل شول.

ددې ډلې په سرکې د پیغمبر ﷺ بي بي ام المؤمنین حضرت خدیجه بنت خویلد ،ابو بکر صدیق، علي بن ابي طالب او زید بن حارثه وو. دا ډله د دعوت په لومړنۍ ورځ په اسلام مشرفه شوه. بیا حضرت ابو بکر صدیق د دعوت په کار کې فعاله ونډه واخیسته او د خپل قوم په منځ کې یې دعوت پیل کړ، خپل ډیر نږدې او د باور وړ کسان یې اسلام ته را وبلل لکه: عثمان بن عفان، زبیر بن عوام، عبدالرحمن بن عوف ، سعد بن ابي وقاص او طلحه بن عبید الله د ابو بکر صدیق په بلنه په اسلام مشرف شول چې دوی هم د اسلام له لومړنیو مخکښانو څخه شمېرل کیږي. له هغه وروسته ابو عبیده عامر بن جراح ، ابو سلمه بن عبدالاسد ، ام المؤمنین ام سلمه، ارقم بن ابي ارقم ، عثمان بن مظعون، عبدالله بن جحش او ډیر نور په اسلام سر لوړي شول، او دا ټول د قریشو له قبیلې څخه وو. د قریشو پرته د اسلام په مخکښانو کې دا کسان وو: عبدالله بن مسعود ، مسعود بن ربیعه، بلال بن رباح حبشي، صهیب بن سنان رومي، عمار بن یاسر او د هغه پلار یاسر، موریې سمیه او عامر بن فهیره. له یادو شوو ښځو څخه پرته د اسلام په مخکښنو ښځو کې ام ایمن، ام الفضل لبابه بنت حارث،او اسماء بنت ابي بکر صدیق وې.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- رسول الله (ص)پټ دعوت څرنګه پیل کړ او څومره موده یې دوام وکړ؟
۲- داسلام له لومړنیو اوسابقینو له جملې څخه د ښځو کسانو نومونه واخلئ؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دار الارقم (د رهبرۍ مرکز)

د پټې بلنې مرکز: د ارقم کور د پټې بلنې مرکز و چې مسلمانان به هلته را ټولېدل. هره نوې وحې به يې د پيغمبر ﷺ څخه اورېدله ، رسول الله ﷺ به هغو ی ته د قرآن کريم تلاوت کاوه او د الله جل جلاله صفات به يې ورته بيانول: احکام، اخلاق، او د اسلام د مقدس دين آداب يې هغوی ته ښودل، هغوی پوښتنې به يې ځوابولې، او د خپل نظر لاندې يې د اسلامي لارښوونو سره سم تربيه کول.
په دار الارقم بن ابي ارقم کې به اصحابو د اسلام د اساسي ارزښتونو لکه: توحيد، تقویٰ، صبر، زغم، تېرېدنه، تحمل، ثبات، ورور گلوۍ، صدق، وفاء، امانت، ايثار، يو له بل سره مرستې او يووالي په اړه درسونه زده کول.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ولې د ارقم کور؟

د مشرتابه د مرکز لپاره د ارقم د کور په غوره کولو کې ګڼ لاملونه وه چې ځينې يې دا دي:

۱. د ارقم د مسلمانيدو په هکله خلکو معلومات نه درلود. له دې امله د هيچا په خيال او خاطر کې دا خبره نه تيريده چې محمد ﷺ د خپلو يارانو سره د ارقم په کور کې غونډې جوړوي.

۲. ارقم بن ابي الارقم د مخزوم له قبيلې څخه ؤ، او هغه داسې قبيله وه چې د بني هاشمو په وړاندې يې د جګړې او سيالۍ بيرغ پورته کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ارقم بن ابي الارقم يو شپاړس کلن ځوان و، چې په اسلام مشرف شو،د عربو عادت دا و چې دوی به عموما خپلې غونډې د مشرانو په کورونوکې کولی له همدې کبله هيڅکله دا تصور او ګمان نه کيده چې محمدﷺ به داسې غونډې د يو ځوان په کور کې وکړي.

پټې بلنې څو کاله دوام وکړ؟

دری کاله په همدې توګه تير شول دعوت په پټه چليده، او دعوت په افرادو پورې منحصر ؤ، د دې مودې په اوږدو کې يوه مؤمنه ډله منځ ته راغله چې يو بل ته بې د وروری لاسونه ورکړل يو د بل ملاتړ او هلې ځلې يې کولې چې د اسلام پيغام خلکو ته ورسوي.

پيغمبرﷺ خپل دعوت د خلکو په منځ کې په ښکاره ډول اعلان نکړ خو په قريشو کې مشهور شوی ؤ او د اسلام پاک نوم د مکې مکرمې په ګوډ ګوډ کې خپور شوی ؤ. خلکو هر ځای د دې دعوت په هکله خبرې کولې، ځينو خلکو لکه: ابوجهل،او ابو لهب په يو شمير مؤمنانو ظلم کاوه خو سره له دې هم مشرکانو دې کار ته ډيره پاملرنه نکوله ځکه چې پيغمبرﷺ لاتر دې دمه داسلام دعوت نه وو ښکاره کړی، تر څو وحې نازله شوه او نبي کريمﷺ يې د باطلو عقيدو سره د مقابلې او د بتانو په ړنګولو مکلف کړ.

ارزونه

۱. ارقم بن ابي ارقم څوک ؤ؟
۲. اصحابو په دار الارقم کې څه زده کول؟
۳. ولې دارالارقم د غونډو لپاره مرکز وټاکل شو؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبير سره وليکئ،او يو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمان او ثبات

عن سفیان بن عبد اللهﷺ قَالَ: قُلْتُ: یَا رَسُول الله! قُلْ لي في الإسْلام قَولاً لاَ أسْأَلُ عَنْهُ أَحَداً غَیْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ، ثُمَّ استَقِمْ» رواه مسلم.

د راوي پېژندنه:

نوم یې سفیان د پلار نوم یې عبدالله د طائف اوسیدونکی دی د حضرت عمرؓ د خلافت په موده کې د طائف والي ؤ.

د کلمو معنا:

۱- لاَ أسْأَلُ:	پوښتنه ونه کړم.
۲- قَولاً :	خبره
۳- قُلْ:	ووایه
۴- ثُمَّ استَقِمْ:	بیا په همدغه مستقیمه لاره ټینګ اوسه.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت سفیان بن عبداللهؓ څخه روایت دی چې پیغمبرﷺ ته یې عرض وکړ. ای د الله پیغمبره! د اسلام په باره کې راته یوه داسې خبره وکړه چې په دې اړه له تا څخه وروسته له بل چا څخه د پوښتنې ضرورت پاتې نشي. نو یې وفرمایل: ووایه په الله ایمان لرم او بیا پرې ټینګ اوسه.

د حدیث شریف حکمت:

مؤمن د ایمان له برکته هېڅکله نه پرېشانه کېږي، ځکه چې دی پر هغه پرورد ګار ایمان او عقیده لري چې د ټولو کایناتو مالک او متصرف دی هر څه د هغه په لاس کې دي، او مؤمن په دې هم پوهېږي چې یوازې مادیات د انسان ټول مشکلات نشي حل کولای او د ده اړتیاوې نه پوره کوي په همدې بناء د خپل پرودګار په بندګۍ او اطاعت کلک ولاړ وي.

او په نتیجه کې هغه مؤمن چې د ایمان په غوښتنو ثابت ولاړ وي د ده د ذهن او فکر څخه هر ډول تشویشونه او غمونه لرې کوي. صبر، حوصله، برده باري ورته په برخه کوي چې د بریالیتوب راز یوازې په استقامت کې نغښتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکي دې په ټولنیز، اقتصادي، او امنیتي اړخونو کې په الله تعالی د ایمان مثبتې اغیزې د غیر اسلامي ټولنو سره په مقایسه کولو بیان کړئ.

د استقامت هدف: له استقامت څخه هدف بې له کمي او زیاتي څخه د اسلام پر سمې لارې تلل او په پوره ډول د الله د ټولو اوامرو پیروي کول او له نواهیو څخه بې ځان ساتل دي.

د استقامت ګټه: استقامت د مسلمان سره د الله تعالی په بندګۍ کې کومک کوي، او د شیطاني وسوسو او نفسي خواهشاتو په مقابل کې بې سر لوړی کوي د خپلې سعيې او کوښښ د ضایع کېدلو مخه نیسي او د دنیا او آخرت د نېکمرغۍ لامل ګرځي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. په الله تعالی باندې د ایمان ارزښت: په الله تعالی ایمان درلودل دومره مهم او ارزښتناک کار دی چې پیغمبر ﷺ د سوال په ځواب کې لوی عنوان و ټاکه.

۲.د استقامت لزوم: انسان د خپل بریالیتوب لپاره دوو ارزښتناکو قوي قوو ته اړتیا لري چې یوه یې باطني او بله یې خارجي ده، باطني قوه یې په الله تعالی باندې کامل ایمان دی او خارجي قوه یې په ایمان باندې استقامت دی.

۳.د دین زده کړه: د دغه صحابي له سؤال څخه معلومېږي چې هر مسلمان باید د دین د زده کړې لپاره د علم او پوهې له خاوندانو څخه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱- له ثبات او استقامت څخه مراد څه دی؟

۲- د استقامت ګټې څه دي؟

۳- لاندې کلمې معنا کړئ.

أ- قُلْ آمَنْتُ باللهِ:　　　　ب-ثُمَّ استَقِمْ:

کورنۍ دنده

دایمان د اهمیت او پر هغه د استقامت د حتمیوالی په باره کې یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یتیم پالنه

عن سَهْلِ بْنَ سَعْد عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ الْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ . رواه ابو داود.

دراوي پېژندنه:

نوم يې سهل د پلار نوم يې سعد الساعدي د جاهليت په زمانه کې يې نوم حزن (غم) و، پيغمبر (ص) په سهل (ايماني) باندې ونوماو په ډېرو غزاګانو کې يې ګډون کړی دی او د هجرت په ۸۸ کال کې د ۹۴ کلونو په عمر وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- کَافِلُ:	پالونکی.
۲- الْيَتِيم:	هغه ماشوم چې پلار يا مور او پلار دواړه يې مړه وي.
۳- كَهَاتَيْنِ:	لکه دغه دوه (ګوتې).
۴- وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ:	دواړه ګوتې يې سره يو ځای کړې.

د حديث شريف معنا:

حضرت سهل (رض) له پيغمبر ﷺ څخه روايت کوي چې وېې فرمايل: زه او د يتيم پالونکی به په جنت کې يو د بل تر څنګ داسې نيږدې يو لکه د يو لاس دا دوه ګوتې . راوي وايي چې خپله منځنۍ او د شهادت ګوتې يې سره نيږدې کړې.

فعاليت

- زده کوونکي دې يتيم ته د نه پاملرنې زيانونه په ډله ييز ډول بيان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

په هره ټولنه کې لکه څرنګه چې پانګوال او سرمایه دار ژوند کوي فقیران، بې وزله او بې کسه یتیمان هم ژوند کوي، د اسلام مقدس دین موږ ته هڅوي چې د هغوی سرپرستي وکړو او دوی پرې نږدو چې په دغه حالت کې د یوازې والي احساس وکړي، که چېرې د دوی اړتیاوې او ضرورتونه پوره نه کړل شي نو تجربې دا ثابته کړې ده چې دغسې خلک اکثره بې نادرسته لوییږي، زړونه بې سخت وي، کینه او خطرناک فکرونه لري او بیا د اسلام دښمنان ورڅخه خپلو سترو اهدافو ته د رسېدلو لپاره کار اخلي او په ورانکارۍ پیل کوي، د راحت فضا خړه پړه او ژوندون په یو تریخ حقیقت بدلوي نو په همدې بناء د شتمنو او بډایو خلکو دا وظیفه ده چې د دوی تعلیم او سالم تربیت په خپله غاړه واخلي او خپله دیني وجیبه ترسره کړي او هم د لوی اجر او ثواب خاوندان شي.

فعالیت

• څنګه کولای شو له یتیمانو سره مرسته وکړو؟ په دې اړه خپل نظریات په ډله ییز ډول څرګند کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د یتیم د پالونکي مقام: پیغمبرﷺ د یتیم پالونکي ته دا زېری ورکړی دی چې هغه به د قیامت په ورځ د پیغمبرﷺ ترڅنګ ولاړ وي.

۲- په ښوونه کې د تعلیمي وسائلو څخه استفاده: د دې لپاره چې مطلب د مخاطب په ذهن کې ښه ځای ونیسي پیغمبرﷺ د خپلو مبارکو ګوتو له اشارو څخه کار واخیست.

ارزونه

۱- یتیم چا ته ویل کېږي او د هغې پالنه د چا په غاړه ده؟

۲- د یتیم د پالونکي مقام څه دی؟ واضح یې کړئ.

۳- د پورتني حدیث شریف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

• په دې اړوند چې یتیم دې له کومه حیثه د پاملرنې وړ وګرځي، یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته او کومک

عَنْ عَبدِ الله بنِ عُمرَ رضي الله عنهما أَنَّ رسولَ اللّٰه صلى الله عليه وسلم قال: «اَلمُسْلِمُ أخُوْ المُسْلِم، لا يَظْلِمُهُ، ولا يُسْلِمُهُ، و مَنْ كَانَ فِيْ حَاجَةِ أخِيْه كانَ اللهُ فِيْ حَاجَتِه، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَومِ القِيامَةِ، وَمَنْ سَترَ مُسْلِماً سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ القِيَامَةِ». رواه البخاري.

دراوي پېژندنه:

نوم يې عبدالله د پلارنوم يې عمر او په قوم قريش دی په مکه مکرمه کې په اسلام مشرف او بيايې مدينې منورې ته هجرت وکړ. په صحابه کرامو کې د فقهاوو له جملې څخه و، له نبي کريمﷺ څخه يې زيات شمير احاديث روايت کړي دي او د هجرت په ۷۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- کُرْبَةً : کړاو اوستونزه.

۲- فَرَّجَ: ليرې يې کړي.

۳- سَتَرَ: عيب يې پټ کړ.

د حديث شريف معنا:

له عبدالله بن عمر څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: مسلمان د مسلمان ورور دی، نه تيری وربانديې کوي او نه يې تيري کونکو ته سپاري، او هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې د خپل ورور اړتیا پوره کړي الله تعالی به د ده اړتیا پوره کړي. او هر څوک چې د یو مسلمان مشکل حل کړي الله تعالی به یې د قیامت په ورځ مشکلات اسانه کړي. او هر چا چې پر یو مسلمان پرده واچوله الله تعالی به یې د قیامت په ورځ پرده وساتي.

فعالیت

- په پورتني حدیث شریف کې د مرستې او کومک ښې اغېزې په ډله ییز ډول بیان کړئ.

د حدیث شریف حکمت:

الله تعالی دوه وروڼه یا خویندې اویا د یوې کورنۍ غړي فطرتاً داسې پیداکړي دي چې ځانګړې مینه او محبت یې تر منځ وي او د تل لپاره یو بل د سعادت او هوسایني په فکر کې وي که اړتیا ور پیښه شي او یا له کومې ستونزې سره مخامخ شي د حل لپاره یې د خپل توان مطابق هلې ځلې کوي، او هېڅکله هم پر یو بل تیری نه کوي او نه یو بل غلیم ته سپاري، نو ځکه پیغمبرﷺ په دې حدیث شریف کې ټول مسلمانان د یوې کورنۍ د غړو او په خپلو کې د خویندو او وروڼو په څیر بللي دي او له داسې اعمالو څخه چې دغه اړیکې پرې کوي او له منځه یې وړي منع کړي دي لکه ظلم، تېری او داسې نور. او دیوې دیني دندې په توګه یې د یو بل د غم خوړلو او ستونزو د حل کولو او د نورو له عیبونو څخه سترګو پټولو ته خپل پیروان را دعوت کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکـی دې پـه خپل ګروپ کې ددې لوسـت حدیث شـریف په صحیحو الفاظو سره ووايي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- مسلمانان په خپلو کې خويندې او ورونه دي. بايد چې د يوې کورنۍ د غړو په څير سره ژوند وکړي.

۲- مسلمان پر مسلمان ظلم نه کوي او ظلم کول په هيچا هم روانه دي.

۳- مسلمان خپل مسلمان ورور دښمن ته نه سپاري.

۴- مسلمان د خپل مسلمان ورور د اړتیاو د پوره کولو په فکرکې وي.

۵- یو مسلمان د بل مسلمان عيب پټوي. بې عيبه انسان نشته ريښتينی مسلمان د خلکو ښه صفتونه بيانوي او بدۍ يې پټوي.

۶- د دی ټولو کارونو په بدله کې الله تعالی له خپل بنده سره همدغه شان مرسته او کومک کوي.

ارزونه

۱- یو مسلمان د بل مسلمان په باره کې باید څرنګه احساس ولري؟

۲- د څه لپاره د نورو په عیبونو پرده اچوو؟

۳- د لاندی کلمو معنا څه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا يَظْلِمُهُ:

ولا يُسْلِمُهُ:

فَرَّجَ:

كُرْبَةً:

سَتَرَ مُسْلماً:

سَتَرَهُ اللهُ:

كورنۍ دنده

څرنګه کولای شو د خپلو ټولګیوالو او ګاونډیانو سره مرسته وکړو؟ تر دې عنوان لاندې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان پېژندنه

عن عبدِالله بنِ عَمرو عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: «اَلمُسلِمُ مَن سَلِمَ المُسلِمُونَ مِن لِسَانِه وَ يَدِه و المُهاجِرُ مَن هَجَرَ مَا نَهَى اللهُ عنه» رواه البخاري

د راوي پېژندنه:

دغه راوي په اووم لوست کې پېژندل شوی دی.

د کلمو معنا:

۱. مِن لِسَانِه:	د هغه له ژبې
۲. وَ يَدِه:	د هغه له لاسه
۳. المُهاجِرُ:	پرېښودونکی
۴. مَن هَجَرَ:	چا چې پرې اېښې وي.
۵. مَا نَهَى اللهُ:	هغه څه چې الله تعالی منع کړي دي.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت عبدالله (رض) څخه روایت دی چې پیغمبر ﷺ وفرمایل: مسلمان هغه څوک دی چې نور مسلمانان یې د ژبې او لاس له ضرر څخه په امن وي او مهاجر هغه څوک دی چې له ګناهونو څخه ځان ساتي.

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ژبې او لاس د ضررونو په هکله خپل معلومات وړاندې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

انسان ته له دوو لوریو ضرر رسیدلای شي یو جسمي او فزیکی او بل معنوی او روحي. بناءً په دې حدیث شریف کې مسلمانان نورو ته د ژبې او لاس له هر ډول ضرر رسولو څخه منع شوي دي تر څو مسلمانان یو بل ته د متقابل احترام په فضا کی د عزت ژوند وکړي او له هر ډول تیري، بهتان، تمسخر، او ازار څخه خوندي وي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د ژبې سپېڅلتیا: مسلمان په غور او سوچ سره خبرې کوي او د بدو الفاظو او کنځلو څخه ځان ساتي.

۲- د مسلمان له لاسه هېچا ته ضرر نه رسېږي.

۳- د ګناه له مجلسونو څخه لرې والی: مسلمان باید د ګناهونو له مجلسونو څخه خپل ځان لیرې وساتي او په پاک چاپیریال کې ژوند وکړي.

ارزونه

۱- پدې حدیث شریف کې له مهاجر څخه څوک مراد دی؟

۲- ولې یوازې د لاس او ژبې په ساتنه ټینګار شوی دی؟

کورنی دنده

پورتنی حدیث شریف له معنا سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام پنځه بناوې

عَن ابنِ عُمَرَ رضي الله عنهما، قَالَ: قال رَسُول الله صلى الله عليه وسلم: بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ، شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ البَيْتِ. رواه البخاري.

د راوي پېژندنه:

دا راوي په لسم لوست کې معرفي شوی دی.

د کلمو معنا:

۱_ بُنِيَ:	بنا شوی دی.
۲_ خَمْسٍ:	پنځه.
۳_ إِقَامِ الصَّلاَةِ:	د لمانځه کول.
۴- إِيتَاءِ الزَّكَاةِ:	زکات ورکول.

د حديث شريف معنا:

حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه وايي: چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: اسلام پر پنځو ستنو ولاړ دی:

۱_ په دې ګواهي ورکول چې پرته له الله جل جلاله څخه بل معبود نشته (هيڅوک د عبادت او بندګۍ ور نه دی) او حضرت محمد ﷺ د الله جل جلاله رسول دی.

۲_ د لمانځه اداء کول

۳_ د زکات ورکول

۴_ د حج د فريضې اداء کول ۵_ د رمضان د مبارکې مياشتې روژه نيول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

اسلام د سلم (صلح) او سلامتۍ له مادې څخه اخيستل شوی او الله تعالٰی ته د غاړې اېښودلو په معنا دی چې بنده به د الله تعالی ټول امرونه مني او له نواهيو څخه به يې ځان ژغوري. په دې حديث شريف کې د اسلام د مقدس دين له داسې تعمير سره تشبيه شوی دی چې په پنځو محکمو ستنو ولاړ دی.

دغه پنځه ستنې دا دي:

د شهادت د کلمې لوستل: د اسلام بنسټ د الله تعالٰی په يووالي ايمان لرل دي چې يوازې همدغه ذات د کايناتو پيدا کوونکی او د عبادت او بندګۍ وړ دی او حضرت محمدﷺ يې بنده او پيغبر دی او د هغه پېغامونه يې انسانانو ته رسولي او د ژوندکولو او بندګۍ لارې يې ورته ښودلي دي.

لمونځ: له کلمې وروسته د اسلام مهم رکن لمونځ دی چې د ورځې پنځه وخته په هر نارينه او ښځه فرض دی. لمونځ مؤمن ته قوت ورکوي، لکه څنګه چې په قرآن عظيم الشان کې ويل شوي دي: ترجمه: ((ای مؤمنانو په صبر او لمانځه باندې مرسته وغواړئ)) (۱) د الله تعالٰی د ياد تر ټولو ستره وسيله لمونځ دی په دې باره کې قرآن عظيم الشان فرمايي: ((زما د ياد لپاره لمونځ وکړه)) (۲) لمونځ د مؤمن ژوند منظموي، له فحشا او منکراتو څخه يې منع کوي او زړه ته ډاډ ورکوي.

لمونځ يو ټولنيز عبادت دی خلکو ته د الله تعالٰی د احکامو په وړاندې د ټولو انسانانو د برابرۍ پېغام ورکوي.

زکات: زکات بله هغه ستنه ده چې اسلام ورباندې ولاړ او د پاکۍ او ودې په معنٰی دی. زکات يوازې مالي مرسته نه ده، بلکې د لمانځه، روژې او حج په څېر يو عبادت دی. د زکات په ورکولو مؤمن د خپل رب امر پر ځای کوي او په پای کې يې د ثواب مستحق

---

(۱) د بقرې سورت، ۱۵۳ آيت

(۲) طه سورت، ۱۴ آيت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي او همدغه ثواب دی چې د انسان اخروي ژوند جوړوي اوکه په ښه طریقه ورکړل شي د ټولنې د ټولو افرادو د ژوند سطحه لوړوي.

روژه: روژه هم د اسلام د بنا په حیث انسانان له ګناه څخه ژغوري او انسان ته د صبر، شکر او نظم درس ورکوي، د فقیرانو له حال څخه یې خبروي او د جسم د آرامۍ لامل ګرځي.

حج: ډېر فردي او ټولنیز حکمتونه لري، د حج په کولو سره د انسان ګناه ښنل کېږي او زړه یې پاکېږي، انسان عبادت او بندګۍ ته هڅوي، ایمان قوي کوي، د اسلام تېر برم را یادوي او د اسلام په لارکې د رسول اللهﷺ او یارانو سربښندنې او قهرمانۍ یې را ژوندۍ کوي.

حج په میلیونونو انسانان یې له دې چې د رنګ، ژبې، قومیت، دولت، فرهنګ، مقام او منصب توپیر یې په نظرکې ونیول شي د یو ګډ هدف او موخې لپاره په یو ځای را ټولوي او دا څرګندوي چې په مسلمانانوکې د ورور ګلوۍ او برابرۍ اړیکې خومره کلکې او غښتلې دي، نو دغه دین یواځینی دین دی چې ټول خلک په یوه محور راټولوي او د دنیا او اخرت د نېکبختۍ په لور یې بیایي.

د حدیث شریف ګټې:

۱_ اسلام پر پنځو بناوو ولاړ دی.

۲_ لمونځ فرض دی.

۳_ روژه فرض ده.

۴_ زکات په بډایه او شتمنو مسلمانانو څوک چې د نصاب خاوندان وي فرض دی.

۵_ حج فرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ییز ډول د اسلام د ارکانو په باره کې سره خبرې وکړي.

ارزونه

۱_ اسلام څو بناوې لري؟

۲_ د لمانځه د اهمیت او ارزښت په باره کې مو څه زده دي؟

۳_ د حج ځیني حکمتونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست حدیث شریف حفظ کړئ او له معنٰی سره یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیاءٌ

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ. رواه البخاري

د راوي پېژندنه:

نوم يې عقبه کنيه يې ابو مسعود او په کوفه کې زېږېدلی دی، د هجرت په ۴۰ کال د حضرت علي رضي الله عنه د خلافت په دور کې وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱- مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ:	هغه څه چې خلکو له مخکينيو څخه زده کړي دي.
۲- مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى:	هغه څه چې د ټولو انبياؤو عليهم السلام شريعتونو ورباندې اتفاق کړی دی.
۳- إِذَا لَمْ تَسْتَحِي:	کله دې چې حيا نه لرله.
۴- فَاصْنَعْ:	نو کوه.

د حديث شريف معنا:

ابو مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: د تېرو شوو پيغمبرانو له وينا وو څخه چې خلکو زده کړې، يوه دا خبره مهمه ده چې کله دې حيا نه لرله، نو څه چې دې خوښ وي کوه يې.

فعاليت

- آيا په زده کړه او ښوونه کې حيا کول ښه دي.

د حديث شريف حکمت: حيا څه ته وايي؟ حيا د هغه انساني کيفيت نوم دی چې سړی له هرې غير مناسبې خبرې او ناوړه کار څخه کرکجن کوي، انسان بايد د هر چا څخه زيات له الله تعالی څخه حيا ولري. کوم شی چې ټولنه فاسدوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقي فساد دی او حیا داسې یو نېک صفت دی چې انسان له ټولو بدیو او ناوړه کارونو څخه منع کوي، ځکه خو اسلام حیا د ایمان ارزښتناکه څانګه بللې ده او فرمایلي یې دي چې مسلمانان دې دغه خوی په ځان کې پیدا کړي، خپله ټولنه دې له بربنډتوب او بې حیایۍ څخه چې د ډول ډول ناروغیو لامل کېږي وساتي او د خلکو د تشویش مخنیوی دې وکړي.

د حیا ثمره:

د حیا پایلې همیشه ګټورې وي، لکه څنګه چې پیغمبرﷺ فرمایلي دي ((الحیاء لایاتي الابخیر)) حیا یوازې خیر او ښېګڼه زېږوي. په بل حدیث شریف کې فرمایي:

((حیا او ایمان تل ملګري وي هرکله چې یو له دوی دواړو څخه نه وي بل به بې هم نه وي)).

فعالیت

- زده کوونکي دې د حیا په باره کې سره خبرې وکړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- حیا د ټولو پیغمبرانو له لارښوونو څخه ده.
۲- د حیا اهمیت: حیا انسان له فحشاء، منکراتو او خپل سریو څخه منع کوي.
۳- حیا انسان ته قدر ارزښت او عزت ورپه برخه کوي.

ارزونه

۱- حیا تعریف کړئ.
۲- د حیا حکمت بیان کړئ.
۳- انسان تر ټولو زیات باید له چا څخه حیا ولري؟

کورنۍ دنده

د بې حیایۍ په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نېشه يي توکي

عَنْ اُمِ سَلَمَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: (نَهي رَسُولُ الله ﷺ عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ وَمُفْترٍ). رواه ابو داود

د راوي پېژندنه:

نوم يې حضرت ام سلمة رضي الله عنها د بنو مغيره قبيلې ته منسوبه ده، له لومړنيو مسلمانانو څخه ده، ام سلمة رضي الله عنها د هغو مهاجرينو له جملې څخه ده چې حبشې او مدينې ته يې هجرت کړی دی. هغه د خپل مېړه ابو سلمة له وفات څخه وروسته د هجرت په څلورم کال د شوال په مياشت کې د پيغمبر ﷺ په نکاح کې راغله او د امهات المؤمنين په صف کې داخله شوه له ۳۰۰ څخه زيات احاديث يې له پيغمبر ﷺ څخه روايت کړي دي او بالآخره د هجرت په دیارلسم کال د ۸۴ کالو په عمر وفات شوه.

د کلمو معنا:

۱- مُسْكِرٍ: نېشه کوونکی او د عقل له منځه وړونکی.

۲- مُفْترٍ: سستوونکی.

د حدیث شریف معنا:

حضرت ام سلمة رضي الله عنها راویت کړی چې پیغمبر ﷺ د هر هغه څه له استعمال څخه منع کړې ده چې نېشه راولي او عقل خرابوي او یا عقل کمزوری کوي.

د حدیث شریف حکمت:

د اسلام له مهمو هدفونو څخه يو هم د عقل، ځان او مال ساتنه او د الله تعالٰی له نعمتونو

څه د ګټې اخيستلو د ښو لارو ښودنه ده، الله تعالیٰ انسان ته د عقل په واسطه له حېواناتو څخه غوره والی ورکړی دی، څرنګه چې انسان د خپل عقل په وسيله ښه له بدو او ګټه له زيان څخه توپير کولی شي او د خپل عقل په پراختيا کولای شي، د ترقي او پرمختګ لارې هوارې کړي.

لدې کبله د اسلام مقدس دين د عقل د ساتنې لپاره ټول نېشه يي توکي چې په لومړي سر کې يې شراب ځای لري حرام کړي دي، ځکه چې د دغو توکو استعمال د مختلفو جرمونو، لکه ځان وژنه، غلا، تېري، بد امنۍ د صحت خرابوالي او داسې نورو لامل ګرځي.

د حديث شريف ګټې:

۱- ټول مستي راوستونکي او سستوونکي، لکه شراب او د نېشه يي توکو مختلف ډولونه حرام دي.

۲- نېشه کوونکي توکي که لږ وي او که ډېر وي حرام دي.

۳- له نېشه يي توکو څخه هر ډول ګټه اخيستل حرام دي.

۴- د اسلام مقدس دين انسان د ځان او عقل د ساتنې مسؤول ګڼي.

ارزونه

۱- په اسلام کې د نېشه يي توکو حکم څه دی؟

۲- د شرابو او نېشه يي توکو زيانونه بيان کړئ.

۳- د درس مفهوم په لنډ ډول بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د نېشه يي توکو د زيانونو په اړه يوه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جماعت لمونځ

۱. د جماعت د لمانځه حکم:

د جماعت لمونځ مؤکد سنت دی.

۲. څوک د امامت حق لري؟

په امامت کې د لومړيتوب حق په ترتيب سره لاندې کسان لري:

۱- لومړی د امامت حقدار هغه څوک دی چې عالم وي، يعنې په شرعي مسايلو او خاصتاً د لمانځه په احکامو پوهېږي.

۲- که چېرې داسې څوک نه وي بيا هغه څوک دی چې د قرآن کريم قاري او يا چې قرآن ښه تلاوت کړای شي.

۳- که عالم او قاري هم پيدا نه شي بيا به متقي او پرهېزګار سړی مخکې کېږي.

۴- او که په تقوی کې ټول سره يوشان وي بيا به هغه څوک مخکې کېږي چې په عمر کې تر نورو مشر وي.

۳- د اقتداء احکام:

۱. د فرض کوونکي لمونځ په فرض کوونکي پسې په داسې حالت کې روا دی چې دواړه يو فرض له غاړې څخه ساقطوي، يعنې دواړه د ماسپښين فرض کوي، خو که يو د مازيګر څلور رکعته او بل د ماسپښين لمونځ کوي بيا يو بل پسې نيت کول صحيح نه دي.

۲. تيمم کوونکی د اودس کوونکي امام کېدی شي.

۳. پښې وينځونکی د مسحې کوونکي مقتدي کېدی شي.

۴. په ناست پسې ولاړ دريدی شي.

۵. څوک چې رکوع او سجده کوي په اشاره کوونکي پسې يې اقتداء صحيح نه ده.

۶. د نفل کوونکي اقتداء په فرض کوونکي پسې صحيح ده.

۷. د غير معذور لمونځ په معذور پسې روا نه دی.

۸. په جامه پټ سړی د لوڅ سړي مقتدي کېدای نه شي.

۴. په جماعت سره د فرض لمونځ موندل:

کله چې يو چا پر سنتو، فرضو يا قضايي لمونځ ځانته پيل وکړ، بيا جماعت ودريد، خپل لمونځ دې په ولاړه باندې په سلام ګرځولو پرېږدي او په جماعت کې دې شريک شي.

۵. په يو جومات کې د جماعت د تکرار حکم:

د کلي په جومات کې په يو آذان او اقامت د جماعت تکرار مکروه دی. مخصوصا چې دغه کار د يوې ډلې له خوا هميشه تکرار شي، ځکه دا د تفرقې لامل ګرځي.

د کلي جومات: هغه مسجد دی چې امام او مقتديان يې معلوم وي.

۶. په لاندې ځايونو کې د جماعت تکرارول روا دي:

۱. د لارې په جومات کې.

۲. هغه جومات کې چې ټاکلی امام او مؤذن ونه لري او هر وخت بېل بېل خلک راځي او لمونځ پکې کوي.

ارزونه

۱. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

أ- د جماعت لمونځ څه حکم لري او په امامت کې د لومړيتوب حق په ترتيب سره بيان کړئ.

ب- د اقتداء ځينې احکام په لنډ ډول بيان کړئ.

ج-په کومو ځايونو کې د جماعت تکرارول روا دي؟

کورنۍ دنده

لوست په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلویښتم لوست

د جُمعې او د اخترونو لمونځونه

۱. د جُمعې د لمانځه حکم:
د جُمعې لمونځ فرض عین دی.

۲. د جُمعې لمانځه د وجوب شرطونه:
د جمعې لمانځه د وجوب شرطونه دادي:

۱. نارینتوب: په ښځو باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.
۲. مقیم توب: په مسافر باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.
۳. امنیت: په هغه چا باندې چې امنیت یې تر ګواښ لاندې وي د جُمعې لمونځ فرض نه دی.
۴. د سترګو روغوالی: په ځای ناست ړوند باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دي.

۳. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه:
۱. د جُمعې لمونځ په ښار یا په هر هغه ځای کې چې امیر او قاضي ولري صحیح دی.
۲. د جُمعې لمانځه امام باید خپله د سیمې واکمن وي او یا خو د هغه استازی وي.
۳. د جُمعې لمونځ به د ماسپښین په وخت کې اداء کېږي نو له ماسپښین څخه مخکې او وروسته د جمعې لمونځ نه صحیح کېږي.
۴. جومات ته به هر څوک ننوتلی شي او هیڅوک به ترې نه منع کېږي.
۵. په جماعت به ادا کېږي او پرته له جماعت څخه یوازې نه کېږي، او د جماعت کمه اندازه درې تنه دی او دوی لپاره خطبې ته حاضریدل شرط نه دي، ځینې وایي که درې تنه د امام په شمول حاضر شي د جُمعې لمونځ ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي.

۲. خُطبه: له عربی څخه پرته په بله ژبه هم جواز لري.

۷. باید خطبه د لمانځه څخه مخکې ووايي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې عملاً د جُمعې لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې په لنډه توګه تمثیل کړي.

د اخترونو لمونځونه:

۱. د اخترونو د لمانځه حکم:

په ټولو هغو خلکو چې د جُمعې لمونځ پرې فرض دی د اختر لمونځ ورباندې واجب دی.

۲. د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د وجوب شرطونه دي.

۳. د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي، خو د جُمعې په خلاف خطبه د اخترونو په لمانځه کې د لمانځه څخه وروسته ویل سنت دي.

۴. د اخترونو د لمانځه لپاره د لمونځ کوونکي سنتونه:

۱. په اخترونو کې غسل کول سنت دي د ټولو مسلمانانو لپاره که لمانځه ته ځي او یا نه ځي.

۲. خوشبويي لګول، غوره او پاکې جامې اغوستل.

۳. له چا سره د مبارکۍ په وخت کې ځان خوشحاله ښودل.

۴. د اخترونو په ورځ زيات خيرات او صدقه کول، همدا راز د سرسايې ورکول پر چا چې واجب وي.

۵. د لارې بدلول، یعنې تګ په یوه لار او راتګ په بله لار.

۶. د اخترونو د لمانځه څخه مخکې او وروسته نفل نه کول.

۵. د اخترونو د لمانځه کیفیت:

۱. امام او مقتدي به په شريکه د اختر د لمانځه نيت په ژبه باندې په داسې حال کې کوي چې لومړی به د امامت او دوهم به د اقتداء لفظ ورسره زياتوي.

۲. امام او مقتدي دواړه به ثناء (سبحانک اللهم ....) په پټه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د ثناء څخه وروسته به امام او مقتدي درې تکبیره په داسې حال کې وایي چې لاسونه به تر غوږو پورې پورته کوي او ترمنځ به يې لږ چوپ پاتې کېږي.

۴. بیا به امام (اعوذ بالله او بسم الله) په پټه او ورپسې فاتحه د سورت په ملتیا په جهر وایي.

۵. بیا به رکوع ته د ښکته کیدو تکبیر وایي او رکوع به کوي.

۶. د قومې او سجدو څخه وروسته به دوهم رکعت ته د پورته کیدو لپاره تکبیر وایي.

۷. کله چې دوهم رکعت ته پورته شو (بسم الله الرحمن الرحیم) به په پټه وایي.

۸. د (بسم الله) څخه وروسته به فاتحه د سورت سره یوځای وایي.

۹. د سورت څخه وروسته او د رکوع څخه وړاندې به بیا درې تکبیره په داسې حال کې وایي چې لاسونه به غوږونو ته پورته کوي.

۱۰. بیا به وروسته په څلورم تکبیر رکوع ته ښکته کېږي. رکوع او سجده به کوي.

۱۱. له تشـهد، درود او دعاء څخه وروسته به سلام اړوي.

۱۲. وروسته د سلام څخه به امام پورته کېږي او دوه خطبې به وایي، که چېرې کوچنۍ اختر وي په لومړۍ خطبه کې به د سرسایې او که لوی اختر وي د قربانۍ او د تشریق د تکبیراتو احکام بیانوي.

۱۳. د دواړو خطبو ترمنځ به لږ ساعت کښېني او بیا به دوهمې خطبې ته پورته کېږي.

۶. د تشریق تکبیرونه:

الله اکبر - الله اکبر لا اله الاالله و الله اکبر الله اکبر و لله الحمد.

۷. د تشریق تکبیرونو حکم:

د تشریق تکبیرونه په هر بالغ مسلمان واجب دي.

۸. د تشریق د تکبیرونو وخت:

د عرفې د سهار د لمانځه څخه وروسته پیل او د تشریق د ورځو په اخري مازیگر پای ته رسېږي (د اختر په څلورمه ورځ د مازیگر له لمانځه وروسته د تکبیرونو په ویلو سره پای مومي.

فعالیت

- د شاگردانو څخه دې یو کس د اختر لمونځ په عملي بڼه تمثیل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووايئ:

أ- د تشريق ورځې څو دي په لنډ ډول يې بيان کړئ؟

ب- د جمعې او اخترونو لمونځونه څه حکم لري؟

ج- د جمعې د لمانځه د صحت او و جوب شرطونه څو او کوم دي؟

د- د اختر د لمانځه له پاره د لمونځ کوونکي سنتونه په لنډ ډول بيان کړئ؟

۲- لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د تشريق تکبيرونه په هر بالغ او نابالغ مسلمان واجب دي. (   )

ب- د اختر د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي. (   )

ج- د تشريق تکبيرونه د عرفې د سهار لمانځه څخه وروسته پيل او په ديارلسم د ذی الحجې پای مومي. ( )

کورنۍ دنده

- د اختر د لمانځه طريقه په ترتيب سره په خپلو کتابچوکې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کسوف او خسوف لمونځ

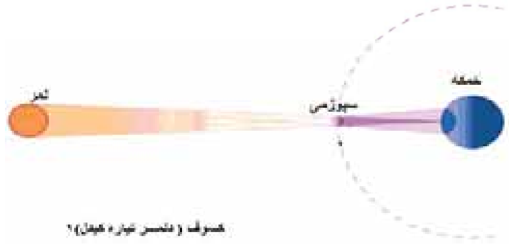

کسوف (دلمر تیاره کیدل)۲

۱. د کسوف معنا:

کسوف د لمر توروالی او یا بې د روښنايي کموالي ته وايي.
کله چې سپوږمۍ د ځمکې او لمر ترمنځ واقع شي او د لمر د وړانګو مخه ونیسي نو کسوف (یا دلمر تیاره کیدل) منځ ته راځي.

۲. د کسوف لمانځه حکم:

د کسوف لمونځ مؤکد سنت دی.

۳. د کسوف لمانځه کیفیت:

د کسوف لمونځ دوه رکعته دی، په داسې شکل به کېږي لکه څنګه چې نور لمونځونه کېږي، خطبه، اذان او اقامت نه لري. امام به پکې په پټه قرائت لولي او د هغه چا په امامت به اداکېږي چې کوم د جُمعې امامت کوي، خو که چېرې څوک امامت ته حاضر نه شو بیا به هر سړی په خپل کور کې ځانته دوه یا څلور رکعته لمونځ کوي.

۴. د خسوف لمونځ:

د خسوف معنا: د سپوږمۍ د سترګې تورولی او یا بې د روښنايي کموالي ته خسوف وايي. کله چې ځمکه د سپوږمۍ او لمر ترمنځ راشي او دځمکې سیوری د سپوږمۍ پر مخ ولویږي ، او دلمردهغو وړانګو چې په سپوږمۍ به لویدلې ممانعت وشي نوخسوف (یا دسپوږمۍ تیاره کیدل) منځ ته راځي.

۵. د خسوف د لمانځه کیفیت:

د خسوف لمونځ د تل لپاره کور کې کېږي. همدا راز لمونځونه د زلزلو، او د ساري ناروغیو څخه د خلاصون په موخه هم کېږي.

۲. د استسقاء لمونځ:

استسقاء باران غوښتلو ته وايي. په استسقاء کې دوه رکعته لمونځ کيږي او بيا امام خطبه وايي او دعا کوي.

- **مسايل:**

۱. د استسقاء په لمانځه کې لازمه ده چې الله تعالی ته د خشوع، عذر او زاريو اظهار وشي، او حتی څاروي هم له ځان سره صحرا ته يوړل شي.

۲. د ماشومانو او سپين ږيرو ويستل د استسقاء د لمانځه لپاره هم په کار دي، ځکه چې د الله جل جلاله رحمت په داسې ضعيفو رانازليږي.

۳. د استسقاء په لمانځه کې به امام ډېر استغفار وايي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

أ- خسوف او کسوف څه معنا لري؟ تعريف يې کړئ.

ب- د خسوف لمونځ په کوم ځای کې کيږي؟ او پرته له خسوفه دا لمونځ په نورو کومو ځايونو کې کېږي روښانه يې کړئ؟

ج- استسقاء څه معنا لري لغوي او اصطلاحي تعريف يې وکړئ؟

د- د استسقاء د لمانځه حکم ووایاست.

۲-لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د کسوف او استسقاء لمونځونه مؤکد سنت دي. (   )

ب-د کسوف د لمانځه امام به د جمعې امام وي.(   )

کورنۍ دنده

د پورتنيو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنازې احکام

۱. د جنازې تعریف:

کله چې مړی ښخولو ته برابر شي او د لمانځه او دفن لپاره وړل کيږي نو دې ته جنازه وايي.

۲. د ځنکدن د وخت آداب او سنتونه:

د ځنکدن حالت کې لاندې شيان سنت دي:

- ✓ د ځنکدن په وخت کې د شهادت کلمه ويل.
- ✓ د ناروغ د خو تنو خپلوانو او يا دوستانو حاضريدل د ناروغ د ځنکدن په وخت کې مستحب دي، په دې خاطر چې که څه وصيت کوي نو هغوی دې واوري، او د شهادت کلمه ورته ورياده او تلقين کړي. (البته ناروغ باندې بايد امر ونه شي چې کلمه ووايه ځکه کله ناروغ په ځان نه پوهيږي او کيدای شي منفي عکس العمل وښايي)
- ✓ کله چې روح له بدن څخه جدا شي نو بيا لازمه ده چې د مړي بدن په داسي توګه لکه چې ويده وي په ښکلې هيئت سره برابر شي ، سترګې يې پټې ، ځنه يې راټوله ، پښې او دواړه لاسونه اوار کړل شي. او که کوم ځادر وي نو هغه دې پرې واچول شي.

۳. د ميت حقوق:

هغه معلوم قرضونه چې پر ميت باندې دي د هغو خلاصول او يا يې پر غاړه اخيستل.

- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ ورباندې اداء کول.
- ✓ په هديره کې ښخول.

۴. د حقيقي شهيد احکام:

- ✓ خپلې جامې يې کفن دی او بل نوی کفن ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ هر هغه شی به ترې لرې کوي چې د کفن څخه زيات وي لکه: چپن، ساعت او داسې نور...
- ✓ غسل ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ د جنازې لمونځ به ورباندې کوي.

۵. د متوفۍ ماشوم حق:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ✓ د نوم ایښنودل.
- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ ورباندې کول.
- ✓ په هدیره کې خښنول.

۲. د میت د تکفین او تجهیز مصارف:

د میت د تجهیز، تکفین او ښخولو مصارف به د میت له خپل مال څخه ورکول کېږي. که چېرې کوم میت خپل مال ونه لري بیا به یې هغه خپلوان مصارف ګالي چې په کومو باندې یې نفقه واجبه ده، اویا د ده نه میراث وړي. خو که څوک داسې خپلوان هم ونه لري بیا به د بیت المال څخه دا مصارف ورکول کېږي.البته لازمه ده له هغو اضافي او سلاماتوونکو مصارفو څخه چې یوائې د تظاهر، ریا او د سیالۍ لپاره کیږي ډډه وشي، څکه ډیر کله داسې کیږي چې د متوفی د کورنۍ د دوه چنده اذیت او تکلیف لامل ګرځي. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. جنازه څه ته وایي؟

۲. د ځنکدن آداب او سنتونه کوم دي؟

۳. د میت حقونه کوم دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

۴. د حقیقي شهید احکام په لنډ ډول ولیکئ.

د میت د تجهیز او تکفین مصارف له کوم ځای څخه ورکول کېږي؟

کورنۍ دنده

د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

---

(۱) پورتنی لوست اضافي معلومات دي، او په امتحان کي شامل نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د میت لمبول او وربانديې د جنازې لمونځ کول

۱. د مړي لمبول:

ا. په یوه مناسب او مستورځاي کې به جامي ترې نه وکاږي او عورت به يې پټ کړي.

۲. د مړي حرمت دې وساتل شي او د عورت ځايونه دې په داسي شکل پريمنځل شي چې غسل ورکوونکی دې خپلو لاسونو کې څه ونيسي تر څو لاسونه يې د مړي پر بدن ونه لګيږي او نه وليدل شي.

۳. اودس دې ورکړل شي ، خو خوله او پوزه دې ورته نه پرېمينځي، بلکه خوله او پوزه به يې په يوه لمده ټوټه مسح کړي.

۴. بيا دې سر ورته پريمنځي.

۵. بيا دې په ټول بدن بانديې اوبه ورواچوي،که صابون پرې ووهل شي بهتره ده .

٦. بيا دې ښي اړخ ورته پريمنځي او بيا دې چپ اړخ ورته پريمنځي ترڅو چې ټول بدن يې ومينځل شي .

څوک د میت د لمبولو لپاره مناسب او غوره دي:

دا بهتره ده چې ميت د ده نږدې خپلوان کوم چې په لمبولو پوهيږي ولمبوي ، خوکه داسي نه وي نو بيا دې داسې پرهيزګاره سړی ورته غسل ورکړي چې په لمبولوپوهيږي.

البته مړه ښځه به ښځه لمبوي. خو ښځه کولاي شي خپل میړه ومینځي.

۲. میت ته کفن ورکول:

* د کفن ورکولو حکم: مړي ته کفن ورکول فرض کفايي دي.

* د کفن ډولونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کفن په درې ډوله دی:مسنونه کفن ،کفن کفایت او کفن ضرورت.

۱ - مسنونه کفن: په لاندې ډول دی:

قمیص: د ورمېږ څخه ترقدمونو پورې دمړي ټول ځان ورباندې پټېږي.

ازار: د مړي سر او ټول بدن پټوي او د قمیص د پاسه وراغوستل کېږي.

لفافه: دا هم د سر څخه د قدمونو پورې ده خو د ازار څخه یې اندازه زیاته ده او د سر او پښو سره ترل کېږي.

البته د ښځې په کفن کې دوه ټوټې نورې هم اضافه کېږي : (خمار او خرقه)

خمار : ټکری د سر او د مخ لپاره

خرقه: یوه ټوټه د صدر (سینې) نه تر زنګونونو پورې

خمار او خرقه د لفافې نه مخکې وراغوستل کېږي .

۲ - کفن الکفایة: عبارت له ازار او لفافې څخه دی، او قمیص پکې نشته، خو ښځې لپاره به یو څادر (ټیکری) زیاتیږي.

۳ - کفن الضرورة: هغه ټوټه چې دکفایت دکفانه څخه کمه وي ،او میت دضرورت لپاره پکې تکفین شي. (۱)

۳. په مړي باندې د جنازې لمونځ:

✓ د جنازې د لمانځه حکم: دجنازې لمونځ لکه دمړي تجهیز، تکفین اوخښنول په مسلمانانو باندې فرض کفایي دی.

✓ د جنازې د لمانځه ارکان: د جنازې لمونځ دوه رکنه لري:

۱. څلور تکبیره.

۲. ودریدل.

- نیت یعني قصد او اراده د جنازې د لمانځه لپاره شرط دی.
- او د څلورم تکبیر څخه وروسته دواړو لوروته سلام ګرځول واجب دی.

---

(۱) د دې درس پورتنۍ برخه اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د جنازې د لمانځه سنتونه:

✓ د لومړي تکبیر نه وروسته د حمد او ثنا ویل (سُبحَانَکَ اَللّٰهُمَّ وَ بِحَمدِکَ وَ تَبَارَکَ اسمُکَ وَ تَعَالَی جَدُّکَ وَ جَلَّ ثَنَائُکَ وَ لَا إِلَهَ غَیرُکَ).

✓ د دویم تکبیر نه وروسته د درود ویل: (أَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّد وَعَلَی آلِ مُحُمَّد کَمَا صَلَّیتَ وَ سَلَّمتَ وَ بَارَکتَ وَ رَحِمتَ عَلَی اِبرَاهِیمَ وَ عَلَی آلِ اِبرَاهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ).

✓ د دریم تکبیر څخه وروسته مړي ته دعا کول او هغه ته مغفرت غوښتل ، په هر عبارت چې وي ، خو بهتره دا ده چې په مأثوره الفاظو باندې دعا وشي لکه :

• د بالغ مړي لپاره نارینه وي او که ښځینه : (أَللّٰهُمَّ اغفِر لِحَیِّنَا وَ مَیِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَ صَغِیرِنَا وَکَبِیرِنَا وَ ذَکَرِنَا وَ أُنثَانَا، أَللّٰهُمَّ مَن احیَیتَه مِنَّا فَاَحیِهِ عَلَی الاسلَام و مَن تَوَفَّیتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَیَ الایمَان).

• او که مړی ماشوم وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهُ لَنَا أَجـراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهُ لَنَا شَافِعاً وَ مُشَفَّعاً).

• او که مړی ماشومه وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهَا لَنَا أَجراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهَا لَنَا شَافِعةً وَ مُشَفَّعةً).

۵- د جنازې د لمانځه کیفیت:

پس له دې چې جنازه دلمانځه لپاره کیښودل شوه ، امام د مړي د سینې په مقابل کې دریږي او دصفونو د ترتیبولو او د میت د تعیینولو (چې ماشوم دی او لوی) وروسته لومړی تکبیر وایي.

د لومړي تکبیر سره د جنازې لمونځ کوونکي لاسونه تر غوږو پورته کوي، تکبیر وایي او بیا(سُبحَانَکَ اَللّٰهُمَّ....) وایي.

بیا امام دویم تکبیر وایي او ورپسې (اَللّٰهُمَّ صَلِّ...) وایي.

بیا دریم تکبیر وایي او ورپسې دعا کوي ، څنګه چې مخکې په تفصیل سره بیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي. لکه: (أَللّٰهُمَّ اغفِر لِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا...)
د دعا څخه وروسته به څلورم تکبير وايي او ورپسې به سم د لاسه ښي او کيڼ لورته سلام اړوي.

فعاليت

- يو زده کوونکی دې د خپلو ټولګيوالو په وړاندې عملاً د لويانو د جنازې لمونځ په جهر سره تمثيل کړي.

بل زده کوونکی دې د ماشوم د جنازې لمونځ په جهر سره تمثيل کړي.
او بل زده کوونکی دې د ماشومې د جنازې لمونځ په جهر سره تمثيل کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
۱. د جنازې د لمانځه دعاګانې ووايئ.
۲. کفن په څو ډوله دی؟
۳. د نارينه او ښځينه کفن څه توپير لري؟

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د جنازې لمونځ په يادو زده کړي او کيفيت د جنازې دې په خپلو کتابچوکې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

زکات

۱. لومړی د زکات تعریف:

زکات په لغت کې: پاکوالي، زیاتوالي او برکت ته وايي.
په اصطلاح کې: مستحقینو ته دهغه مال ټاکلې برخه ورکول چې نصاب ته رسیدلی وي.

۲. د زکات حکم:

زکات د اسلام د ارکانو څخه یو رکن دی، او ورکول یې په هغه چا فرض دی چې د ورکولو شرطونه په کې وي.

۳. د زکات د فرضیت دلایل:

زکات په قرآن کریم، احادیثو او اجماع باندې ثابت دی.

۱. قرآن کریم:(وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ)[1]

ژباړه: تاسې لمونځونه قایم کړئ ، زکاتونه ورکړئ.

۲. حدیث: رسول اکرم صلي الله علیه وسلم فرمايي: اسلام پنځه بناوې لري لومړی بنا یې د شهادت کلمه، دویمه بنا یې لمونځ، دریمه بنا یې زکات ورکول، څلورمه بنا یې د روژې نیول او پنځمه بنا یې د حج کول دي.

۳.اجماع: د ټول امت علماؤ اجماع کړې چې زکات د اسلام له ارکانو څخه یو رکن دی.

د زکات د فرضیت کال: زکات د هجرت په دویم کال د روژې د فرضیت څخه مخکې فرض شوی دی.

---

[1] (د البقرې سورت،۴۳ آیت)

۴. د زکات د وجوب شرطونه:

زکات ځانګړي شرطونه لري چې ځینې په مالک او نور بې په مال پورې اړه لري:

لومړی د مکلف یا مالک شرطونه:

۱. اسلام.

۲. عقل.

۳. بلوغ.

۴. اصیلوالی. یعني (مریي) نه وي.

۵. د نصاب مالک کېدل، چې د کال په پیل او پای کې د نصاب خاوند وي.

د زکات نصاب په تقدینوکې یا دوه سوه درهمه سپین زر دي او یا شل مثقاله سره زر دي. چې په اوسنیو ګرامونو باندې د سرو زرو نصاب ۸۵ ګرامه او د سپینو زرو نصاب ۵۹۵ ګرامه کېږي (۲)

دویم: په مال پورې تړلي شرطونه:

۱. مال باید د مالک لاس کې وي بناءً په ورک شوي مال باندې زکات نشته.

۲. دمال په خاوند باندې داسې پور نه وي چې ټول مال ورلاندې شي او یا دومره ترې پاتې شي چې نصاب نه کم وي .

۳. نصاب باید د اصلي حاجتونو څخه اضافه وي ، لکه: کور، دکور اسباب او داسې نور.

۴. نصاب باید د هغو مالونو څخه پوره شوی وي چې شرعا د زکات قابلیت لري .

---

(۲) المکیال و المیزان فتاویٰ الازهرالشریف ۱/ ۲۰۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. یو کال باید پرې تیر شوی وي؛ یعنې پس له دې چې نصاب ته رسیدلی دی د مالک سره یو کال پرې تیر شوی دی .

(خو د فصلونو او میوو په زکات کې د کال تېرېدل شرط نه دی بلکې د فصل او میوې د راټولېدو سره سم پکې زکات واجبېږي).

۵. د زکات د صحت شرطونه:

فقهاء کرامو د زکات د صحت لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱. نیت، ځکه چې زکات ورکول عبادت دی او پرته له نیت څخه عبادت نه صحیح کېږي.

۲. اسلام، ځکه چې د کافر څخه د نیت تصور نه شو کولی.

۳. زکات به مستحق کس ته ورکوي د مستحقینو بیان به یې وروسته راځي.

۴. د مستحق له لوري د زکات قبضول.

۵. زکات به د حلال مال څخه ورکوي.

۶. هغه مالونه چې زکات ورکول پکې واجبیږي:

۱. څاروي.

۲. تجارتي توکي.

۳. میوې او فصلونه.

۴. سره او سپین زر.

۵. معدنونه او ښخ شوي مالونه.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. زکات په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ.

۲. د زکات د فرضیت دلیل له قرآن کریم څخه ووایاست.

۳. د زکات د صحت شرطونه په لنډ ډول بیان کړئ.

۴. د مال د خاوند شرطونه په لنډ ډول ولیکئ.

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. هغه مالونه چې زکات پکې واجبېږي عبارت دي له..............................
....

۲. د مال پورې تړلي شرطونه عبارت دی له..

- لاندې صحیح جملو ته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د زکات د وجوب شرطونه اسلام، عقل او بلوغ دی. (   )

ب- د فصلونو او میوو په زکات کې هم د کال تېرېدل شرط دی. (   )

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د لوست مهم مطالب په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څارویو زکات

د څارویو څخه زموږ مطلب هغه اوښه، اوښ، غوا، غوایان، میښې، سنډاګان، پسونه، میږې، وز او وزې دي ،بناءً په وحشي څارویو کې زکات نشته.

۱. د اوښانو زکات:

د اوښانو د زکات ترتیب په لاندې ډول دی:

- ✓ په پنځو اوښانو کې یو پسه دی.
- ✓ په لسو اوښانو کې دوه پسونه دي.
- ✓ په پنځلس اوښانو کې درې پسونه دي.
- ✓ د شلو اوښانو څخه تر څلور ویشتو پورې پکې څلور پسونه دي.
- ✓ د ۲۵ اوښانو څخه تر ۳۵ اوښانو پورې یوه کلنه جونګۍ ده، هغه چې په دویم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۳۶ څخه تر ۴۵ اوښانو پورې پکې یوه دوه کلنه جونګۍ چې دریم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۴۶ څخه تر ۶۰ اوښانو پورې پکې یوه درې کلنه جونګۍ چې څلورم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۶۱ څخه تر ۷۵ اوښانو پورې پکې څلور کلنه اوښه ورکول کېږي.
- ✓ د ۷۶ څخه تر ۹۰ اوښانو پورې دوه یو کلنې جونګۍ چې دویم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.
- ✓ د ۹۱ څخه تر ۱۲۰ اوښانو پورې دوه درې کلنې جونګۍ چې څلورم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.

د اوښانو تعداد	د زکات مقدار	د اوښانو تعداد	د زکات مقدار
۵ اوښانو کې	۱ پسه	۳۶ اوښانو کې	۱ دوه کلنه جونګې
۱۰ اوښانو کې	۲ پسونه	۴۶ اوښانو کې	۱ دری کلنه جونګې
۱۵ اوښانو کې	۳ پسونه	۶۱ اوښانو کې	۱ څلورکلنه اوښه
۲۰ اوښانو کې	۴ پسونه	۷۶ اوښانو کې	۲ یوه کلنې جونګې ګانې
۲۵ اوښانو کې	۱ یوه کلنه جونګې	۹۱ اوښانو کې	۲ دری کلنې جونګې ګانې

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

۲. د غواګانو او غوایانو زکات:

د غواګانو او غوایانو نصاب دیرش غواګانې او غوایان دي.

د غوایانو او غواګانو د زکات اندازه:

✓ کله چې د غواګانو یا غوایانو شمېر دیرشو ته ورسېږي په هغو کې یوه کلنه خوسۍ چې په دویم کال کې یې قدم ایښې وي واجبېږي.

✓ کله چې یې شمېر څلویښتو ته ورسېږي بیا پکې یوه دوه کلنه خوسۍ چې دریم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.

✓ کله چې د غواګانو او یا غوایانو شمېر شپیتو ته ورسېږي بیا پکې دوه یو کلنې خوسکۍ چې دویم کال کې یې پښه ایښې وي واجبېږي.

✓ کله چې یې شمېر اویاوو ته ورسیږي بیا په کې یوه یوکلنه او بله دوه کلنه خوسۍ ورکول کېږي.

✓ کله چې د غوایانو او غواګانو شمېر اتیاوته ورسیږي بیا په کې دوه دوه کلنې خوسکۍ ورکول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- د غوآګانو د زکات د اندازې لپاره یو جدول جوړ کړئ لکه څنګه چې اوښانو ته جوړ شوی دی.

۳. د میږو او وزو زکات:

د میږو او وزو د زکات نصاب: د میږو، پسونو او وزو د زکات نصاب څلویښت مېږې یا وزې دي بناءً په نهه دیرشو پسونو او وزو کې زکات نشته.

د میږو او وزو د زکات اندازه:

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر څلویښتو ته ورسېږي یو پسه به په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر ۱۲۱ ته ورسیږي بیا به دوه پسونه په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې یې شمېر ۲۰۱ ته ورسېږي درې پسونه به زکات کې ورکوي.

✓ کله چې څلورسوو ته ورسیږي څلور پسونه به زکات کې ورکوي کله چې د څلورسوو څخه د میږو او وزو شمېر زیات شي بیا په هرو سلوکې یو پسه یا وزه د زکات لپاره وباسي.

مسأله: د میږو او وزو په زکات کې به یو کلن مال چې دویم کال کې یې قدم ایښی وي ورکوي یعني د کال نه د لږ عمر مال په زکات کې نه ورکول کېږي.

۴. د خارویو د زکات عام احکام:

✓ په خرو او کچرو کې زکات نشته اګر که خریدونکي هم وي.

✓ د ورو مالونو زکات د غټو سره ورکول کېږي اګر که یو هم وي.

✓ هر کله چې د کال تیریدونه وروسته پرته د مالک د نیمګړتیا او تیري څخه نصاب هلاک شي زکات ساقطیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

- لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطو ته د (×) نښه کېږدئ:

۱. په هرو پنځو اوښانو کې څلور پسان لازمېږي. (   )
۲. کله چې د غواګانو شمېر شپېتو ته ورسيږي دوه یو کلنې خوسی به زکات کې ورکوي. (   )
۳. د میږو نصاب څلويښت میږې دي او له دې څخه په کمو کې زکات نشته. ( )
۴. د غواګانو نصاب څلويښت غواګانې دي. (   )

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د ۳۶ نه نیولي تر ۴۵ اوښانو پورې پکې .... لازمېږي.
۲. کله چې د غوایانو شمېر اتیاو ته ورسېږي په کې به .... ورکوي.
۳. څلور سوو مېږو کې .... دي.
۴. څاروي عبارت دي له ....

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د څارویو د زکات عام شروط کوم دي بیان يې کړئ؟
۲. د څارویو د زکات عام احکام کوم دي؟ په لنډ ډول يې ووایاست.

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فصلونو او ميوو زکات

د ميوو او فصلونو زکات ته عشر ويل کېږي.

۱. د ميوو او فصلونو د زکات د وجوب دلايل:

د ميوو او فصلونو زکات په قرآن کريم، احاديثو او اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کريم: الله جل جلاله پخپل مبارک کتاب قرآن کريم کې فرمايي:

(وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ)[۱]

ژباړه: تاسې د فصلونو زکات د لو په ورځ ورکړئ.

۲- حديث: نبي اکرم صلی الله عليه وسلم په يو مبارک حديث کې د عبدالله بن عمر په روايت فرمايي: ((هر هغه ځمکه چې د باران او سيلاب په اوبو خړوبېږي، لسم من به په زکات کې ورکوي، او هغه چې په تکليف او مشقت سره خړوبېږي شلم من به ترې په زکات کې اخيستل کېږي)).

۳- اجماع: ټول امت په دې اجماع کړې چې په ميوو او فصلونو کې عشر واجب دی.

۲- د عشر د وجوب شرطونه:

۱- ځمکه به خراجي نه وي، ځکه عشر او خراج په يوه ځمکه باندې يو ځای کېدای نشي.

۲- د حاصلاتو اخيستلو څخه به موخه د ګټو ترلاسه کول وي، بناءً په لرګيو کې زکات نشته، معنا دا چې په نلونو، درمو او د لرګيو په ډډونو کې زکات نشته.

۳- ځمکه به د باران، ويالې او سيند په اوبو خړوبېږي، خو که چېرې په تکليف او مشقت سره خړوبېده بيا پکې عشر نشته بلکه شلم من زکات دی.

۱- (الانعام/۱۴۱)

هغه څه چې د میوو او فصلونو په زکات کې شرط نه دي:

۱- د کال تیریدل ورته شرط نه دی.

۲- ټاکلی نصاب نه لري څومره میوه او حاصلات چې ونه او ځمکه وکړي لسمه برخه به یې ورکوي.

۳- عقل او بلوغ ورته شرط نه دی د لېوني او ماشوم په ځمکه کې هم عشر واجب دی.

۴- د ځمکې ملکیت هم ورته شرط نه دی په دهقان او اجاره دار باندې هم عشر شته.

۵- د قرض (دین) او پور ورکول هم ورته شرط نه دی.

۶- پاتې کیدل او نه خرابیدل هم ورته شرط نه دی بلکه په سبزیجاتو او میوو کې هم واجب دي.

فعالیت

- د خپل چاپېریال د هغو فصلونو څخه پنځه پنځه مثاله ورکړئ چې عشر په کې واجبېږي، او دوه هغو ته ورکړئ چې شلم من په کې واجبېږي.

۳- د نقودو زکات: (د اصلي روپو چې عبارت له سرو او سپینو څخه دي)

په سرو او سپینو زرو کې چې کله د زکات شروط پوره شي زکات واجبېږي، همدا راز هغه روپۍ چې د سرو او سپینو زرو څخه وهل شوې او نوره اوسپنه یا سرپ هم ورسره په لږه اندازه یو ځای شوي وي زکات واجبېږي او کم کېدوالي ته هیڅ اعتبار نشته ګویا داسې ګڼل کېږي لکه چې سوچه خالص سپین یا سره زر دي.

۴- د سرو او سپینو نصاب:

د سرو زرو نصاب شل مثقاله دی یعني ۸۵ ګرامه او د سپینو زرو نصاب دوه سوه درهمه چې د ۵۹۵ ګرامو سره مساوی کیږي.

۵- په سرو او سپینو کې د زکات اندازه:

په سرو او سپینو زرو کې دوه نیم فیصده هغه وخت په زکات کې ورکول کېږي چې کله نصاب ته ورسېږي او کال ورباندې تېر شي، همدا راز څومره چې زیاتېږي بیا په هرو څلوېښتو روپوکې یوه روپۍ زکات دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶- د بانک نوټونو زکات:

په اوسنیو مروجو بانک نوټونو کې زکات ورکول هغه وخت واجب دی چې نصاب ته ورسېږي او ددې د ارزښت ټاکل د سپینو او سرو زرو له لارې کېږي؛ معنا دا چې په څومره بانک نوټونو باندې ۵۹۵ ګرامه سپین زر او یا ۸۵ ګرامه سره زر ترلاسه کېږي همدومره اندازه یې نصاب دی او دوه نیم فیصده به په زکات کې ورکوي او بیا که چېرې له دې څخه ډېرېدل په هرو څلوېښتو روپو کې به یوه روپۍ ورکوي، ځکه اوسنیو مروجو بانک نوټونو د سرو او سپینو زرو ځای نیولی او همدې بانک نوټونو دا دواړه د چلند څخه غورځولي دي.

۷- چاته به زکات ورکول کېږي؟

هغه افراد چې زکات ورکول کېږي اته ډلې دي، مالک کولای شي چې ټولو ډلو ته د خپل زکات څنې برخه ورکړي او دا هم واک لري چې ټول زکات یوې ډلې یا یو تن ته ورکړي، دده غاړه خلاصېږي. علماؤ د اتو ډلو څخه چې صحابه کرامو رضوان الله علیهم اجمعینو پرې اجماع کړې وه؛ یوه ډله چې (مولفة القلوب) ورته وایي د زکات د ورکړې څخه ویستلې ده، اوس دوی ته زکات ورکول روا نه دي پاتې لاندې اوو ډلو ته زکات ورکول کېږي:

۱- فقیر: هغه چاته ویل کېږي چې لږ مال لري خونه دده بسیا پرې کېږي او نه نصاب ته رسېږي.

۲- مسکین: هغه څوک چې هیڅ نه لري او یا د فقیر څخه کم مال ولري مسکین دی

۳- هغه مامورین چې د بیت المال له لورې د زکات ټولولو لپاره ټاکل شوي وي.

۴- غلامان: هغه چې مالک ورته ټاکلې مال ښودلی او د ورکولو څخه وروسته آزادېږي.

۵- في سبیل الله: هغه حقیقي مجاهدین چې د جهاد اراده لري خود جهاد امکانات ونلري.

۶- قرضداران: هغه قرضدار چې د خپل پور خلاصولو توان نلري.

۷- مسافر: هغه چې د خپلې کورنۍ او مال څخه لرې وي. د زکات څخه به ده ته دومره څه ورکول کېږي چې خپل کور ته پرې ورسېږي.

مسأله: د جومات او لارې جوړولو لپاره د زکات ورکول روا نه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندنیو پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- د میوو او فصلونو زکات ته فقهاء کوم نوم اخلي سره د وجوب د دلایلو یې بیان کړئ؟

۲- د سرو او سپینو زرو د زکات نصاب څومره دی او څومره زکات پکې واجبیږي؟

۳- څو ډلو ته زکات ورکول کیږي په تفصیل سره یې بیان کړئ؟

لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطوته د (×) نښه کیږدئ:

۱- د سرو زرو نصاب شل درهمه دی او د سپینو زرو نصاب دوه سوه مثقاله دی. (   )

۲- هغه څوک چې هیڅ نه لري او یا د فقیر څخه کم مال ولري مسکین دی.(   )

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

حج

د فضا څخه د بیت الله او مکی مکرمي اخیستل شوی انځور

۱- د حج تعریف:

حج په لغت کې قصد ته وايي.

او په اصطلاح کې د يو خاص ځای زيارت کول په خاص وخت او خاصو کړنو سره حج بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د حج حکم:

د اسلام مبارک دین پنځم رکن حج دی، په هغه چا باندې چې استطاعت او قدرت د حج ولري فرض عین دی.

۳- د حج د فرضیت دلائل:

د حج فرضیت په قرآن کریم، احادیثو او داست په اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کریم: الله جل جلاله فرمايي: (ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا)[1]

د الله جل جلاله د رضا پخاطر په هغو مسلمانانو باندې د حج کول فرض دي چې د لارې توښه ولري.

۲- حدیث: په احادیثو کې د اسلام مبارک دین پنځم رکن حج ښودل شوی.

۳- اجماع: داسلامي امت ټول مجتهدین د حج په فرضیت متفق دی.

۴- د حج د وجوب شرطونه:

فقهاء کرامو رحمهم الله تعالی د حج د وجوب لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱- اسلام: په کافر باندې حج نشته.

۲- عقل او بلوغ: په لېوني او ماشوم حج نشته.

۳- قدرت او استطاعت: قدرت او استطاعت په لاندې شیانو تحقق مومي:

الف: د بدن روغوالی (صحت)، یعنی داسې ناروغتیا ونه لري چې د سفر مانع ګرځي.

(ال عمران/۹۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: د لارې د تګ راتګ او خوراک مصارف باید ولري.
ج: د کور نه تر حج پورې لاره به په امن وي (امنیت).
د: که چیرې کومې ښځې د حج نیت کړی وي باید یو مسلمان محرم ورسره وي.
هـ: د حج کولو په وخت کې باید د حج مصارف په لاس کې ولري که چېرې د حج له موسم څخه وروسته ورسره پیسې پیدا شوې د دې کال حج وربانديې نشته او په راتلونکي کال کې به حج کوي.

۵- د حج د صحت شرطونه:

۱. اسلام.
۲. تمیز او عقل.
۳. احرام.
۴. په مخصوصو ځایونو کې د ښودل شویو عبادتونو ادا کول، یعنې په عرفات د عرفې په ورځ درېدل او د مسجد الحرام نه د زیارت طواف کول، داسې نه چې د یو پر ځای بل وکړي.
۵. په خپل وخت کې د ښودل شویو عبادتونو کول.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د حج د وجوب شرطونه څو دي؟ په لنډ ډول يې بيان کړئ.
۲. استطاعت په څه شي تحقق مومي؟ په لنډ ډول يې وليکئ.
۳. حج څه حکم لري؟ دليل سره يې ووایاست.

لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. حج په لغت کې ...... او د فقهاؤ په اصطلاح کې ....
۲. د حج د صحت شرطونه عبارت دي له ....، ....، ....، ....

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو پنځوسم لوست

د حج فرایض او واجبات

بیت الله الحرام

د عرفات میدان

۱ - د حج فرایض درې دي:

۱- احرام.

۲- د زیارت طواف.

۳- په عرفات ودریدل.

۲ - د حج واجبات:

۱- له میقات نه د احرام تړل.

۲- په عرفات کې دلمر تر پریوتلو پورې تم کیدل.

۳- په مزدلفه کې د لمر د راختلو پورې تم کیدل.

۴- دجمراتو ویشتل.

۵- ذبح (د قارن او متمتع حاجي لپاره).

۶- د سر د ویښتانو حلق اوتقصیرپه خپل وخت کې.

۷- د جمراتو د ویشتلو تقدیم په حلق باندې.

۸- د اختر د ورځو نه د فرضي طواف نه تاخیرول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- په صفا او مروه کې سعي کول.

۱۰- د سعي شروع له صفا نه.

۱۱- طواف وداع کول.

۱۲- د حجر اسود نه د طواف شروع کول.

۱۳- ښي خوا ته طواف کول.

۱۴- په اوداسه طواف کول.

۱۵- د عورت پټول.

۱۶- له ممنوعه کارونو ځخه ځان ساتل، لکه : د ګنډل شويو جامو اغوستل، د سر پټول (دنارينه لپاره) د نوکانو غوڅول او د ويښتانو تراشل او کمول.

۳- په سعي کې بايد لاندې کارونه مراعات شي:

۱- سعيې (تګ) به له صفا ځخه پيلوي.

۲- په صفا او مروه به پورته کيږي.

۳- د هرې سعيې په پيل کې به لاسونه پورته کوي مخ به قبلې ته کوي اوتکبير به وايي.

۴- د سعيې په منځ کې به دعاګانې، تکبيرات، تسبيحات او تهليلات وايي.

۵- سعيې به له طواف ځخه وروسته کوي.

۶- په اوداسه سره سعيې کول سنت دي.

۴- په مزدلفې کې بايد لاندې کارونه په پام کې ونيول شي:

۱- د اختر شپه تېرول په مزدلفه کې سنت دی.

۲- د ماښام او ماخوستن لمونځونه يوځای کول په يو آذان او اقامت سره په مزدلفه کې سنت دي.

۳- د مزدلفې ځخه د لوبيا په اندازه کاڼي او ګټې راټولول سنت دي.

۴- زيات تکبير، تسبيح، تهليل، استغفار او په نبي اکرم صلی الله عليه وسلم درود ويل.

۵- په آرام سره د مزدلفې نه منیٰ ته تلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د جمرو ویشتل:

ټولي جمرې درې دي:
۱- کبریٰ یا د عقبې جمره.
۲- وسطیٰ جمره.
۳- صغریٰ جمره.

۶- د عقبې جمره ویشتل:

د عقبې د جمرې موقعیت: د عقبې جمره د منیٰ څخه مکې لور ته دریمه جمره ده، اوجمرة الکبری هم بلل کیږي.

د عقبې جمرې د ویشتلو وخت: د عقبې جمرې د ویشتلو وخت د لوی اختر ورځې د سهار راختلو څخه پیل او د یوولسمې ورځې د سپیده داغه پورې دوام مومي، که چېرې کوم حاجي له دې وخت څخه تاخیر وکړ دم وربانديې لازمیږي.

غوره وخت یې د لمر ختلو نه تر زواله پورې دی.

۲- د درې واړو جمرو ویشتل د ذي الحجې په ۱۱-۱۲ ورځ بانديې:

د ویشتلو وخت: په یوولسمه او دولسمه ورځ بانديې به یې د لمر له زوال څخه تر غروبه پورې یې ویشتل سنت دي او د غروب څخه تر سهار ختلو پورې هم جوازلري مګرد کراهیت سره.

د اخترپه څلورمه ورځ دجمراتو ویشتل اختیاري دي ، او وخت یې د سبا د ختلو څخه تر لمر پریوتلو پورې خو د زوال نه مخکې یې ویشتل مکروه دي.

مسأله: په هر حاجي لازمه ده چې د اختر په دویمه او دریمه ، درې واړه جمرات: (صغریٰ، وسطیٰ اوکبریٰ) وولي.

۷- د جمرو ویشتلو د صحت شرطونه:

۱- جمرې به په هغه شي بانديې ولي چې د ځمکې له جنس څخه وي لکه کاڼي، لوټه.
۲- هره جمره به په بیلو بیلو اوو کاڼو ولي.
۳- کله چې درې واړه جمرې ولي نو باید په ویشتلوکې یې ترتیب مراعت کړي، یعنې لومړی به صغریٰ بیا به وسطیٰ او په پای کې به کبریٰ جمره ولي.

۸- د جمرو ویشتلو سنتونه:

۱- هغه کاڼي چې جمرې وربانديې ویشتل کیږي د نخود د دانې په اندازه به وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- په جمرو باندې به ګوزار د ګوټو په سرونو کوي.
۳- د جمرو د ويشتلو په وخت کې به (لبیک اللهم لبیک) نه وايې.
۴- اووه واړه کاڼي به د يو بل پسې پر له پسې ولي.
مسأله: که چيرې کوم حاجي ناروغ وي او جمرې پخپله نشي ويشتلای دا ورته روا ده چې دده پرځای بل څوک جمرې وولي، مګر نائب بايد لومړی د ځان لپاره او بيا يې د بل لپاره وولي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.
الف: د حج واجبات څو دي؟ په لنډ ډول يې بيان کړئ.
ب: په سعيې کې کوم امور بايد مراعات شي؟
ج: په مزدلفې باندې د دريدلو سنتونه بيان کړئ.
د: د جمرو ويشتل څه وخت پيليږي؟ او څه وخت پای مومی؟ لنډه اشاره ورته وکړئ.
هـ: د يو پرځای د بل جمری ويشتل څه حکم لری؟
۲- لاندې صحيحو جملو ته (ص) او غلطو ته د (×) علامه کیږدئ.
الف: حاجی به د صفا او مروه ترمنځ سعي د طواف څخه وړاندی کوي.(   )
ب: ټولی جمری دری دي.(   )

کورنی دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج ډولونه

۱ - حج په درې ډوله دی:

۱- قِــران.

۲- تمتع.

۳- افراد.

کوم یو پدې کې غوره دی؟

په ترتیب سره د ټولو غوره قِـران ورپسې تمتع او بیا افراد دی.

لومړی- قِـران:

د قِران معنی: قران په لغت کې د دوه شیانو نږدې کولو ته وایي.

او په اصطلاح کې (د حج او عمرې یو ځای نیت کول او اداکولو ته) د قِـران حج وایي.

د حج قِران طریقه:

کله چې قارن مکې ته ننوت خپله عمره سر ته رسوي ، خو د عمرې څخه ځان نه اوباسي او په احرام کې پاتې کیږي ،کله چې د حج مراسم د ذي الحجې په اتمه شروع شي نو بیا په همدې احرام کې منیٰ ته روان شي او د فرضي حج مناسک شروع کړي.

د قارن تکلیف نسبتاً متمتع او مفرد ته زیات وي، ځکه کم ترکمه دکومې ورځې نه چې عمره یې کړې ده تر اختر پورې باید په احرام کې پاتې شي.

په قارن باندې د شکر دم واجب دی، یعنې قارن به د الله جل جلاله د شکر پخاطر یو څاروی حلالوي.

دویم- د تمتع حج:

دحج په سفر کې د حج او عمرې اداکولو ته (چې په بیلا بیلو احرامونو باندې وي) د تمتع حج وایي.

د قران او تمتع حج فرق:

متمتع لومړی احرام صرف د عمرې لپاره تړي،کله یې چې عمره خلاصه کړه نو خپل احرام لرې کوي، او په عادي توګه خپل وخت تیروي،کله چې د حج وخت ورسیږي بیا د دویم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځل لپاره خپل احرام تړي.
خو قران د عمرې او حج لپاره یو ځل احرام تړي، تر څو بې چې حج خلاص کړی نه وي تر هغه وخته پورې په احرام کې پاتې وي که مکې ته د حج د وخت نه یوه میاشت مخکې هم داخل شوی وي بیا هم د حج تر وخته پورې باید په احرام کې پاتې شي.
په متمتع باندې هم دم لازمیږي.

مفرد حج:

مفرد په لغت کې یواځې شوي ته وایي.
او په اصطلاح کې هغه حج دی چې په هغه کې یواځې دحج کولو احرام وتړل شي او عمره ونه کړي .
په مفرد باندې دم نشته .

فعالیت

- زده کوونکي دې دحج د اقسامو تفاوتونه په انفرادي او یاګروپي توګه بیان کړي .

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱- حج په څو ډوله دی؟ وېې وایاست.
۴- قِران څه معنی لري؟ او طریقه یې بیان کړئ.
۵- تمتع څه معنا لري؟ طریقه یې بیان کړئ.

- لاند صحیحو جملو ته د (ص) او غلطو ته دا (غ) نښه کېږدئ.

۱- دم یواځې په متمتع حاجي واجب دی. (   )
۲- قران د عمرې او حج لپاره یو ځل احرام تړي (   )

کورنۍ دنده

پورتنیو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ځوابونه ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج متفرقه مسایل

۱- د حلق معنا:

د وینبتانو خریل یا کلول حلق بلل کیږي.(یوائې د نارینه لپاره)

۲- د تقصیر او کمولو معنا:

د سرنه د وینبتانو کمول تقصیر بلل کیږي.

۳- طواف الوداع:

دا هغه طواف دی چې حاجیان یې د مکې نه د وتلو په وخت کې د وداع (رخصتۍ) په نیت سره کوي.
دې ته طواف صدر هم وایي، دا طواف په هغه حاجي واجب دی چې له اطرافو څخه راغلی وي او د مکې په اوسیدونکي باندې نشته .

۴- د طواف الوداع سقوط:

طواف الوداع د معذورو ښځو څخه ساقطیږي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. حلق او تقصیر څه معنا لري تعریف يې کړئ؟

۲. د طواف الوداع بل نوم څه دی په چا واجب او کله ساقطيږي؟

۳. د حج سنتونه څو دي په لنډ ډول يې بیان کړئ؟

۴. د حج ادبونه څو دي په تفصیل سره يې بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library